
MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

ZAHRADNICKÁ FAKULTA

OBNOVA PAMÁTKY KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY

MODELOVÝ OBJEKT KLÁŠTERNÍ HRADISKO V OLOMOUCI

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D.

Autorka:
Bc. Aneta Malínková

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Aneta Malínková**
Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura
Obor: Zahradní a krajinářská architektura
Název tématu: **Obnova památky krajinářské architektury**
Rozsah práce: 45-50 stran a grafické přílohy odpovídající stupni projektové dokumentace

Zásady pro vypracování:

1. Prostudujte literární prameny a projekty zabývající se danou problematikou. Získané údaje a poznatky zhodnoťte a v práci přehledně uspořádejte.
2. V modelovém objektu proveďte následující průzkumy a rozbor: a) inventarizace a klasifikace vybraných dřevinných vegetačních prvků (DVP) b) pro potřeby návrhu nezbytné, zhodnocení přírodních poměrů, uměleckohistorického vývoje objektu a jeho provozních a kompozičních vztahů.
3. Na základě průzkumů a rozborů vypracujte návrh regenerace, přestavby a obnovy území, obsahující: cílový stav území s návrhem provozu, programu a kompozice s volbu postupu k dosažení cílového stavu, návrh realizace zvoleného postupu. Přesný obsah bude upřesněn na konzultacích.
4. Výsledný stupeň dokumentace bude studie.

Seznam odborné literatury:

1. PEJCHAL, M. – ŠIMEK, P. *Hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče : koncept pro přimínkování odbornou veřejností*. 2012.
2. PEJCHAL, M. Kreativita v památkové péči – hrozba či nutnost?. In *Dny zahradní a krajinářské tvorby: člověk jako tvůrce a uživatel prostoru*. 1. vyd. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2008, s. 37–42. ISBN 978-80-86950-05-1.
3. PEJCHAL, M. Metodika obnovy vegetačních prvků v památkách zahradní a krajinné architektury. *Životné prostredie*. 2005. č. 3, s. 153–155. ISSN 0044-4863.
4. PEJCHAL, M. Rostliny a autenticita památek zahradního umění. *Acta Horticulturae et Regi- oecturae*. 2010. sv. 13, č. emerg. n., s. 56–60. ISSN 1335-2563.
5. KREJČÍŘÍK, P. Stavebně-historický průzkum – historický vývoj památky zahradního umění a jeho interpretace. In KREJČÍŘÍK, P. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. 1. vyd. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004, s. 11–17. ISBN 80-7157-823-1.

Datum zadání diplomové práce: prosinec 2013

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2015

L. S.

Bc. Aneta Malínková
Autorka práce

Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci *Obnova památky krajinářské architektury* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne: 7. 5. 2015

.....

Bc. Aneta Malínková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Ing. Přemyslu Krejčířikovi, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a vstřícnost při konzultacích. Mé poděkování patří též Ing. Petru Kubešovi za ochotu a obětavý přístup.

OBSAH

1	ÚVOD	6	5.1.11	FUNKČNÍ VYUŽITÍ ÚZEMÍ	36
2	CÍL PRÁCE	7	5.1.12	PROVOZNÍ ANALÝZA	37
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	8	5.1.13	PROSTOROVÉ ČLENĚNÍ ÚZEMÍ A POHLEDOVÉ OSY	38
3.1	DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8	5.1.14	INVENTARIZACE	39
3.2	ZELEŇ VE MĚSTECH	9	5.1.15	AREÁL NEMOCNICE	40
3.2.1	FUNKCE ZELEŇ	9	5.1.16	PROBLÉMY V ÚZEMÍ	41
3.2.2	SPECIFIKA ZELEŇ V PAMÁTKÁCH ZAHRADNÍHO UMĚNÍ	10	5.2	NÁVRHOVÁ ČÁST	42
3.3	OBNOVA HISTORICKÝCH PAMÁTEK KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY	10	5.2.1	VÝCHODISKA	42
3.3.1	LEGISLATIVA	10	5.2.2	KONCEPČNÍ ŘEŠENÍ OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA	43
3.3.2	METODY PÉČE O ZACHOVÁNÍ PAMÁTEK	11	5.2.3	NÁVRH OBNOVY OPATSKÉ ZAHRADY	47
3.3.3	ZÁKLADNÍ PRINCIPY REKONSTRUKCE PARKŮ	11	5.2.4	DOSAŽENÍ CÍLOVÉHO STAVU A REALIZACE POSTUPU	61
3.3.4	OBNOVA VEGETAČNÍCH PRVKŮ	12	6	DISKUZE	63
3.3.5	PAMÁTKOVÁ HODNOTA	12	7	ZÁVĚR	64
3.3.6	KREATIVITA PŘI OBNOVĚ HISTORICKÝCH PAMÁTEK	12	8	SOUHRN	65
3.3.7	PERSPEKTIVA HISTORICKÝCH ZAHRAD A PARKŮ V SÍDLECH	13	9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	66
3.3.8	NOVÉ VYUŽITÍ HISTORICKÝCH ZAHRAD A PARKŮ	13	10	SEZNAM OBRÁZKŮ A PŘÍLOH	68
3.4	REFERENČNÍ PŘÍKLADY	15			
3.4.1	MĚSTSKÝ PARK V AREÁLU JEZUITSKÉ KOLEJE	15			
3.4.2	ZAHRADY BŘEVNOVSKÉHO KLÁŠTERA	16			
3.4.3	KLÁŠTERNÍ ZAHRADY CHRUDIM	17			
3.4.4	KLÁŠTERNÍ ZAHRADA VRCHLABÍ	18			
3.4.5	KLÁŠTERNÍ ZAHRADA	19			
4	MATERIÁL A METODY	20			
5	VÝSLEDKY	21			
5.1	ROZBOROVÁ ČÁST	21			
5.1.1	LOKALIZACE, ŠIRŠÍ VZTAHY	21			
5.1.2	ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY ÚZEMÍ	22			
5.1.3	VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	24			
5.1.4	KLÁŠTERNÍ HRADISKO A JEHO HISTORICKÝ VÝVOJ	25			
5.1.5	KRAJINA V OKOLÍ KLÁŠTERA HRADISKO V MINULOSTI	27			
5.1.6	PROPOJENÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA A SVATÉHO KOPEČKU	30			
5.1.7	PODOBA OPATSKÉ ZAHRADY	31			
5.1.8	OCHRANNÉ PÁSMO KOSTELA NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE NA SVATÉM KOPEČKU A KLÁŠTERNÍHO HRADISKA	33			
5.1.9	ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA OLOMOUCE	34			
5.1.10	MAJETKOVÉ VZTAHY	35			

1 ÚVOD

Historické zahrady a parky, jakožto památky zahradního umění, jsou cenným odkazem našich předků. Umožňují nám nahlédnout do života v minulosti, zavzpomínat, vzdát hold minulým generacím. To ony se zasloužily o to, abychom dnes mohli nádherné skvosty zahradní architektury shlédnout a navštívit. Mnohé historické zahrady se bohužel dochovat nepodařilo, v minulosti byly zničeny, přestavěny nebo se dochovaly pouze jejich fragmenty a jejich krásu je tak možné obdivovat pouze z historických podkladů. V takovém případě přichází na řadu jejich obnova, která na základě podrobných analýz historického a současného stavu, vytvoří studii obnovy historického prostoru a nechá památku znovu ožít.

V současné době mnohdy historické prostory neslouží svému původnímu účelu. Užitkové klášterní zahrady již nejsou nezbytným prostředkem obživy a zámecké květinové partery neobdivuje panovník země. Funkční využití historických prostorů se posunulo o kousek dál a jejich hlavním mottem je dnes odpočinek, relaxace, turistika, sportovní vyžití či kulturní zážitek. Při obnově památky zahradního umění je tedy třeba nové funkce respektovat a snažit se, aby prostor sloužil vhodně i dnešní společnosti.

Klášterní Hradisko v Olomouci je velmi cenná architektonická stavba, která se dochovala pouze díky vzniku vojenské nemocnice. V dávných dobách se v klášterním areálu nacházely dvě zahrady, konventní a opatská. Zahrada konventní se nedávno dočkala své obnovy, opatská zahrada na obnovu stále čeká. Tento rozsáhlý prostor, v současnosti nevyužíván, skrývá možnosti klidných procházek obyvatel Olomouce a ničím nerušeného posezení s nádechem minulosti. Blízkost významné budovy dodává zahradě vysokou hodnotu a poskytuje krásné pohledy. Diplomová práce analyzuje všechny potřebné podklady a vytváří studii obnovy památky krajinářské architektury v prostoru Klášterního Hradiska v Olomouci.

2 CÍL PRÁCE

Diplomová práce bude obsahovat literární rešerši, zabývající se problematikou obnovy historických prostorů zahradního umění. Budou definovány základní odborné termíny, týkající se obnovy památek zahradní architektury. Práce má za cíl také nastínit nové využívání historických prostorů. Následně bude představeno několik příkladů obnovy, které již byly realizovány. Většina referenčních příkladů pochází z České republiky, jelikož právě v naší zemi je mnoho historických zahrad, podobných modelovému objektu Klášterního Hradiska v Olomouci. Jeden uvedený příklad realizace je ze zahraničí.

Za modelový objekt bylo vybráno Klášterní Hradisko v Olomouci. Práce bude obsahovat analytickou část, která interpretuje historický vývoj území. Dále budou provedeny analýzy provozu, funkcí, kompozičního členění a inventarizace zeleně. Na základě analytického výzkumu vznikne návrh. Cílem návrhové části je vytvoření studie blízkého okolí Klášterního Hradiska a opatské zahrady. Okolní prostředí bude zpracováno v koncepčním řešení, opatská zahrada potom ve stupni studie se všemi náležitostmi.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Základní pojem, který je nutno objasnit je slovní spojení **památky zahradní a krajinné architektury**. Jelikož v literatuře není tento pojem jasně definován, je nutné prozkoumat podobné výrazy a ty následně propojit.

Památky či kulturní památka je „*hmotný doklad společenského vývoje. Památka je historický jev, který je určen svým útvarem, hmotou, způsobem jejího zpracování, místem a dobou vzniku, ale také změnami vzhledu a funkce, nastalými během jeho trvání, hmotný výtvar lidské ruky dokládající nejen původcovu myšlenku, ale zrcadlíci zároveň technickou vyspělost, společenské zřízení i myšlenkový řád své doby. Památka je tedy dílo, které pro svůj význam kulturního dokumentu zasluhuje, aby bylo zachováno. Kromě své dokladové hodnoty působí památka také esteticky a je nositelkou kulturních tradic národa.*“¹

Památky může být definována jako „*Umělecké dílo nebo kulturní předmět či statek anebo znak prostředí, mající historický, technický, architektonický i vědecký význam, ať už jde o jednotlivost nebo o soubor.*“²

Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči definuje pojem **kulturní památka**. Za kulturní památka mohou být prohlášeny věci movité i nemovité, vyhlašuje je ministerstvo kultury ČR. Jsou to soubory, které jsou „*významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, a které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.*“³

Ve znění Benátské charty se objevuje pojem **historická památka**, který „*zahrnuje architektonické dílo, buď osamocené nebo sídlo městské či venkovské, které podává svědectví o svébytné civilizaci, příznačném vývoji nebo historické události. Vztahuje se nejen na velké výtvarky, ale i na díla skromná, která získala časem kulturní význam.*“⁴

Florentská charta přibližuje pojem **historická zahrada**. „*Historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná. Jako taková je považována za památku.*“⁵

Památky zahradní a krajinné architektury můžeme tedy chápat jako umělecké dílo s architektonickými a vegetačními prvky, které vytváří kompozici založenou na historickém vývoji objektu a jsou tvůrčím projevem člověka. Základním stavebním prvkem jsou rostliny, tudíž je dílo proměnlivé v čase a obnovitelné.

Dále je třeba přiblížit pojmy související s obnovou zahrady. **Obnovou památek** neboli renovací se rozumí „*souhrn různých činností památkové péče, pro něž je metodicky společné, že se omezují na samu konzervaci, tj. zajištění dochovaného stavu památky, nýbrž usilují o obnovení památky v jejím celkovém účinku a vztazích, a proto počítají s technickými i výtvarnými zásahy, s doplňky, ano i s náhradou zničených částí. Podle míry a povahy těchto obnovných zásahů se hovoří o restituci, o restauraci, rekonstrukci a substituci.*“⁶

Pokud se památka přizpůsobí novému účelu, hovoří se o **adaptaci**. Při adaptaci památky je důležité prvotní zjištění historického a hmotného stavu objektu, a to ještě před jakýmkoliv zásahem do něj. Původní starý objekt nesmí být při adaptaci přidáním čehokoli nového nijak přetížen.⁷

Konzervace představuje „*technické zajištění památky k jejímu uchování. Odborné ošetření hmotné podstaty památky, zastavením nebo zpomalením rozkladu materiálu, zpevněním její povrchové úpravy, ustálením dochovaného stavu. Konzervace se provádí někdy již preventivně, tj. dříve, než se projeví působení škodlivých vlivů prostředí na hmotě a na vzhledu památky. Správná konzervace má být účinná, trvanlivá, ale neškodná pro vzhled památky.*“

Restituce v přeneseném smyslu znamená „*jeden ze způsobů obnovy (restaurování) kulturních památek. Odborné ošetření památky, jejíž vzhled byl změněn nebo zakryt pozdějším technickým nebo výtvarným zásahem, navrácením do dochovaného autentického stavu.*“

Restaurace (restaurování) značí „*jeden ze způsobů obnovy kulturních památek, odborné ošetření poškozené památky, které se neomezuje pouze na konzervaci, nýbrž vhodnou formou též nově doplňuje chybějící drobnější a nepodstatné části.*“⁸

¹ BLAŽÍČEK, Oldřich J. *Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace*. 1.vyd. Praha: Sportovní a

² PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, 526 s. ISBN 80-7277-279-1.

³ ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA. Zákon 20/1987 Sb., České národní rady ze dne 30. března 1987, o státní památkové péči. In: *Sbírka zákonů ČSSR*. 1987, částka 6. s. 214-227. ISSN: 0322-8037.

⁴ Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel. *Restauro* [online]. 1964 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>

⁵ PETRŮ, Jaroslav. Mocná síla Florentské charty. *Zahrada - park - krajina*. 2003, roč. 13, č. 4, s. 4-5. ISSN 1211-1678.

⁶ BLAŽÍČEK, pozn. 1, str. 8

⁷ PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.

Pojem **rekonstrukce** je definován jako „znovuzřízení nebo znovuvytvoření a zpravidla představuje zásahy do konstrukčních částí objektu včetně dílčí náhrady starých konstrukcí za nové. Rekonstrukce se uplatňuje zejména tam, kde došlo k destrukci či havárii objektu a kde je účelné zachovat alespoň vnější hmotnou skladbu. Zpravidla se doplňují chybějící závažné části památky, a to nejčastěji na základě dochovaného vzorového původního prvku; rekonstrukcí se památka uvádí do relativně původního stavu z hlediska funkčnosti.“⁹

Dalším ze způsobů obnovy památek může být **renovace**. Jedná se o „doplnění chybějící části poškozené památky novotvarem, který popřípadě hodnotu kulturní památky obohatí novým uměleckým tvůrčím činem. Renovace jako nové nearchaizující výtvarné řešení doplňků, které však je plně v souladu s výrazem a charakterem původní památky, je uplatňována v poslední době v rostoucí míře, hlavně v případech, kdy rekonstrukce by nebyla exaktní.“¹⁰

Při obnově památky se používá i pojem **substituce**, který značí význam náhrada, zastoupení či výměna. „Jde o odborný zásah při rekonstrukci památky, kterým se chybějící část památky, popř. památka celá, nahradí stavbou hmotově novou, avšak stejného vzhledu s objektem původním. Takováto substituce památky je krajní možností, která je oprávněná pouze v případech nenapravitelného narušení nebo tektonicky ohrožené konstrukce, a neměla by se zneužívat.“¹¹

3.2 ZELENĚ VE MĚSTECH

„Plochy zeleně lze definovat jako vymezený segment území se souborem prvků přirozeně vzniklých nebo záměrně založených a uspořádaných podle zahradně architektonických a krajinářských zásad.“ Pojem městská zeleně jsou nejčastěji myšleny městské a příměstské lesy, parky a zeleně v ulicích, zahrady, trávníky, někdy také hřbitovy či jednotlivé stromy. Zkrátka všude tam, kde hlavní prvek tvoří přírodní složka. V krajině to jsou potom travnaté plochy, stromy a keřové porosty. Zeleně je tedy možné rozdělit na dvě základní skupiny, zeleně sídelní a zeleně krajinou.¹²

Zeleně sídelní představuje přírodu v urbánním prostředí uměle vytvořeném člověkem. Hlavní funkcí sídelní zeleně je zlepšovat životní prostředí a tvorbu prostoru vhodného k rekreaci obyvatel.

Naopak zeleně krajinou vzniká přirozeně a zaujímá krajinotvornou a protierozní funkci. Krajinou zeleně je tvořena zejména terénem, vodními toky, lesy a trvalým travním porostem. Zeleně v krajině mnohdy zakládá i člověk, např. aleje či stromořadí a větrolamy. Na významných místech se objevovaly stromy u drobných sakrálních objektů nebo stromy památné.

3.2.1 FUNKCE ZELENĚ

Základní funkce zeleně jak v sídlech, tak v krajině jsou:

- a. **Rekreační a psychologická** – rekreační účinek zeleně pociťují lidé hlavně z hlediska psychologického, estetického a hygienického. Specifické mikroklima uvnitř větších ploch zeleně vytváří tzv. „pásma klimatické pohody“. Lépe se dýchá, zelená barva uklidňuje a střídání světla a stínu při procházce porosty působí blahodárně. Psychologicky působí příroda se všemi jejími prvky na nervovou soustavu jako odpočinek. Vnímáme ji jako pocit harmonie a duševní rovnováhy.
- b. **Hygienická** – zeleně příznivě působí na teplotu, vlhkost a kvalitu vzduchu. Správný výběr vegetace pomáhá klimatizovat ovzduší veřejných městských prostranství. Suchý vzduch ve městech zvlhčuje pomocí transpirace. Pozitivně ovlivňuje kvalitu vzduchu zachycováním prachových částic, fotosyntézou a svou stavbou, která působí jako bariéra a tím snižuje proudění vzduchu. Vegetace také napomáhá ke snižování hluku, závisí to ovšem na struktuře porostu, jeho velikosti a druhovém složení. Pro výrazné snížení hluku je vhodné kombinovat zeleně s technickým protihlukovým opatřením.
- c. **Prostorotvorná** – zeleně a její výškové členění vytváří kompozici daného prostoru. Pomocí vegetace je možné vytvořit iluzi a oklamat tak návštěvníka. Prostor se může zdát delší, někde se zas porost otevírá a dá vyniknout významným objektům, na které chceme upozornit. V opačných případech tvoří vegetační clonu. Kompozice může být založena i na textuře, struktuře a barvě vegetačního prvku, která se v průběhu vegetace mění.
- d. **Funkce ochrany zdrojů** – zeleně působí protierozně a stabilizuje vodní režim krajiny.
- e. **Ekonomická** – tuto funkci obstarává hlavně hospodářská zeleně, kam patří vinice, chmelnice, ovocné sady, prutníky a produkční lesy. Mnohdy mají i kompoziční význam a vytváří obraz města či krajiny.
- f. **Ekologická** – zeleně patří mezi základní složky ekosystému. Pokud je vhodně umístěna, vytváří vysokou ekologickou hodnotu a umožňuje existenci dalších rostlin a živočichů. Tyto

⁸ BLAŽÍČEK, pozn. 1, str. 8

⁹ Rekonstrukce. *Arts Lexikon* [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Rekonstrukce>

¹⁰ BLAŽÍČEK, pozn. 1, str. 8

¹¹ Substituce památky. *Arts Lexikon* [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Substituce_pam%C3%A1tky

¹² BALABÁNOVÁ, Pavla a Igor KYSELKA. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. 2013 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C5-2013.pdf>

biotopy jsou pak chráněny v rámci sítě zvláště chráněných území. Základní podmínky pro život a reprodukci přírody tvoří územní systém ekologické stability (ÚSES).¹³

3.2.2 SPECIFIKA ZELENĚ V PAMÁTKÁCH ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Z biologického hlediska vyplývá, že rostliny mohou naplno uplatnit své vlastnosti a potenciál v případě vhodných podmínek stanoviště. Negativní faktory jako je nevhodná půda, znečištění ovzduší, změny teplot či výskyt chorob a škůdců, mohou zabránit výsadbě určitých druhů rostlin, které byly používány v minulosti.

Rostliny se v průběhu svého života prostorově mění, což je zásadně ovlivněno stanovištěm. Zároveň je však stanoviště do určité míry ovlivněno i rostlinami. Mohou se změnit vlastnosti půdy a mikroklima, což má vliv i na okolní vegetační prvky. Kromě prostorových změn jsou zaznamenávány i změny rostlin v čase. Vegetační prvky mohou měnit své vzhledové vlastnosti v průběhu dne, roku a celého života. Z tohoto důvodu je nutné v projekční fázi znát vlastnosti taxonů a vědět, jak se bude rostlina měnit v průběhu své životní cesty. Prostor není možné navrhovat pro určité časové období, ale tak, aby byl funkční od založení vegetačních prvků až po jejich konec. Toho se dá poměrně lehce docílit použitím rostlin, se kterými se v cílovém stavu objektu nepočítá. Při založení se např. vysadí větší počet dřevin pro rychlejší efekt zaplnění prostoru. Postupem času po dosažení určité velikosti dřevin se část porostu zredukuje na cílový stav.

Plně funkční dřevinné vegetační prvky můžeme očekávat až po delším časovém horizontu. To se dovíjí od správného návrhu, založení a hlavně údržby. Je nutné si uvědomit, že většina dřevin svou existencí přesahuje životy lidí. Bez správné péče bychom se nikdy nedočkali vzrůstných vegetačních prvků. Po dožití rostlin musí následovat obměna původní generace za druhou, čímž se na určitou dobu sníží funkčnost vegetačního prvku nebo se dokonce přeruší úplně. Často se tak děje za jiných přírodních podmínek.

Mnoho taxonů má velmi dobrou schopnost regenerace a reprodukce. Toho se dá pozitivně využít např. při obnově původní velikosti dřeviny a tvaru u zanedbaných rostlin. Za negativní je pak považováno samovolné zmlazování rostlin, což nevhodně zasahuje do kompozice objektu.¹⁴

¹³ BALABÁNOVÁ, Pavla a Igor KYSELKA. pozn. 12, str. 9

¹⁴ PEJCHAL, Miloš. Rostliny a autenticita památek zahradního umění. *Acta horticulturae et regioteecturae*. 2010, roč. 13, č. emerg. n., s. 56-60. ISSN 1315-2563

3.3 OBNOVA HISTORICKÝCH PAMÁTEK KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY

3.3.1 LEGISLATIVA

Historické zahrady a parky jsou dochovanými cennými relikty dob minulých. Jsou obrazem života v dávných dobách, obsahují mnoho vzpomínek či připomínají významné osobnosti tehdejší doby. Jejich ochrana a zachování jejich podoby pro další generace je velmi důležité. O obecnou ochranu všech památek se stará zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, který je základním legislativně platným dokumentem. Dle zákona „*stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu.*“ Dále pak orgány a organizace státní památkové péče „*zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“ Zákon také určuje, že péči o zachování památky, udržování v dobrém stavu a ochranu před znehodnocením a poškozením zařizuje vlastník památky na vlastní náklady.¹⁵

Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny spadají historické zahrady a parky do kategorie významných krajinných prvků. „*Významný krajinný prvek jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability.*“¹⁶

Evropská úmluva o krajině považuje krajinu za velmi významnou z různých úhlů pohledu. Hraje roli v oblastech kultury, ekologie, životního prostředí a „*představuje zdroj příznivý pro hospodářskou činnost, a její ochrana, správa a plánování mohou přispívat k vytváření pracovních příležitostí.*“¹⁷ Při obnově památek zahradního umění je proto nutné respektovat okolní krajinu, spolupracovat s ní a navazovat na její myšlenky.

Dokument, který nejbližší definuje ochranu památek zahradního umění, jejich údržbu, konzervaci či obnovu je Florentská charta. Navazuje tak na Benátskou chartu, která hovoří o zachování a restaurování památek a sídel. Z hlediska architektonického jsou zahrady, parky, městské sady, atd. chráněny podle charty Benátské, avšak použitý zahradnický materiál je odlišuje od ostatních památek architektury a vyžaduje odlišný přístup ochrany. Materiál, který historickou zahradu tvoří, je živý, mění se v průběhu času a je také lehce obnovitelný. Architektonická kompozice zahrady

¹⁵ ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA, pozn. 3, str.8

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Český Těšín: Poradce, 2004. 152 s. Zákony 2004. Aktualizace. VI/1. Úplné znění. ISBN 80-86674-74-6.

¹⁷ *Evropská úmluva o krajině* [online]. Praha: ministerstvo životního prostředí [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva

zahrnuje její půdorysné zobrazení, profil terénu, všechny souvislosti týkající se rostlinného materiálu, nesmí chybět stavební prvky a formy vody. Florenská charta nerozlišuje zahrady podle velikosti, její znění se týká zadních památek všech rozměrů. Zdůrazňuje i fakt, že se nesmí zapomínat na okolní krajinu. Při obnově rostlinných prvků v historické zahradě by měl být kladen důraz na původní druhy v kompozici. Obnova může být provedena pouze na základě vypracované studie, která by neměla prosazovat pouze jedno vývojové období zahrady. Nový návrh by se měl inspirovat celým historickým vývojem zahrady. Pokud však nemáme historické podklady či zahrada zcela zanikla, nelze ji označit pojmem historická zahrada. V rámci obnovy zahrady by měl být stanoven i režim přístupu veřejnosti, možnosti konání společenských akcí, atd. Historická zahrada jako součást kulturního dědictví vyžaduje trvalou péči odborníků a dostupnost vhodného rostlinného materiálu.¹⁸

3.3.2 METODY PÉČE O ZACHOVÁNÍ PAMÁTEK

K obnovám památek může být přistupováno různými způsoby. Názory na to, jak má správně vypadat obnova historické památky se značně liší již od 19. století. Každá stavba či architektonické dílo je jedinečné a rozmanité a při údržbě, obnově či rekonstrukci je nutné použít přístup šitý na míru každému prostoru. Vhodně zvolená metoda vychází z historické hodnoty objektu, ze stavebně technického stavu, z budoucího využití prostoru a jeho navrhované funkce.¹⁹

- a) PURISTICKÁ METODA – vycházela z romanticko – historického pojetí památek, byla používána zejména u středověkých objektů hradů a chrámů, podstatou této metody je uvést památky do původního slohového období a očistit je od pozdějších úprav. Zároveň s obnovou památek však došlo i k narušení její autentické historické a umělecké hodnoty.
- b) RESTAURAČNÍ METODA – pro tuto metodu je důležitá individuální umělecká hodnota díla. Hlavním cílem obnovy je neporušit dochovaný vzhled památky. Dodnes je metoda používána při odborných zásazích.
- c) KONZERVAČNÍ METODA – metoda byla reakcí proti puristické a restaurační obnově objektů po roce 1900. Byla prosazována vídeňským historikem Aloisem Rieglem, který zformuloval nová pojetí památkové péče. Spočívá pouze v konzervaci památek v tom stavu, v jakém se dochovaly. Základem této metody je zachování výrazu stáří, čímž tvoří pravý opak purismu.
- d) ANALYTICKÁ METODA – při obnově je výrazně používán konzervační přístup a jsou zachovány všechny nalezené detaily z různých vývojových období objektu. Důležitá je pečlivá

analýza a průzkum památky tak, aby byly obnoveny všechny sebemenší fragmenty dokladující jednu z vývojových fází. Metoda vede často k narušení celkového uměleckého výrazu stavby.

- e) SYNTETICKÁ METODA – je opakem analytické metody. Cílem je sjednotit jednotlivé vývojové fáze stavby tak, aby působila uceleným uměleckým dojmem.
- f) REKONSTRUKČNÍ METODA – vznikla jako reakce na zničená města po válce po roce 1945. Objekty jsou znovu postaveny či dostavovány a je jim navrácen jejich původní vzhled.
- g) REGENERAČNÍ METODA – je chápána jako komplexní řešení obnovy po všech stránkách. Odborné, technické a výtvarné řešení je doplněno o funkční rozvržení, které souvisí i s harmonickým spojením stavby a soudobého života společnosti. Typickým obdobím použití regenerační metody byla doba socialismu při péči o obnovu historických urbanistických celků.
- h) METODA PREVENTIVNÍ OCHRANY – odborná, kulturně politická a ekonomická metoda, která upřednostňuje ochranu a péči o památky a snaží se tím předcházet škodám, které by mohly vzniknout při zanedbání památkové péče.²⁰

3.3.3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY REKONSTRUKCE PARKŮ

Mnohdy si ani člověk neuvědomí, jak velké cennosti nám zanechali naši předkové v podobě parků. Často se ale parky dále nerozvíjely a postupem času začaly chátrat. Pro jejich úspěšnou obnovu či úpravu je potřeba vyhledat všechny podklady k danému prostoru a provést analýzu historického vývoje. Základním podkladem pro další práci je bezesporu mapa současného stavu objektu, dle které se zpracuje inventarizace zeleně a další podpůrné analýzy včetně širších vztahů a využití objektu. Pokud je území pokryto hustým porostem náletových dřevin, je nutné nejdříve provést zdravotní probírky a následně porosty inventarizovat. Je důležité se zamyslet nad současnou a navrhovanou funkcí daného porostu. Zpracování analýz vede k vypracování studie a základní koncepce rekonstrukce.

Jednou z prvních částí rekonstrukce je přestavba porostu, kdy jsou stanoveny probírky a dosadby tak, aby byl porost funkční a to ve všech směrech. Neměla by být upřednostňována jedna funkce nad druhou (např. rekreační nad ekologickou). Program parku musí být jednoznačně stanoven, aby nebyl porost v některých místech přetěžován provozem a jinde zase nedostatečně využíván, jelikož by hrozil návrat do chátrajícího stavu.

U rozsáhlých objektů se většinou přistupuje k etapizaci rekonstrukce. Je nutné přihlížet k nutnosti jednotlivých procesů. Finanční rozpočet stavby je sestaven pro představu investora o

¹⁸ PETRŮ, Jaroslav, pozn. 5, str. 8

¹⁹ VOJTOVÁ, Lea. *SDO_6_Obnova_metody* [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1456/podzim2011/MPR_ORKH/um/SDO_6_Obnova_metody.pdf

²⁰ KADLEC, Miloš a Milan SVOBODA. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa* [online]. 2007 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1

náročnosti stavby. Studie zahrnuje i následnou údržbu objektu a je představen její rozsah. Investor totiž často s údržbou objektu nepočítá a stavby v brzké době opět chátrají. Je potřeba stanovit také organizační strukturu rekonstrukce - v jakém ročním období budou probíhat různé typy prací, zda bude rekonstrukce probíhat za provozu, atd.²¹

3.3.4 OBNOVA VEGETAČNÍCH PRVKŮ

Rostliny jsou hlavními poznávacími prvky zahradní a krajinné architektury, ale i přesto se jim v oblasti památkové péče nevěnuje dostatečná pozornost. Často je zeleň ve špatném stavu či jejich druhové složení plně nevyhovuje danému stanovišti. Je to důsledek chybného návrhu, realizace či údržby o vegetační prvky. Jiným důvodem může být změna funkce porostu, stanovištních podmínek či poškození dřevin nebo jejich přestárlost.

Mezi hlavní východiska při obnově vegetačních patří:

- Legislativní dokumenty
- Zásady Florentské charty
- Specifika rostlin (proměnlivost v čase, omezená životnost rostlin)
- Význam objektu z pohledu památkové péče
- Zájmy jiných oborů
- Požadavky veřejnosti na využívání objektu

Návrh obnovy obsahuje jasný **program, provoz a kompozici** objektu. Pro lepší průběh analýz, průzkumů i návrhu je vhodné si rozlehlá území rozdělit na kompoziční jednotky, které se stanoví dle určitých vlastností (program, provoz, kompozice, období založení a historický vývoj, současný stav, terén, ...). Kompoziční jednotky obsahují kompoziční prvky – vegetační, jiné přírodní, technické, umělecké. Kompozice vegetačních prvků obsahuje prostorovou, taxonomickou a věkovou strukturu. Dále je třeba stanovit **cíl a zásady památkové péče v objektu**. Zaujmout stanovisko k památkovému záměru. Pokud není stanoven, je nutno definovat hlavní chráněné hodnoty prostoru a péči o ně. Pro dosažení cílového stavu vegetačních prvků je vhodné určit **pěstební a obnovná opatření**. Ta mohou probíhat různými způsoby:

- **STABILIZACE** – cílová struktura vegetačních prvků se shoduje se stávající. Je možné ji dosáhnout běžnými pěstebními opatřeními, obnovou, regenerací či konzervací.

²¹ DAMCOVÁ, Eva. Základní principy rekonstrukce parků. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 100-101.

- **PŘESTAVBA** – trvalá změna struktury vegetačních prvků s částečným ponecháním stávající zeleně. Důvodem je nová funkce porostů či navrácení funkce původní.
- **ZALOŽENÍ** – tvorba nového vegetačního prvku na místě, kde se žádný nenachází nebo založení vegetačního prvku na místě původního, avšak bez využití stávajících dřevin.²²

3.3.5 PAMÁTKOVÁ HODNOTA

U objektů zahradního umění lze stanovit několik základních přístupů k těmto památkám. Aby byl objekt považován za historickou památku, je třeba zachování alespoň segmentu historické části do dnešní doby. Měla by se také respektovat vícevrstevnatost památek. Zavrhuje se preference pouze jednoho slohového období. Objekt by měl přihlížet k historickému vývoji. Historický segment se musí zachovat co nejdéle. Je nutné zpomalit či zamezit proměnám objektu. Nově utvářené prvky se nesmí vydávat za historické či umělecké a tím falsifikovat objekt. Na problematiku restitucí v památkách zahradního umění existují různé názory. Jedna skupina považuje historický segment objektu za zásadní a požaduje jeho úplnou konzervaci, odmítá restituce (rekonstrukce) a souhlasí spíše s novými prvky s vysvětlením, že rekonstrukce je nový počín a moderní návrh je také nový, ale pravdivější. Druhý názor připomíná další hodnoty památky, jako je symbolika, tradiční funkce, řemeslné techniky a pěstební opatření. Hlásá, že zahradní památka neslouží pouze vědeckým účelům, ale má být obnovena ve srozumitelné formě pro širokou veřejnost.

Rostliny odlišují památky zahradního umění od ostatních stavebních památek, a to zejména svou životností. Dílo je však možné udržovat v dobrém stavu náhradou rostlin. Z toho vyplývá, že památkovou hodnotou není původní rostlina z doby založení objektu. Památkovou podstatu spíše tvoří princip výsadby či kompozice prostoru, která může být obnovována jinou generací rostlin. Přesto existence původní originální rostliny je mnohdy více ceněna než její náhrada. S původní rostlinou je zaznamenávána majestátnost, důstojnost a respekt k historii.

Památkové objekty je možné zachovat pro další generace formou určité vhodné kreativity, která vyřeší mnohé problémy památkové péče i nového funkčního využití.²³

3.3.6 KREATIVITA PŘI OBNOVĚ HISTORICKÝCH PAMÁTEK

Památková péče má za úkol zachovat historické prostory a cenné objekty pro následující generace ve stavu co nejbližším historické podobě. Proto se často brání jakékoliv tvůrčí myšlence při

²² PEJCHAL, Miloš. Obnova vegetačních prvků v památkách zahradní a krajinné architektury. *Životné prostredie*. 2005, č. 3, s. 153-155, ISSN 0044-4863.

²³ PEJCHAL, pozn. 14, str. 10

obnově památek. Když se někdo odváží vnášet do historických objektů tvořivost a kreativitu, je jeho jednání často považováno za neúctu k předkům a jejich tvorbě.²⁴ Je tomu tak kvůli potlačení osobního přístupu k architektuře a plánování krajiny a také zejména díky špatným příkladům rekonstrukcí a nových návrhů, které znehodnotily cenné historické památky nebo zfalšovaly historii.²⁵

Pojem tvůrčí památková péče znamená „Pozměnění památek, jež je v rozporu se zachovanou substancí, popřípadě dokumentací, a slouží k uspokojení aktuálních potřeb“.²⁶

Obnova památek je komplikovaná a to z důvodu, že již nikdy se nemůže zopakovat stav památky, výchozí podmínky a situace, které se v objektu nacházely při jeho založení. Památky nemohou být využívány tak jako v minulosti. Je nutné je přizpůsobit dnešním požadavkům společnosti. Často není jasný úplný historický vývoj. Historické podklady nejsou dostatečně podrobné či zcela chybí. Podle stavu historických podkladů se rozlišují pracovní metody obnovy památek: interpretace, analogické závěry, evokace a vázaná nová tvorba.

Pokud se historické plány dochovaly, využívá se metody **interpretace**. Podklady nejsou nikdy natolik detailní a precizní, aby nebyla interpretace zapotřebí. Interpretovat se musí i historické seznamy použitých rostlin. Metoda se týká především řešení detailů.

Analogické závěry znamenají práci, při které se pro obnovu památky používá historická předloha jiného podobného objektu, často od stejného tvůrce. Děje se tomu v případech, kdy historické podklady, dochovaná zeleň či ani zahradní archeologie neposkytují průkazné doklady o historické podobě objektu.

Evokace představuje projekci ve stylu konkrétního umělce či historického období. V současné době se tato metoda zavrhuje a to především kvůli nepovedeným pokusům ve formálních zahradách, kdy se již jedná o falšování historie.

Vázaná nová tvorba se objevuje v návrzích, které se inspirují určitými principy historické doby, ale na první pohled je patrné, že jde o dílo současnosti.²⁷ „*Nová tvorba v historické zeleni by měla být již ve svém námětu vždy plně oprávněná a bezpodmínečně nutná, a to jak v tzv. objektivních podmínkách, tak – a to ještě více – v tvůrčí síle výkonného realizátora, v němž by mělo jít vždycky o*

²⁴ PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči - hrozba či nutnost?*. Dny zahradní a krajinářské tvorby: Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2008, s. 37 - 42. ISBN 978-80-86950-05-1.

²⁵ WIMMER, C. A. *Das Kreative in der Denkmalpflege. Die Gartenkunst*. 2007, roč. 19, č. 2, s. 363 - 373. ISBN 978-80-86950-05-1.

²⁶ PEJCHAL, pozn. 14, str. 10

²⁷ WIMMER, pozn. 25, str. 13

skutečnou uměleckou odpovědnou osobnost, tvořící v žádoucí historické kontinuitě, při plném vědomí společenské odpovědnosti a v naprostém souladu s památkovými hledisky.“²⁸

3.3.7 PERSPEKTIVA HISTORICKÝCH ZAHRAD A PARKŮ V SÍDLECH

Mnoho typů historických památek zahradního umění (renesanční, barokní, anglické krajinářské parky) se dochovalo do dnešní doby, často však v devastované podobě. Jsou ale cenným kulturním dědictvím po našich předcích a mělo by se jim věnovat více pozornosti. Každé poškození památky se již nedá nahradit. Neustále dochází k likvidaci těchto ploch pro potřeby parkování, výstavby budov či komunikací. Prostory historických zahrad a parků by měly být vyhledávanými místy pro trávení volného času a relaxaci.

Historické památky zahradního umění stále čekají na znovuobjevení a citlivému přizpůsobení dnešnímu stylu života a jeho požadavkům. Při navrhování obnovy je důležité nejdříve pochopit atmosféru dávné doby a přenést ji do současnosti. V památkách středověkých a renesančních je vhodné doplnit zeleň a ukázat veřejnosti jejich skromné bohatství. V barokních zahradách, které se pyšnily honosnými, přísně tvarovanými vegetačními prvky náročnými na péči, je možné způsob výsadby zjednodušit při zachování základního principu kompozice. Reminiscence zahrad se známkami kreativity je v umění považována za lepší než absolutní kopie dle historických podkladů. Do barokních zahrad se hodí komorní hudba a divadlo, krajinářský park je vhodné doplnit obnovou vegetačních prvků. Krajinářský park skýtá mnoho možností využití, ať jsou to procházky přírodními scenériemi, četba, různé hry a sportovní soutěže.²⁹

3.3.8 NOVÉ VYUŽITÍ HISTORICKÝCH ZAHRAD A PARKŮ

V současnosti jsou na veřejnou městskou zeleň kladeny velké tlaky, co se týče funkčního využití. Tento tlak vytváří veřejnost i na využití historických zahrad a parků. Veřejnost očekává od všech prostorů s vegetačními prvky místa sportovních a sportovně rekreačních funkcí. Při obnově památek zahradního umění se však dá respektovat kompozice prostoru za předpokladu zachování alespoň některé funkce původní anebo tak, že nové funkce nijak zásadně nenaruší prostor.

Historické zahrady a parky poskytovaly tři základní funkce: hospodářskou, obytnou a reprezentační. První z funkcí zahrad, která převládala ve středověkých zahradách, byla funkce

²⁸ PETRŮ, Jaroslav. *Problematika nové tvorby v historické zeleni*. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 83.

²⁹ BAŠEOVÁ, Olga. *Vývoj a perspektivy historických zahrad a parků v sídlech a krajně*. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 45-46.

hospodářská. V následujících vývojových obdobích představovala stále podstatnou část zahrady, i když již nebyla součástí hlavního parteru. Byly to např. ovocné sady, zeleninové nebo bylinkové záhony.

Funkce obytná se objevuje v zahradách již od starověku. Shoduje se s funkcí rekreační, která je v dnešní době nejdůležitější a nejvíce vyhledávaná. Historické zahrady jsou uměleckým dílem a zároveň prostřednictvím zeleně poskytují místo klidu a odpočinku v zelené oáze.

Poslední funkcí je funkce reprezentační. Umělecká kvalita daného díla činí prostor reprezentativním. Zahrady byly často pozměňovány dle libosti a módního slohu a tak procházely svým historickým vývojem. Reprezentační a obytná funkce by měly být plně dostačující i pro obyvatele dnešní doby. Není nad to si dopřát odpočinek a psychickou pohodu spolu s uměleckým zážitkem. Přesto se to zdá lidem málo a přiměřené funkce nestačí. „*Klidný oddych, procházky, četba, posezení, schůzky milenců, výjimečně hra malých dětí a ve větších parcích kondiční běh, jsou funkčním maximem. Víc obytností už nemohou tato umělecká díla člověku darovat.*“ Vznikají požadavky především na kulturně společenské využití. Možnosti divadelních představení, koncertů či baletu by vybraným historickým zahradním objektům jistě slušely, mohly by však nastat komplikace s technickým vybavením venkovních prostor.³⁰

³⁰ KUČA, Otakar. Projektování obnov historických parků a zahrad v souvislosti s jejich novým využitím. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí.* Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 60-63.

3.4 REFERENČNÍ PŘÍKLADY

3.4.1 MĚSTSKÝ PARK V AREÁLU JEZUITSKÉ KOLEJE

Kutná Hora

Zpracovatel: Ing. arch. Jiří Krejčík, ARN studio spol. s r. o., Hradec Králové

Investor: Středočeský kraj

Zahradně architektonické řešení parku: Ing. arch. Boris Šonský, Ing. Drahošlav Šonský CSc., Bc. Vojtěch Valtr

Zahrady jezuitské koleje se rozkládají na území městské památkové rezervace. Kolem dokola je obklopena významnými stavbami a dominantami Kutné Hory. Prostor, který byl do nedávna uzavřený a pokrytý asfaltem se proměnil ve veřejný park, kde mohou lidé trávit volný čas a odpočinout si.³¹

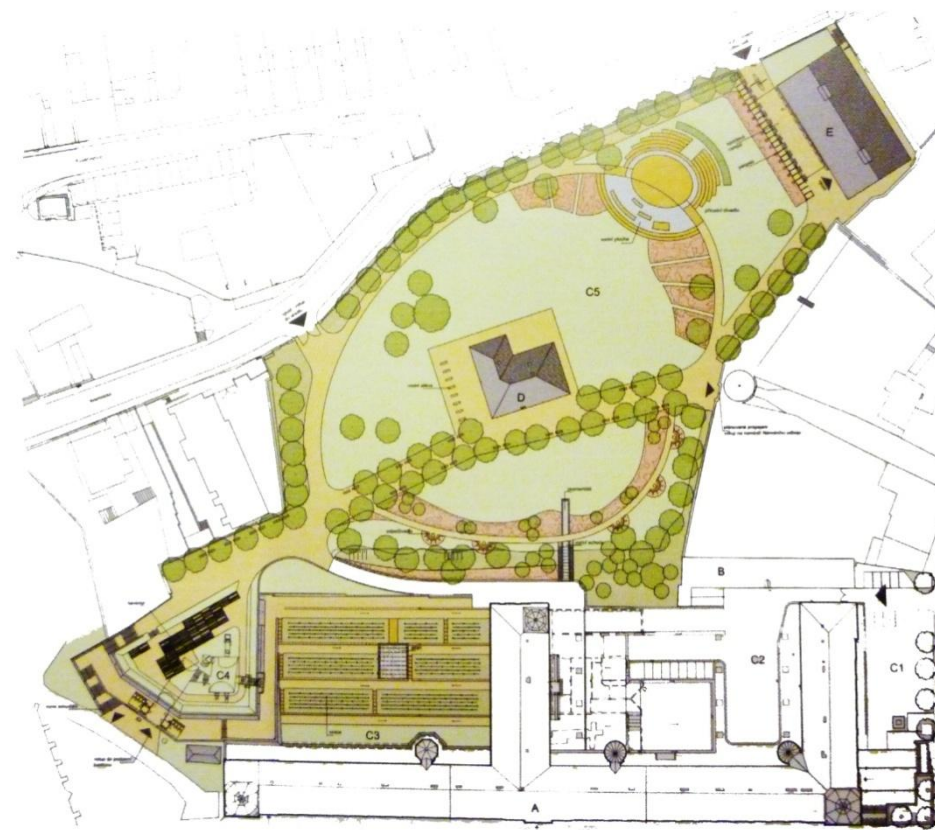
Historické podklady z roku 1733 dokladují, že se na tomto místě dříve nacházely sady a vinice. Z toho důvodu je území mírně svažité a rozkládá se na ploše 1900 m². Koncepční řešení vychází z okolních dominant, zejména chrámu sv. Barbory, dále pak Jezuitské koleje a vstupu do stříbrného dolu.

Hlavním prvkem parku je přírodní divadlo s vodní plochou. Hlediště je přirozeně zasazeno do původního svažitého terénu, jeviště ve tvaru elipsy je odděleno vodní plochou. Přechod přes vodu je řešen skleněnými lávkami, dále bylo na stavbu divadla použito tropické dřevo a nerez. Pro dosažení lepší akustiky obklopují divadlo vegetační stěny. Na plochu divadla navazují trvalkové výsadby.

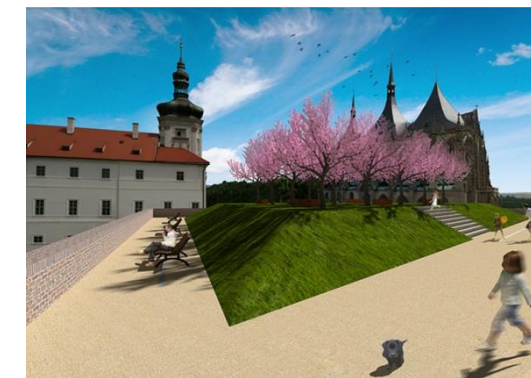
Hlavní komunikace parku je navržena na místě historické cesty. Dnešní promenáda je lemována lipovou alejí stromů a stává se z ní dominanta celého parku. Jižní plochou parku prochází cesta s odpočívadly a květinovými záhony. Odpočívadla mají tvar půlkruhu a nabízí výhled do parku. Do květinových záhonů bude umístěna trvalá expozice uměleckých děl. Směrem k hlavní budově Jezuitské koleje můžeme obdivovat vodní kaskádu tvořenou betonovými stupni. Bastion umožňuje pohyb po jednotlivých výškových úrovních s možností zastavení a výhledů do okolí. Do masivu bastionu jsou navrženy veřejné toalety ve stylu středověkých stříbrných dolů.³²

³¹ Zahrady jezuitské koleje. ARN STUDIO [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

³² ŠONSKÝ, Drahošlav. Městský park v areálu Jezuitské koleje v Kutné Hoře. *Zahrada - park - krajina*. 2012, roč. 22, č. 2, s. 9-12. ISSN 1211-1678.

OBR. 1 SITUACE PARKU V AREÁLU JEZUITSKÉ KOLEJE

OBR. 2 BASTION

OBR. 3 VCHOD DO DOLU

OBR. 4 TRVALKOVÉ ZÁHONY V PARKU

OBR. 5 PŘÍRODNÍ DIVADLO S VODNÍ PLOCHOU

OBR. 6 ODPOČÍVADLA

OBR. 7 VINICE U JEZUITSKÉ KOLEJE

3.4.2 ZAHRADY BŘEVNOVSKÉHO KLÁŠTERA

Praha

Investor: Benediktinské arcidiecéze sv. Vojtěcha a Markéty

Autoři: Jakub Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba

Generální projektant: Atelier M1 architekti s. r. o.

Zahradně architektonické řešení: Zahrada nad Metují s. r. o.

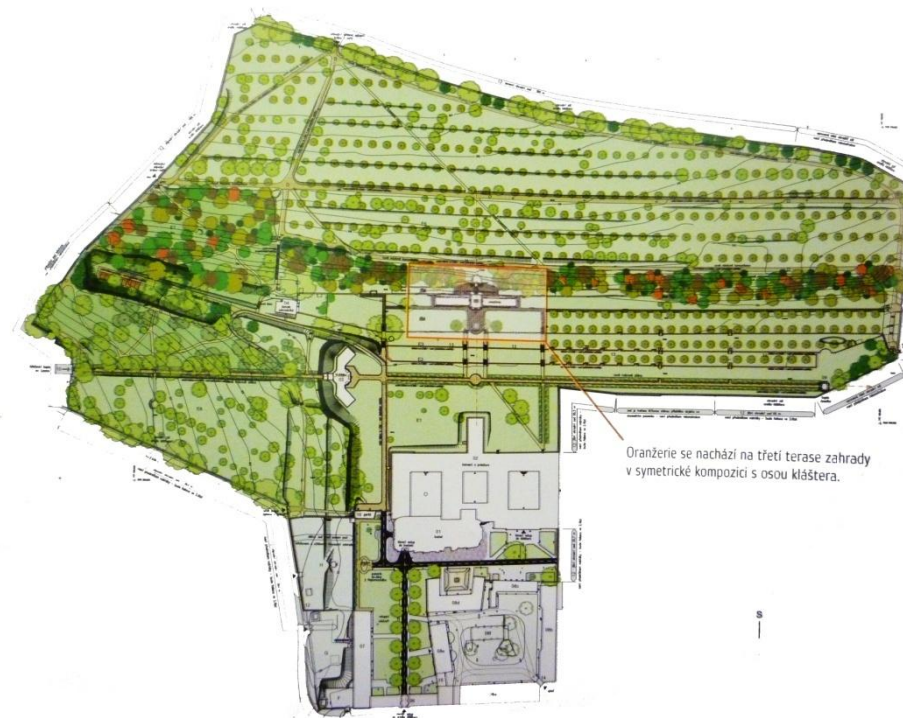
Rozsáhlá zahrada Břevnovského kláštera je zasazena do několika teras svažitého terénu. Terasy dávají člověku přehled o téměř celé rozloze zahrady, která činí 12,4 ha. Členění terénu a koncept zahrady vznikly v 18. století. V té době se prostor dělil na zahradu veřejnou, klauzurní a hospodářskou. Dále zde také existovaly zahrady užitkové, okrasné, kuchyňské, zahrada Provizorská, Převorská, Farská a rajský dvůr. V okolí kláštera se dnes nachází tři zahrady: klauzurní zahrada, horní sad a lesní zahrada. V minulosti byl klášter po hospodářské stránce nezávislý. V areálu se nacházel hospodářský dvůr s pivovarem, ovčínem a užitkovou zahradou spolu s rybníkem. Celý prostor lemovala ohradní zeď.

V 50. letech se území razantně změnilo a započalo se s necitlivými úpravami okolí. Zmizely hospodářské objekty s ohradní zdí, zasažen byl i velký rybník. O úplné narušení krajinného rázu se postarala stavba panelového sídliště v 70. letech.

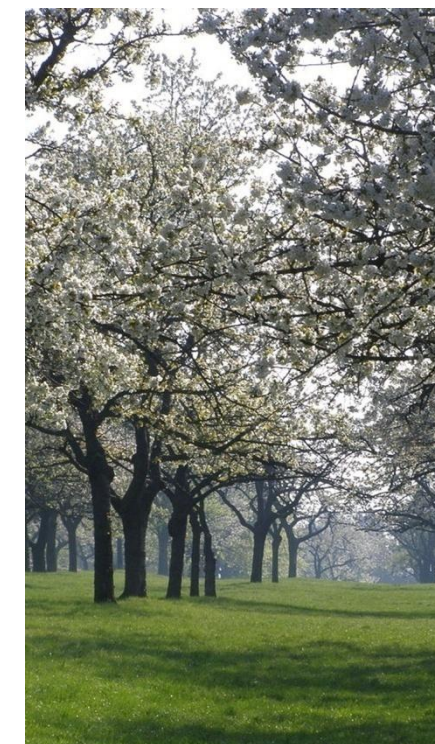
Budovy klášterního komplexu se dočkaly obnovy v letech 1990 až 1995. Komplexní studie zahrnovala i sjednocení ploch zeleně na základě historických podkladů z vrcholného baroka. Obnova zahrady začala v roce 2003. Místo bývalé užitkové zahrady vznikly ovocné sady. Obnoveny byly rybníky, potok Brusnice a okolí bylo doplněno altánem, dřevěnými lávkami a mobiliářem. První etapa revitalizace zahrad skončila na jaře roku 2012. Byla opravena oranžerie v klauzurní zahradě včetně cihlové terasy, schodiště, hlavní komunikace a fontány. I když většina dřevin byla přestárlá, zbytečně se nekácelo. Došlo ale k vysazení nových ovocných dřevin, zejména v sadu na horní terase. Proběhla rekonstrukce ohradních zdí a komunikací. Celkové náklady se vyšplhaly na 76,2 milionu korun.

Druhá etapa rekonstrukce bude zahrnovat dokončení oprav terasových zdí, výsadbu vinné révy a okrasné výsadby, dokončení parkových cest a parkový mobiliář. Výdaje se odhadují na 50 milionů korun.³³

³³ Zahrady Břevnovského kláštera - Občanská iniciativa starého Břevnova. *Sdružení Tejnka* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.tejnka.cz/pro-vyletniky/zahrady-brevnovskeho-klastera>

OBR. 8 SITUACE ZAHRAD BŘEVNOVSKÉHO KLÁŠTERA

OBR. 9 KVETOUČÍ SAD

OBR. 10 DOLNÍ ČÁST ZAHRADY

OBR. 11 VODNÍ PRVEK NA TERASE PŘED ORANŽERÍÍ

OBR. 12 OBNOVENÉ SADY U KLÁŠTERA

OBR. 13 OBNOVENÝ RYBNÍK

OBR. 14 ORANŽERIE

3.4.3 KLÁŠTERNÍ ZAHRADY CHRUDIM

Chrudim

Autoři: Projektil architekti - Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister, Petr Lešek

Spoluautoři: Ivana Dvořáková, Kateřina Horáková, Bohdana Linhartová, Rudolf Wiszczor

Zahradně architektonické řešení: Aleš Steiner, Pavlína Malíková, AO5

Zahradní hrací prvky: Lenka Klodová

Realizace: První stavební Chrudim a.s.

Projekt: 2006-07

Realizace: 2009-10

Klášterní zahrady

Prostor klášterních zahrad leží poblíž řeky Chrudimky. Od poloviny 20. století se využíval jako zahrada zvláštní školy. Zadáním pro obnovu zahrad bylo zejména nové využití plochy. Mělo to být místo pro všechna věková odvětví sloužící veřejnosti, ale i škole.

„Inspirací návrhu byl historický vývoj kapucínských zahrad a utváření místa. Klášterní zahrady se skládaly se čtyř částí: užitkové zahrady, štěpnice - ovocného sadu, rajského dvora a hřbitova řeholníků (který v Chrudimi nebyl). V projektu jsme navázali na toto historické členění a zároveň jsme navrhli soudobý pobytový park. Tvar pozemku pomohl vytvořit přirozené hranice mezi jednotlivými částmi. Nechtěli jsme zbytečným a drahým gestem výrazně měnit terén, nýbrž jej dekódovat a pouze dotvořit. Zastáváme myšlenku dlouhodobé paměti krajiny, která se nedá násilně potlačit nebo vymazat.“

Zahrady mnoha smyslů

Obnovený prostor je rozdělen na tři části tak, jak tomu bylo v historii. Plato – mlatová rovina, Štěpnice – obnovený sad, Rozárium – růžová zahrada.

PLATO představuje hlavní pobytovou plochu zahrad. Prochází jí chodník, který navazuje na dřevěnou lávku rozdělující plato od štěpnice. Plato je prostor pro hry a jiné aktivity pod korunami stromů. Je zde umístěno dřevěné podium pro posezení, tanec či koncerty. Je to nejvýše položené místo zahrad. Můžeme se setkat se zvukem šumění listů, dětských her a hudby. Autoři návrhu definují plato jako zahradu sluchových vjemů.

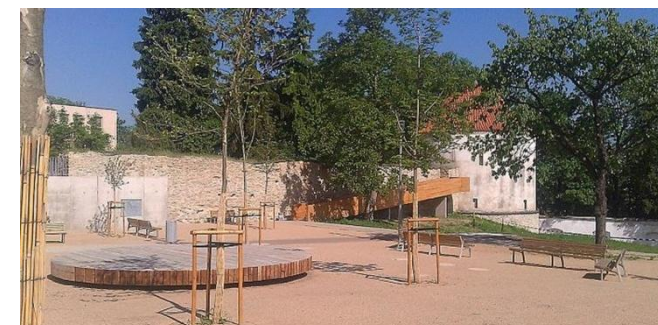
ŠTĚPNICE leží pod platem a vcházíme do ní po mohutné dřevěné lávce. Lávka nabízí pohled na celou plochu sadu. Ovocný sad s lučním podrostem vyvolává atmosféru anglického parku. Pomocí štěrkových cest se můžeme pohybovat i ve vysoké trávě. Plody ovocných dřevin dávají štěpnici symbol zahrady chutí.

ROZÁRIUM představuje rajskou zahradu jako klidné tiché místo obklopené zdi. Objevují se zde záhony květin, stříhané plůtky a pravidelné kompozice. Je to zahrada vůní a barev.

Parkové cesty prochází celým prostorem zahrad a děti mají možnost využít výtvarné herní prvky, které navrhla výtvarnice Lenka Klodová. Herní prvky představují zahradnické náčiní – štafle, klepadla se sítěmi a kbelík jako vodní prvek. Drobné stavby v zahradě jsou vyrobeny především z přírodních a masivních materiálů.³⁴

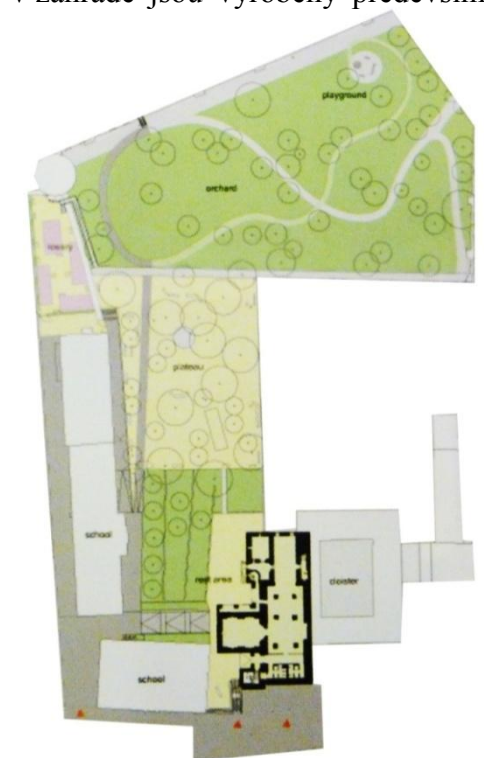
OBR. 15 PLATO – MLATOVÁ ROVINA

OBR. 16 SEDACÍ PRVKY A DŘEVĚNÁ LÁVKA

OBR. 17 ROZÁRIUM

OBR. 18 SITUACE KLÁŠTERNÍCH ZAHRAD V CHRUDIMI

OBR. 19 ŠTĚPNICE A HERNÍ PRVKY

³⁴ Muzeum barokních soch a rekonstrukce klášterních zahrad. *Archiweb* [online]. 2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3129>

3.4.4 KLÁŠTERNÍ ZAHRADA VRCHLABÍ

Vrchlabí

Klášterní zahrada mezi klášterem a zámek ve Vrchlabí vznikla díky česko-polskému projektu Rozvoj turistické infrastruktury KRNAP a KPN (Karkonoskiego Parku Narodowego). Autorem projektu je zahradní architekt Jiří Prouza.

Při rekonstrukci bylo přihlíženo k původní podobě zahrady v době fungování kláštera. Bylo zachováno vedení hlavní spojovací cesty, obnoveny byly rastrové záhony za budovou kláštera. Současně byl využit prostor v blízkosti budov Správy KRNAP - hlavní budovy, muzea a budoucího střediska ekologické výchovy, aby sloužil pro ekovýchové akce.

Zahrada je rozdělena na tři části:

První část tvoří prostor mezi budovou Správy KRNAP a stanicí pro handicapované živočichy, kde stojí nový altán, proutěné loubí popnuté rostlinami a pocitový chodník.

Druhý prostor se nachází u rybníka, kde vznikla nová geologická stezka, kterou tvoří velké kusy hornin a dřevěné molo s informačními panely o geologii.

Největší část zaujmají rastrové záhony představující typy krkonošské flóry, jako např. šafránové louky, květnatá louka, štěrková lavice nebo bylinkový záhon kláštera. Vedle záhonů jsou vysazeny štěpnice starých a regionálních odrůd ovocných stromů. Zahrada je přístupná veřejnosti k odpočinku a rekreaci, Správa KRNAP zde provozuje ekologické aktivity.

Projekt "Rozvoj turistické infrastruktury KRNAP a KPN" připravila Správa KRNAP společně s Dyrekcji Karkonoskiego Parku Narodowego. Projekt celkem za 1 763 000 € podpořil Operační program příhraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-13. Česká část projektu z této částky představovala cca 620 000 €. ³⁵

OBR. 20 RASTROVÉ ZÁHONY

OBR. 21 TRVALKOVÉ ZÁHONY KLÁŠTERNÍ ZAHRADY

OBR. 22 ŠTĚPNICE S VODNÍM TOKEM

OBR. 23 INFORMAČNÍ PANEL

OBR. 24 GEOLOGICKÁ STEZKA

OBR. 25 EKOLOGICKÁ ZAHRADA

³⁵ Klášterní zahrada ve Vrchlabí už slouží veřejnosti i ekovýchově. *KRNAP* [online]. 28. 8. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/tiskove-zpravy/klasterni-zahrada-ve-vrchlabi-uz-slouzi-verejnosti-i-ekovychove/>

3.4.5 KLÁŠTERNÍ ZAHRADA

Kloostertuin / Dordrecht / Nizozemí

Zahradně architektonické řešení: Michael van Gessel

Návrh a realizace: 2006 – 2008

Investor: město Dordrecht

ve spolupráci s Casparem Slijpenem (zahradní architekt) a Francine van Kempen (technik)

Dordrechtický soud je místo, kde se roku 1572 tajně setkali zástupci nizozemských měst ve snaze odtrhnout se od španělské říše, ke které patřili. Toto místo je proto často nazýváno politickou kolébkou Nizozemí.

Při obnově budovy soudu jako kulturního místa se vedení města rozhodlo obnovit i sousedící zchátralou klášterní zahradu. Cílem návrhu bylo dát historickému místu elegantní vzhled, který si zasloužilo, a udělat tento prostor tichým a odpočinkovým útočištěm.

První etapou návrhu bylo propojení všech částí nádvoří v jeden prostor s jasnými vstupy a volným výhledem. Další snahou bylo zamezit opilcům a drogově závislým lidem zdržovat se v těchto místech. Dle územního plánu zde mělo vzniknout zelené nádvoří s jednoduchou kompozicí, vysoce kvalitními materiály a pečlivými detaily.

Celý prostor je ohraničen vnějšími okraji vyvýšeného trávníku, který probíhá po celém obvodu. Na krajích je ponechána široká cesta. Trávník vypadá jako by byl roztržen na dvě poloviny, které otevírají uprostřed nepravidelný prostor, kde lidé mohou procházet a posedět pod několika původními velkými stromy. Jedna polovina trávníku je lehce natočena tak, aby plochy trávníku zapadaly do celkového rozvržení okolních budov. Na okrajích je zasazena kamenná deska k sezení, 150 cm široká, která představuje trhlinu a zdůrazňuje rozdíl mezi dvěma polovinami trávníku. Vertikální pláty z cortenové oceli lemují zbytek trávníku.

Cesty okolo trávníku jsou dlážděné. Byly přidány keřové porosty magnolií, svídy krvavé, hlohy a muchovníky pro propojení veřejného prostoru s více intimní atmosférou okolních zahrad. Celá klášterní zahrada je rovnoměrně osvětlena menším počtem 8 metrů vysokých lamp.³⁶

³⁶ Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>

OBR. 26 POSEZENÍ

OBR. 27 SITUACE KLÁŠTERNÍ ZAHRADY

OBR. 28 VYVÝŠENÝ TRÁVNÍK S KAMENNOU DESKOU

OBR. 29 NÁVRH KONCEPTU

OBR. 30 LEM TRÁVNÍKU

OBR. 31 KAMENNÁ DESKA

OBR. 32 DLAŽBA

OBR. 33 POSEZENÍ

4 MATERIÁL A METODY

Nejprve byl proveden opakovaný terénní průzkum území, aby došlo k získání poznatků o současném stavu řešeného prostoru. Proběhla inventarizace stávající zeleně v hlavních alejích a v těsné blízkosti kláštera. Inventarizace byla provedena dle *Metodiky hodnocení dendrologického potenciálu* od doc. Ing. Pavla Šimka, Ph.D. Byly zhodnoceny základní taxační údaje, kdy byl použit dálkoměr *Nikon Laser Forestry Pro* pro zjištění výšky stromů a průměrka o velikosti 80 cm pro zjištění výčetní tloušťky kmene. Dále bylo hodnoceno věkové stádium dřevin, vitalita, zdravotní stav a sadovnická hodnota vegetačních prvků.

Na základě průzkumů byly provedeny analýzy majetkových vztahů, provozní, funkční, kompozičního členění a významné pohledy na dominantu Klášterního Hradiska. Okolí i samotná bývalá opatská zahrada bylo podrobně zdokumentováno fotografiemi. Důležité bylo také prozkoumat historický vývoj lokality, a to jak celého okolí kláštera Hradisko, tak samotné bývalé opatské zahrady. Ke zjišťování historie objektu byla využita literatura Vědecké knihovny v Olomouci a historické podklady poskytnuté Národním památkovým ústavem v Olomouci a správcem Klášterního Hradiska panem Ing. Květoslavem Cupákem.

Byl rovněž prozkoumán územní plán města, který byl jedním z hlavních podkladů pro návrhové řešení. V návrhu bylo také zohledněno ochranné pásmo vymezené v roce 1995 pro kulturní památky kostel Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku a Klášterní Hradisko.

Samotný návrh byl vytvářen pomocí počítačových programů Autodesk AutoCAD 2014, Google SketchUp 2015. Vizualizace k návrhu byly zhotoveny programem Vray. Následně byly veškeré materiály upraveny v programu Adobe Photoshop CC.

5 VÝSLEDKY

5.1 ROZBOROVÁ ČÁST

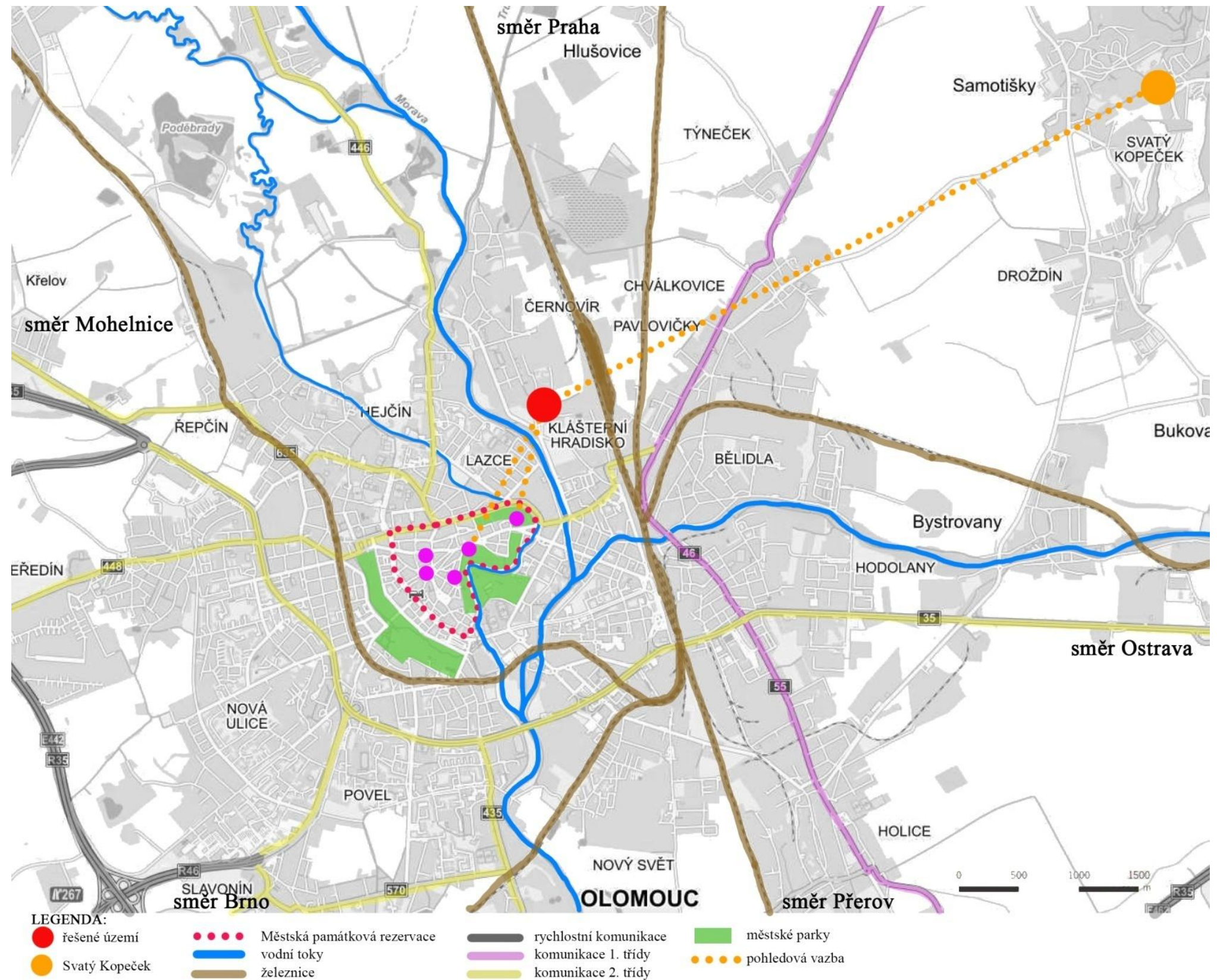
5.1.1 LOKALIZACE, ŠIRŠÍ VZTAHY

Modelový objekt Klášterní Hradisko se nachází v Olomouci. Město Olomouc leží v Olomouckém kraji. Na území o rozloze 10 336 ha žije cca 100 000 obyvatel a tím se řadí na 6. místo nejlidnatějších měst v České republice.

Klášterní Hradisko je od roku 1802 vojenskou nemocnicí, je tedy každodenně navštěvováno pacienti a jejich návštěvami. Budova Klášterního Hradiska se nachází na severu města v jeho okrajové části. Přesto není daleko od centra, kam docházková vzdálenosti činí cca 20 minut. Městskou památkovou rezervaci lemuje systém městských parků, které vznikly v 19. století na území bývalého hradebního okruhu. Na řešené území navazuje městská část Černovír, která je charakteristická venkovským typem zástavby. Z nejbližšího okolí je patrné, že člověk míří dále do krajiny a vzdaluje se centru města.

Modelové území je i velice úzce pohledově spjata s hlavními památkami města jako je Dóm sv. Václava a Kostel Nanebevzetí Panny Marie. Důležitá vazba, nejen pohledová, váže Klášterní Hradisko k architektonickému dílu poutní baziliky Panny Marie na Svatém Kopečku.

Řešené území lemuje z JZ strany tok řeky Moravy. Na druhé straně břehu řeky se nachází panelové sídliště Lazce, které tvoří hradbu bránící pohledům z území a naopak. Další negativní dominantu vytváří areál farmaceutické firmy Farmak severně od kláštera. Na východě pak vede trať železnice spojující Olomouc s hlavním městem České republiky.

MAPA 1 ŠIRŠÍ VZTAHY

5.1.2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY ÚZEMÍ

GEOLOGIE

Geologické podloží Olomouce tvoří usazeniny z období karbonu (břidlice, droby), na kterých místy spočívají usazeniny třetihor (jíly, písky, štěrky atd.). Částečně je zastoupen mocnější kvartérní (čtvrtohorní) pokryv zastoupený říčními a nivními sedimenty.³⁷ Území má bohatou geologickou minulost a leží na pomezí Českého masivu a Vnějších Západních Karpat. „Na západě vystupují horniny Českého masivu v kerných útvarech Dražanské a Zábřežské vrchoviny. Geologický vývoj na Olomoucku probíhal na dílčích tektonických krátech, které jsou omezeny výraznými zlomy (tzv. poruchové pásmo Hané). Centrální kra je pojmenována jako Hornomoravský úval. Nejvýchodnější část regionu byla formována prvohorním a třetihorním vrásněním.“ V celé oblasti jsou viditelné pozůstatky existence moře prezentující se jako nezvrásněné usazeniny různého druhu (jíly, písky, štěrky) vyplňující Hornomoravský úval, Vyškovskou a Moravskou bránu.³⁸ V místech velkých staveb, dopravní infrastruktury a průmyslových areálů se nachází antropogenní uložení.

PEDOLOGIE

Na téměř celém území se objevuje fluvizem modální, která vzniká v nivách řek a potoků z povodňových sedimentů. Fluvizem modální se řadí mezi velmi úrodné půdy, čemuž napomáhá i rovinný terén, dobrá obdělávacelnost a příznivý vodní režim. To je důvod, proč je velké množství fluvizemů v nížinách zorněno.

HYDROLOGIE

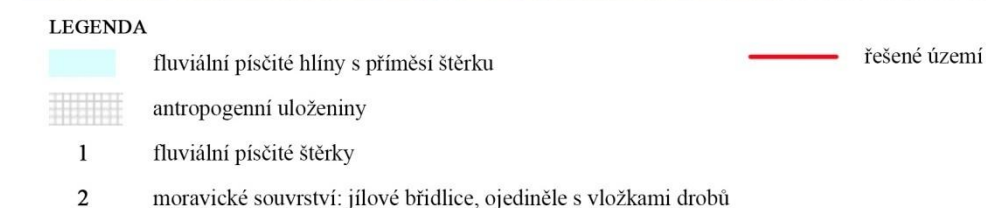
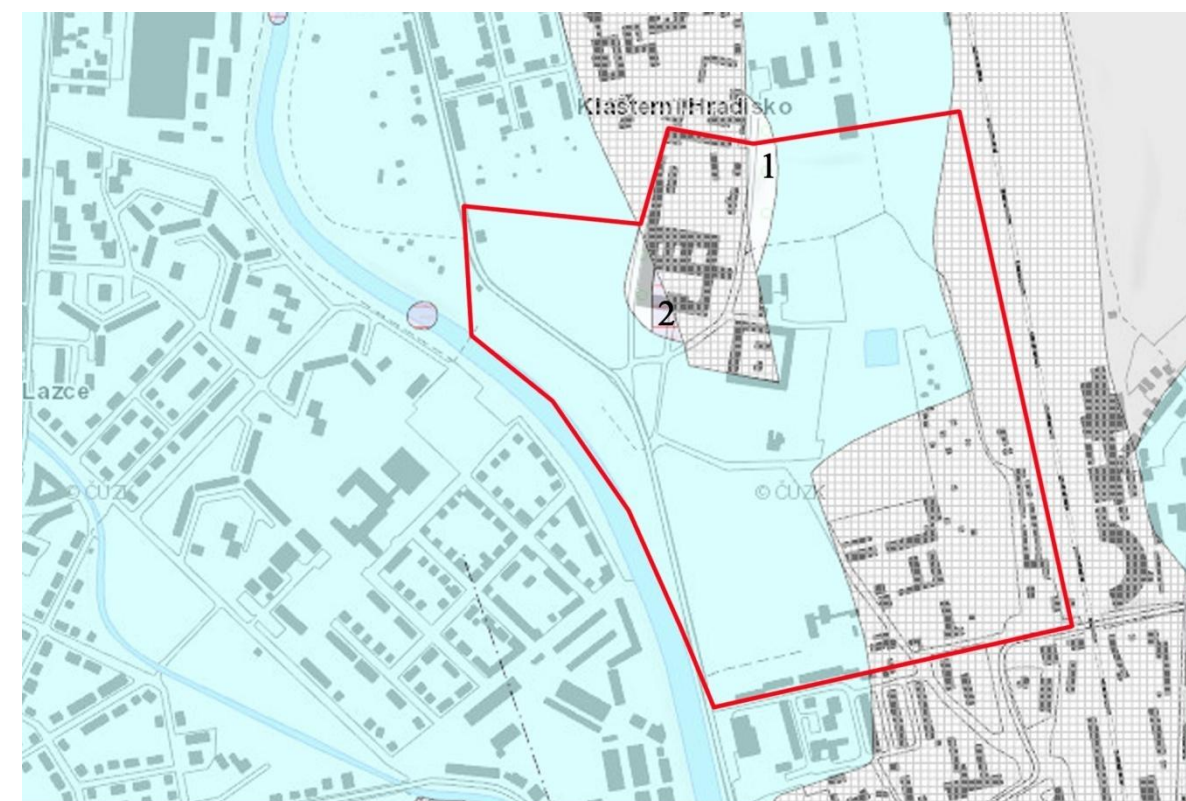
Řešené území lemuje řeka Morava, která se může pyšnit malebným územím Litovelského Pomoraví nedaleko Olomouce. V těsné blízkosti centra města se stéká s řekou Bystřicí. Území Klášterního Hradiska spadá do záplavového území Q20, jež je zaplavováno při dvacetileté vodě.

KLIMATICKÉ PODMÍNKY

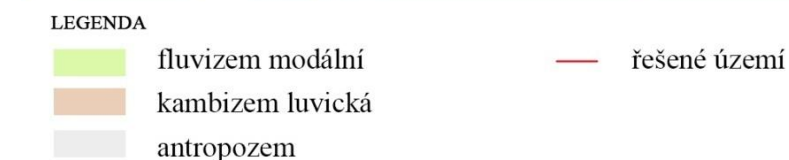
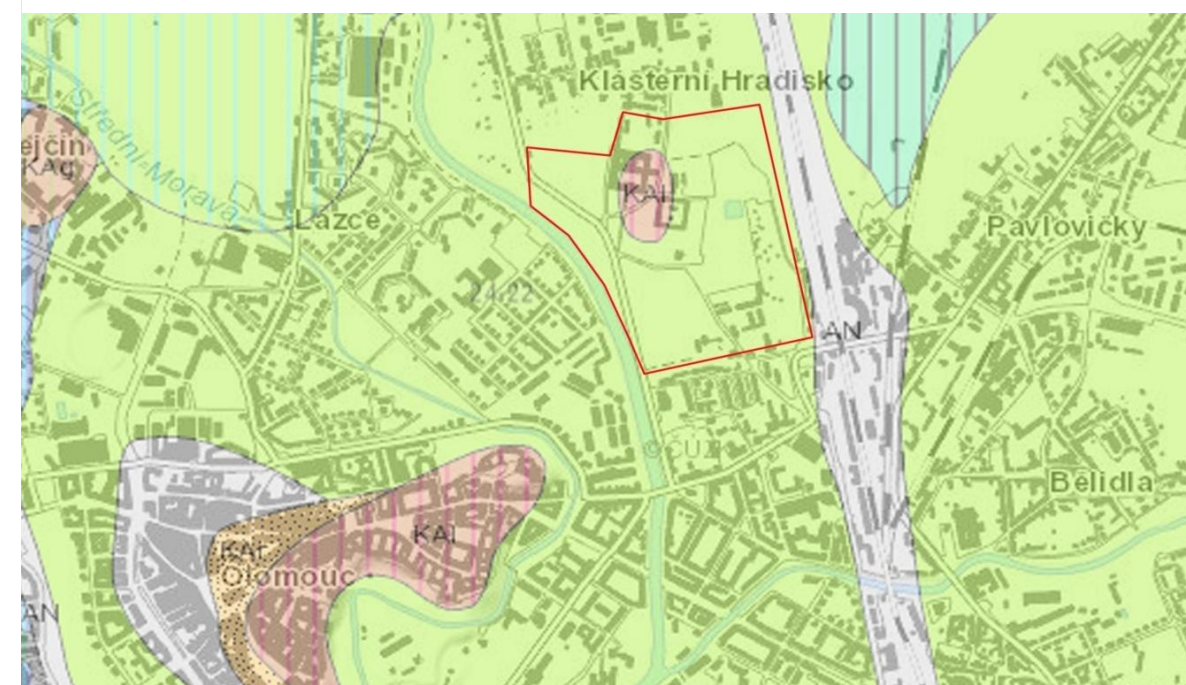
Hornomoravský úval náleží k nejteplejší a zároveň nejsušší oblasti regionu. Naopak nejchladnější a nejvlhčí jsou vysoko položené oblasti západního svahu Nízkého Jeseníku. Proměnlivost klimatu lze z tohoto pohledu charakterizovat od dlouhého, teplého a suchého léta s velmi krátkým teplým až mírně

³⁷ GeoWeb: Dotaz: Olomouc. *GeoWeb - geologický informační server* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.gweb.cz/dotazy/d-415/>

³⁸ Geologie, geomorfologie a podnebí. *Střední Morava* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.strednimorava-tourism.cz/tic-olomouc/informacni-centrum-olomouc/seznam-clanku/geologie-geomorfologie-a-podnebi>

MAPA 2 GEOLOGIE ÚZEMÍ

MAPA 3 PEDOLOGIE ÚZEMÍ

teplým jarem i podzimem, krátkou mírně teplou, suchou až velmi suchou zimou s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky až po klima, které je typické velmi krátkým až krátkým létem, mírně chladným a vlhkým dlouhým jarem a mírným podzimem, dlouhou zimou, mírně vlhkou s dlouhým trváním sněhové pokrývky.

POTENCIÁLNÍ PŘIROZENÁ VEGETACE

Území je ovlivňováno nivou řeky Moravy. Potenciální přirozenou vegetací jsou jilmové doubravy. Společenstva jilmových doubrav vznikají na pedogeneticky vyvinutějších a jen občas nebo výjimečně na zaplavovaných nivních půdách.

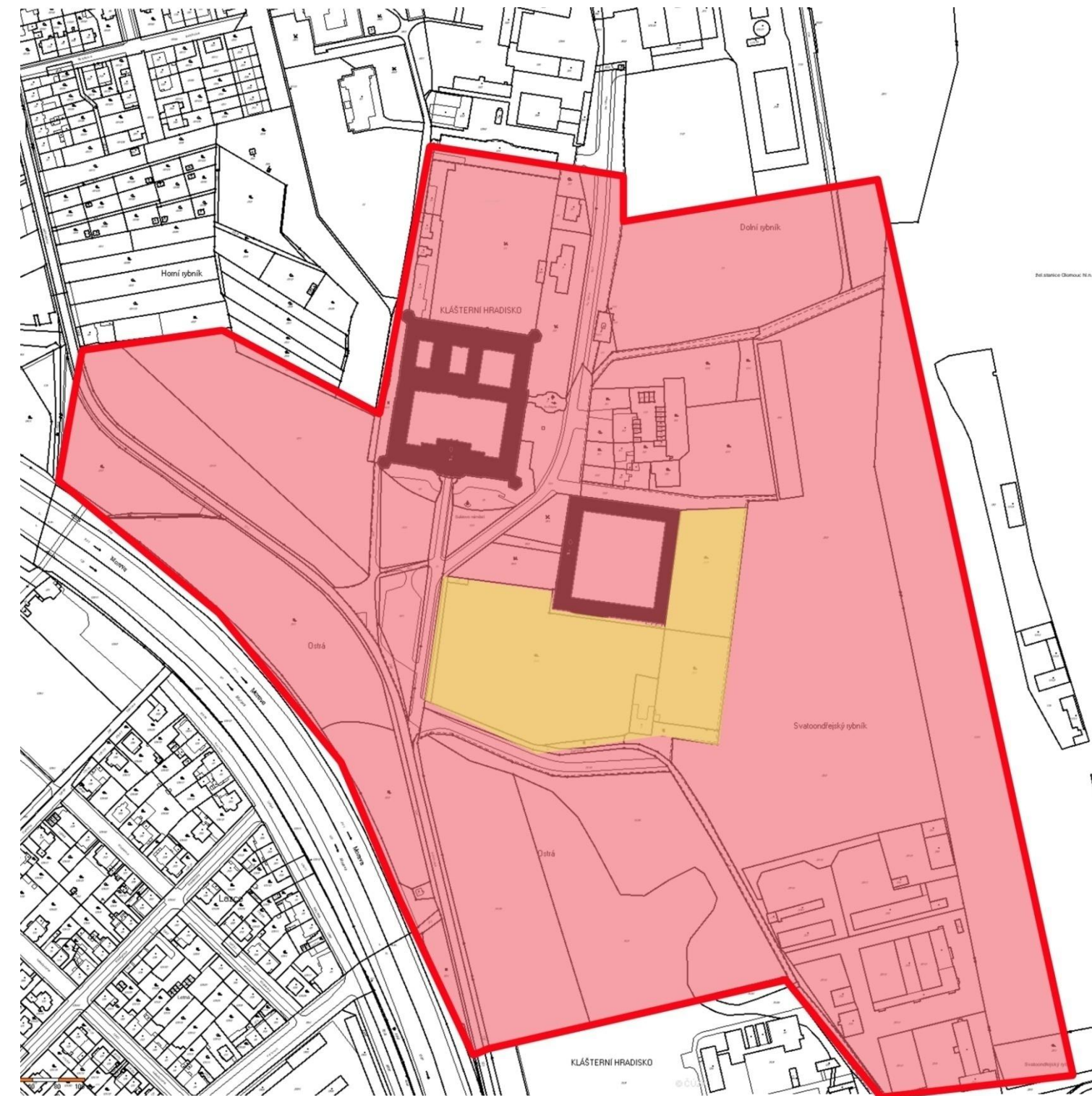
*„Jilmová doubrava představuje většinou třípatrové společenstvo. Ve stromovém patře dominuje dub letní (*Quercus robur*) nebo jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), pěstovaný často jako monokultura. V porostech s relativně přirozeným složením nalézáme rovněž lípu srdčitou (*Tilia cordata*) a jilm habrolistý (*Ulmus minor*), v malé příměsi též javory, ve vlhčích variantách olši lepkavou (*Alnus glutinosa*), v sušších habr obecný (*Carpinus betulus*). Javory (mléč -*Acer platanoides* a klen -*A. pseudo-platanus*) převládají místy v hospodářských porostech. Keřové patro nedosahuje vysoké dominance, většinou vlivem umělého odstraňování. Kromě druhů stromového patra se v něm častěji objevuje bez černý (*Sambucus nigra*). Na složení bylinného patra se výrazně podílejí mezofilní druhy listnatých lesů. Mechové patro buď zcela chybí, nebo dosahuje jen velmi nízké pokrývnosti.“³⁹*

³⁹ Příroda povodí Rokytky. *Kolovraty* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://rokytka-green.sweb.cz/vegetace-prir-leg-4.htm>

5.1.3 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Území pro návrh konceptu okolí Klášterního Hradiska je vymezeno tokem řeky Moravy na západě podél ulice Jablonského a Sokolovská. Z jižní strany je ohraničeno pozemky Ústavu experimentální botaniky, dále pokračuje ulicí Černá cesta a spojnicí na ulici Pasteurova. Z východu lemují území zahrádkářské kolonie kolem železniční trati. Na severu sousedí prostor Klášterního Hradiska s areálem chemicko-farmaceutické společnosti Farmak, dále s pozemky Střední zemědělské školy a další zahrádkářskou kolonií. Vymezené území pro celkový koncept okolí Klášterního Hradiska se rozprostírá na ploše 36,5 ha.

Prostor řešení studie bývalé opatské zahrady se nachází v těsné blízkosti bývalého hospodářského dvora. V hospodářském dvoře je v současnosti umístěno několik oddělení nemocnice. Zahrada je ohraničena vysokou zdí, kam nemá veřejnost přístup. Velikosti zahrady činí 2,6 ha.

LEGENDA

- řešené území konceptu okolí Klášterního Hradiska
- řešené území studie obnovy památky krajinářské architektury
- hranice řešeného území

MAPA 4 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

5.1.4 KLÁŠTERNÍ HRADISKO A JEHO HISTORICKÝ VÝVOJ

Rozsáhlý barokní komplex Klášterního Hradiska je strategicky umístěn na mírně skalnatém návrší na levém břehu řeky Moravy. Toto místo bylo pravděpodobně osídleno již dříve v období Velké Moravy. Nejprve zde byl v letech 1055-1061 postaven kostel sv. Štěpána. K němu se později v roce 1077 připojila stavba kláštera. Benediktinský klášter založil olomoucký kníže Ota I. Sličný s manželkou Eufemií Uherskou. Jelikož byl benediktinský řád spjatý s rodem Přemyslovců, stal se klášter Hradisko pohřebištěm olomoucké větve přemyslovských knížat. Za doby benediktinů byla k areálu kláštera připojena rozsáhlá zahrada se štěpnicí, kde později vznikla konventní zahrada.⁴⁰

Po odchodu benediktinů v roce 1150 se v klášteře usídlil významný řád premonstrátů. Premonstráti se vyznačovali tím, že žili jako řeholní kanovníci a byli často voleni za rádce knížat. Brzy po jejich příchodu na klášter Hradisko začaly výrazné stavební úpravy.

Klášterní Hradisko bylo významné i pro jeho umístění poblíž sídelního a katedrálního města Olomouce. Klášter byl samostatný a nezávislý na městu, vyznačoval se bohatstvím a svým vlivem na rozvoj kultury a náboženství. I proto se často dostával do centra pozornosti tehdejších sporů, válek a byl často dobýván a vypalován. Poté byl opět obnovován, budován a rozšiřován.

V období husitských válek v roce 1432 se v klášteře usídlila husitská posádka, ale musela ho zanedlouho opustit pro jeho špatný stavební stav. Tím se zneškodnilo hrozící nebezpečí pro město a jako preventivní opatření proti opětovnému usazení husitů v blízkosti hradeb nechala městská rada klášter, s výjimkou kostela, zbořit. Po obnově kláštera došlo k dalším škodám za doby třicetileté války, kdy byl klášter roku 1642 dobyt Švédy a znovu rozbořen.

Největšího rozmachu se klášter dočkal v 17. století. O rozvoj především v letech 1679 - 1709 se zasloužil opat Norbert Želecký z Počenic. V roce 1685 bylo přistoupeno k vybudování celého nového reprezentačního areálu konventu na základě projektu vídeňského architekta italského původu Pietra Tencally.⁴¹ „*Jeho koncepce, velkorysá jak stavebně, tak ideově, vycházela ze specifického dispozičního a architektonického typu kláštera, označovaného jako „boží špitál“, který vycházel ze starší severoitalské špitální architektury.*“ Typické bylo především celkové dispoziční řešení na čtvercovém půdorysu, kde budovy byly umístěny po stranách hlavní podélné kompoziční osy areálu.

Tu tvořil konventní chrám jako symbol.⁴² V letech 1693 – 1697 byla postavena hlavní věž a roku 1702 dokončeno dostavení klášterní knihovny. Tím byla ukončena stavba konventu. Stavba nové barokní prelatury se zahájila v roce 1726 na popud Norberta Želeckého a dle projektu architekta Domenica Martinelliho. Celková stavba barokního komplexu byla dokončena v roce 1736. Současně se stavbou Hradiska byly dekorovány i jeho interiéry díly významných umělců 17. a 18. století, kteří na Moravě působili. Mezi nejznámější malíře patřil Justus van Nypoort, Inocenzo Christoforo Monti, Paul Troger a Jan Kryštof Handke. Působili zde i sochaři slavných jmen jako byl Baltazar Fonatana, Antonín Ricca či Jan Hagenmüller. Díky těmto a dalším umělcům se klášter Hradisko stal jedním z nejvýznamnějších kulturních středisek. Premonstrátský řád na Hradisku se zasloužil i o stavbu poutního mariánského kostela na Sv. Kopečku.

Sláva a rozkvět kláštera skončila v roce 1784 kvůli reformám Josefa II. Byl vydán dekret, který zrušil kláštery, které se neúčastnily pastorační, lidumilné a výchovné činnosti. Nejspíš omylem byl mezi ně zařazen i klášter Hradisko, jehož majetek propadl státu a byl roztroušen po celé Moravě. V areálu kláštera vznikl seminář pro výchovu kněží v čele s Josefem Dobrovským, který zde začal psát své dílo *Dějiny české řeči a literatury*. V roce 1790 byl klášter opuštěn a předán rakouské armádě, která zde založila fortifikační skladiště, později francouzský zajatecký tábor.

Rok 1802 je stěžejní v dějinách Klášterního Hradiska. Vznikla zde vojenská nemocnice pro rakouskou armádu. Nejdříve byla spíše polního charakteru, po ukončení napoleonských válek byla přeměněna na stálou posádkovou nemocnici. Sto let po založení nemocnice zde byl uveden do provozu jeden z prvních rentgenových přístrojů na našem území a na operační sály byl přiveden elektrický proud. Vojenská nemocnice sídlí na Klášterním Hradisku nepřetržitě od roku 1802, s výjimkou období 2. světové války. Pokračuji tak v tradici „*humanitární péče o nemocné, přestárlé a chudé osoby*“ z doby premonstrátského řádu. Tehdy se v klášteře nacházel špitál se 16 lůžky.⁴³

Dnes se zde nachází moderně vybavená nemocnice s 265 lůžky. V letech 1989-1997 probíhala kompletní obnova fasády a restaurování interiérů, které započalo v polovině 50. let, pokračuje dodnes. V roce 1995 bylo Klášterní Hradisko prohlášeno za Národní kulturní památku.⁴⁴

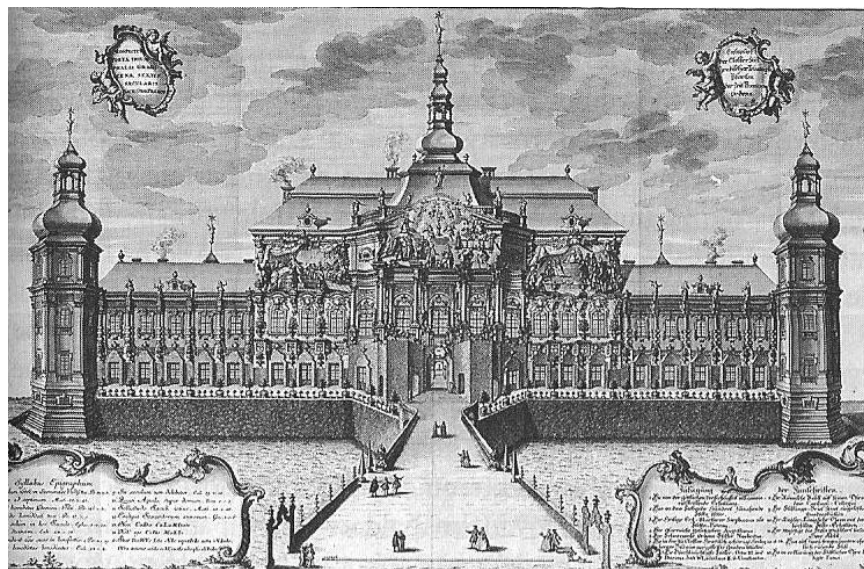
⁴⁰ MLČÁK, Leoš. *Olomouc: Klášterní Hradisko: bývalá premonstrátská kanonie*. Uherské Hradiště: Historická společnost Starý Velehrad, 2011. 57 s., [12] s. obr. příl. Církevní památky; sv. 51. ISBN 978-80-86157-34-4.

⁴¹ POTMĚŠIL, Jaroslav. *Klášter Hradisko: Vojenská nemocnice Olomouc. Populární průvodce po současném Hradisku u Olomouce*. [Praha]: Impuls, 1992. 48 s. ISBN 80-85469-24-3.

⁴² SUCHÁNEK, Pavel. *K větší cti a slávě: umění a mecenát opatů kláštera Hradisko v 18. století*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007. 374 s. Dějiny a teorie umění. ISBN 978-80-87029-11-4.

⁴³ POTMĚŠIL, Jaroslav, pozn. 41, str. 25

⁴⁴ VODIČKOVÁ, Zdenka. *Národní kulturní památka Klášterní Hradisko*. Obecně prospěšná společnost pro památkovou ochranu Hradiska, 2004. 56s.

OBR. 34 PRELATURA KLÁŠTERA, 1751

OBR. 37 POHLED NA KLÁŠTERNÍ HRADISKO, 1915

OBR. 40 SOUČASNÁ PODOBA KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

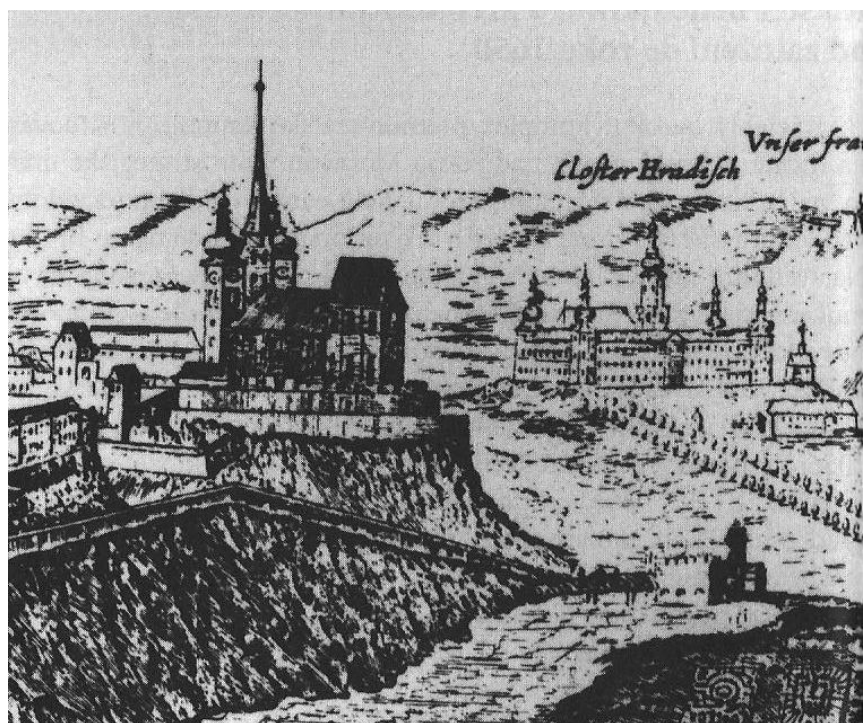
OBR. 35 VEDUTA KLÁŠTERA - POHLED OD JIHU, 1781

OBR. 38 PODOBA KLÁŠTERA PŘED OPRAVOU, 1938

OBR. 41 VSTUP DO BUDOVY KLÁŠTERA

OBR. 36 VISCHEROVA MAPA MORAVY, 1692

OBR. 39 VÝSADBA OVOČNÝCH STROMŮ PŘED KLÁŠTEREM, 1968

OBR. 42 POHLED NA KLÁŠTER HRADISKO Z VĚŽE DÓMU SV. VÁCLAVA

5.1.5 KRAJINA V OKOLÍ KLÁŠTERA HRADISKO V MINULOSTI

Klášterní Hradisko bylo postaveno na mírné vyvýšenině, čímž dominovalo okolní krajině. Široké okolí vytvářelo záplavové území řeky Moravy. Kolem roku 1200 se objevují zmínky o okolních osadách Hejčín a Řepčín, které se nacházely v močálovité oblasti. Ze severní strany byl klášter obklopen osadou Černý Víř a Lazce, která je později popisována jako rybářská osada.

RYBNÍKY A VODNÍ TOKY

Pravděpodobně již ve 13. století byl v provozu obilní mlecí mlýn (klášterní) na tzv. Hájecké struze v místech dnešní křižovatky silnice do Klášterního Hradiska a silnice do Černovíra. Na Lazcích existoval mlýn další. Ramena řeky Moravy sloužila jako mlýnské náhony. Tímto je doloženo, že se v okolí Hradiska nacházely mlýnské náhony a strouhy a tvořily tak významné krajinné prvky. Okolní krajinou proudila spleť vodotečí. To byl také dobrý důvod pro pozdější zakládání rybníků. Mlýn se v roce 1663 přestavěl na papírnu, která fungovala do roku 1688 a potom byla přestavěna na hospodu. Mlýnské náhony ale fungovaly dál. Hájecká struha opouštěla tok řeky Moravy v místě dnešního železného mostu na Lazcích. Odtud pokračovala kolem jižní zdi hospodářských budov kláštera a obloukem se vracela směrem k Olomouci do hlavního toku řeky u dnešního kostela Sv. Gorazda. V případě nízké hladiny vody ve struze bral mlýn vodu z přilehlého rybníka západně od kláštera. Druhý, menší rybník se nacházel jižně od kláštera a oba rybníky dělila hlavní cesta z města do kláštera lemovaná alejí. Cesta vedla po hrázi s dřevěnou bránou. Třetí, největší rybník se rozprostíral jihovýchodně od hospodářského dvora a klášterních zahrad. Nazýval se pravděpodobně rybník sv. Ondřeje, podle nedalekého špitálu sv. Ondřeje (dnes místo supermarketu Senimo). Klášterní Hradisko tak bylo ze všech stran obklopeno vodní plochou, která tvořila jeho opevnění.⁴⁵ Objevují se i zmínky, že se v okolí rozprostíraly louky, na kterých za švédských válek tábořila vojska a lesy. V polovině 17. století se mezi Olomoucí a klášterem zakládaly zahrady a bylo postaveno několik mostů přes řeku.⁴⁶

BLÍZKÉ OKOLÍ

Rokem 1694 je datován plán zachycující konkrétní podobu okolního prostředí kláštera. Jižně od budovy kanonie je zaznamenána budova hostince a při jihovýchodní straně hospodářský dvůr pětiúhelníkovitého půdorysu. Pod hospodářským dvorem se štěpnicí a užitkovou zahradou se

⁴⁵ ČERMÁK, Miloslav. Vodní toky a stavby mezi Černovírem (Černým Vířem) a klášterem Hradisko. *Střední Morava*, 2010, roč. 16, č. 30, s. 110-112. ISSN 1211-7889. ISBN 978-80-85807-43-1.

⁴⁶ KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ. Barokní kulturní krajina Klášterní Hradisko a Svatý Kopeček, In: *Historické parky a kulturní krajina: sborník příspěvků ze semináře: Olomouc*, 10. -11. 9. 1999. Olomouc: Město Olomouc, [2000]. s. 31-41.

nacházela také okrasná opatská zahrada. Před ní se rozprostíral jeden z rybníků se třemi rybími sádkami.⁴⁷ Z jiného pramene je zřejmé, že další rybník se nacházel směrem k Černovíru a byl později přeměněn na pole. Doložena je také konventní zahrada navazující přímo na budovu kláštera. Byla místem hostin, divadelních představení a trasou procesí. Zahrady a pozemky obce Černovír plynule navazovaly na konventní zahradu. Dokonce se zde nacházela oranžerie. Počátkem 18. století se za konventní zahradou nacházel nový dvůr a za ním lesík, kde se konaly slavnosti. Na dobové rytině z roku 1724 je zachycen i letní refektář v konventní zahradě. Kresba F. B. Wenera z období poloviny 18. století zobrazuje alej, která lemuje cestu od kláštera k Hradské bráně. Ta byla součástí opevnění města. Na této cestě se nacházelo několik sochařských děl na podstavcích.

Před zrušením kláštera bylo okolí využíváno rybníkářstvím, v zahradách se objevovaly jak domácí, tak exotické dřeviny a ovocné stromy. I po odchodu premonstrátského řádu z kláštera byly zahrady udržovány.

Podrobnou podobu okolí kláštera zachycuje indikační skica stabilního katastru z roku 1834. V té době již zanikla zahrada za letním refektářem konventní zahrady. Plán zachycuje také názvy pozemků v severozápadní a západní části území, což dokládá dřívější umístění zmiňovaných rybníků. Mezi klášterem a cestou k Černovíru se pravděpodobně nacházel Horní rybník, nad ním potom Dolní rybník. V jižní části se stále nacházel mlýnský náhon. Opatská zahrada byla již z velké části přeměněna na pole. Třetí rybník se možná nacházel východně od hospodářského dvora, což je patrné z názvu Svatoondřejský rybník. V současnosti se zde stále nachází malá vodní plocha. Cesta ve směru na Olomouc byla lemována alejí, jinak bylo okolí z velké části pokryto loukami.

Plán z roku 1837 zaznamenává členění konventní zahrady s křížovou dispozicí a letní jídelnu. Je zde zdokumentována i alej vedoucí od západního vchodu do hospodářského dvora kolem západní zdi opatské zahrady. U jihozápadního nároží zahrady se nacházel most přes mlýnský náhon.

Když byla v roce 1845 postavena železniční trať Olomouc – Praha, znamenalo to významný zásah do krajiny v okolí kláštera. Tok řeky Moravy byl přemostěn věšadlovou lávkou, která vedla od ulice Václava III. s akátovou alejí směrem k nemocnici. Později byl chodník v noci osvětlen.

V roce 1876 byla u kláštera založena Rolnická škola, která se později změnila na Střední zemědělskou školu. Severně od kláštera koupila pozemky sladovna. Od roku 1931 zde započala chemická výroba. Za druhé světové války se tu rozvíjel farmaceutický průmysl a po roce 1952 byla

⁴⁷ MLČÁK, Leoš. pozn. 40, str. 25

vybudována firma Farmak, která v těchto místech působí dodnes. Na protějším břehu Moravy vyrostlo v 80. letech panelové sídliště, které nelichotivě působí na okolí kláštera.

Letecké snímky z 20. století dokumentují úpravu klášterních zahrad a nádvoří hospodářského dvora. Černou cestu a cestu z města lemovaly aleje. Je zřejmá i alej na Sv. Kopeček z roku 1752, která byla přerušena železniční tratí. Na pozdějších snímcích z 60. let je vidět, že konventní zahrada je zarostlá a neudržovaná. Alej k městu byla již rozpadlá. V prostoru mezi Klášterním Hradiskem a řekou Moravou rostly ovocné stromy. Poblíž Černé cesty vyrostly různé sklady a jiné stavby, které krajinu v okolí Hradiska narušily.⁴⁸

V roce 2010 byla obnovena konventní zahrada, kterou navrhl kastelán kroměřížského zámku Ing. Martin Krčma. Architekt zkombinoval kompoziční členění bývalé konventní zahrady a na ni navazující další zahrady. Vznikla tak pravidelná dispozice členěná cestní sítí, doplněná o diagonální osy v podobě nově vysazených stromů.⁴⁹

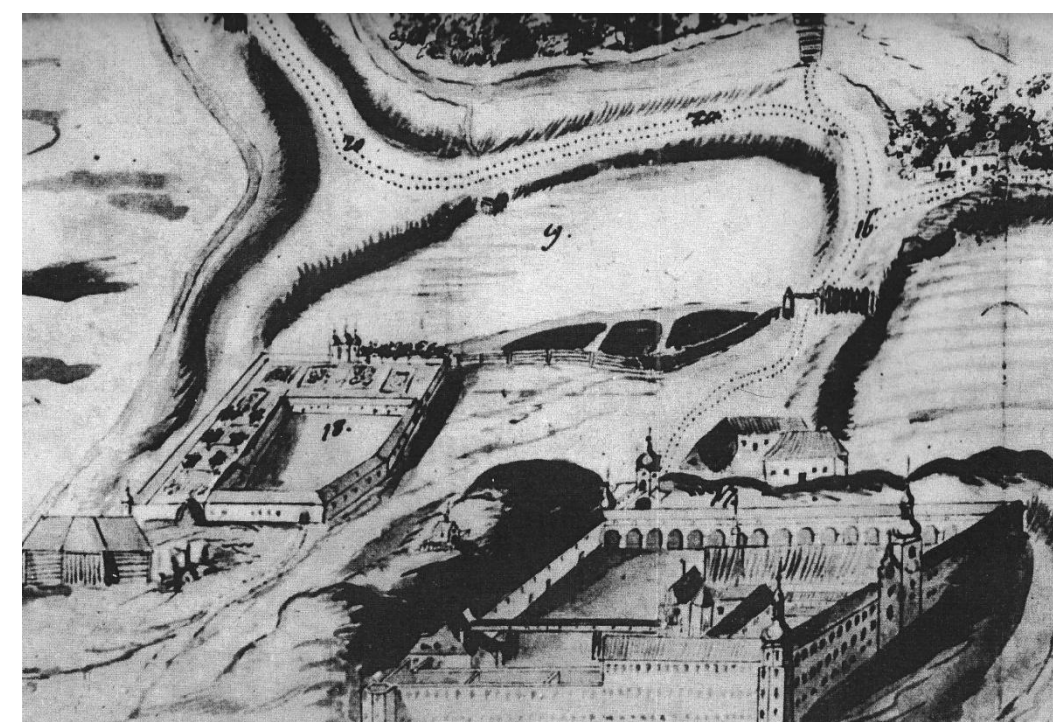
OBR. 43 VÝŘEZ Z MAPY 1. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ

⁴⁸ KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ, pozn. 46, str. 27

⁴⁹ JANEČKOVÁ, Jitka. Klášterní Hradisko otevře unikátní barokní zahradu, ozdobi ji nová kašna. *IDNES.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://olomouc.idnes.cz/klasterni-hradisko-otevre-unikatni-barokni-zahradu-ozdobi-ji-nova-kasna-1o6-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110415_1567548_olomouc-zpravy_stk

OBR. 44 OBLAST MEZI KLÁŠTEREM HRADISKO A DÓMEM SV. VÁCLAVA OD SEVERU, 1694

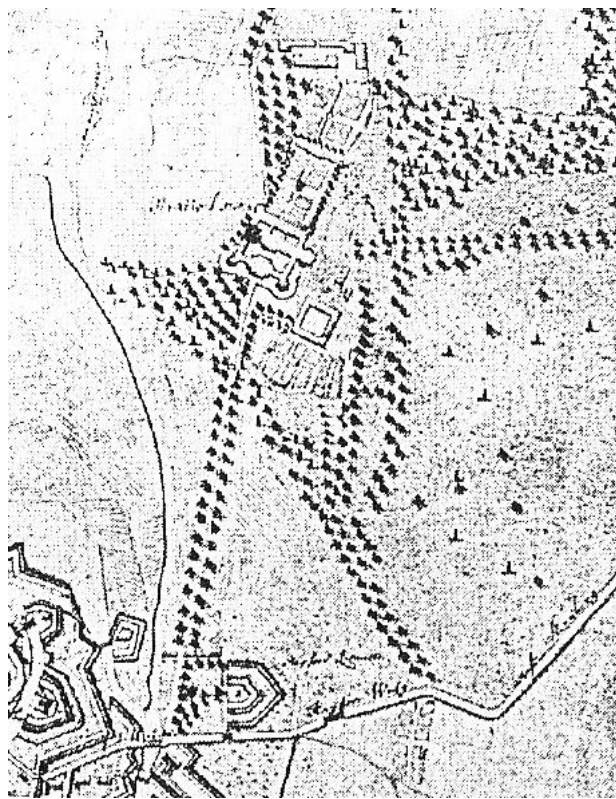
OBR. 45 DETAIL ZOBRAZENÍ HOSPODÁŘSKÉHO DVORA, RYBNÍKA A RYBÍCH SÁDEK, 1694

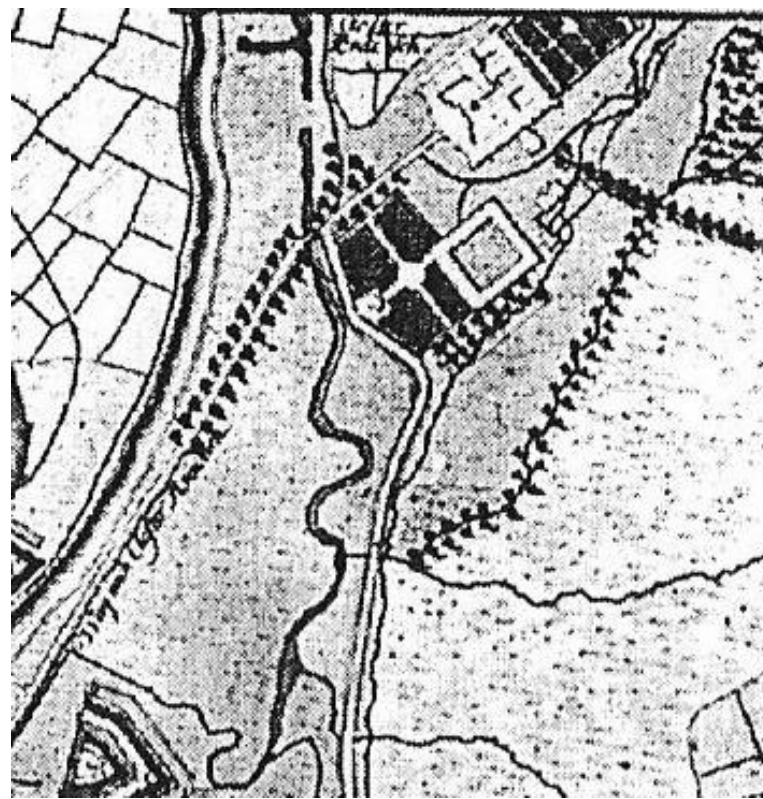
OBR. 46 KANONIE NA KLÁŠTERNÍM HRADISKU, 1724

OBR. 47 KLÁŠTERNÍ HRADISKO PO R. 1724

OBR. 48 PLÁN MĚSTA A OKOLÍ, SITUACE OBLEŽENÍ MĚSTA, 1758 – KRAJINA V OKOLÍ KLÁŠTERA

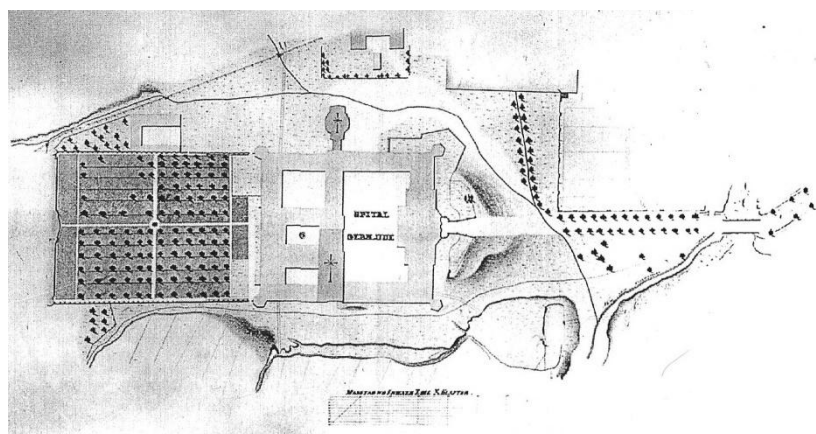
OBR. 49 PLÁN PEVNOSTI 1759, 1761 - ALEJE KOLEM HRADISKA

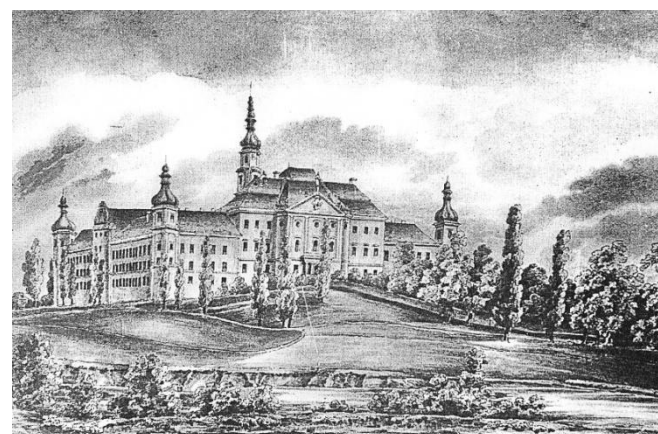
OBR. 53 STABILNÍ KATASTR KLÁŠTERA HRADISKO, 1834

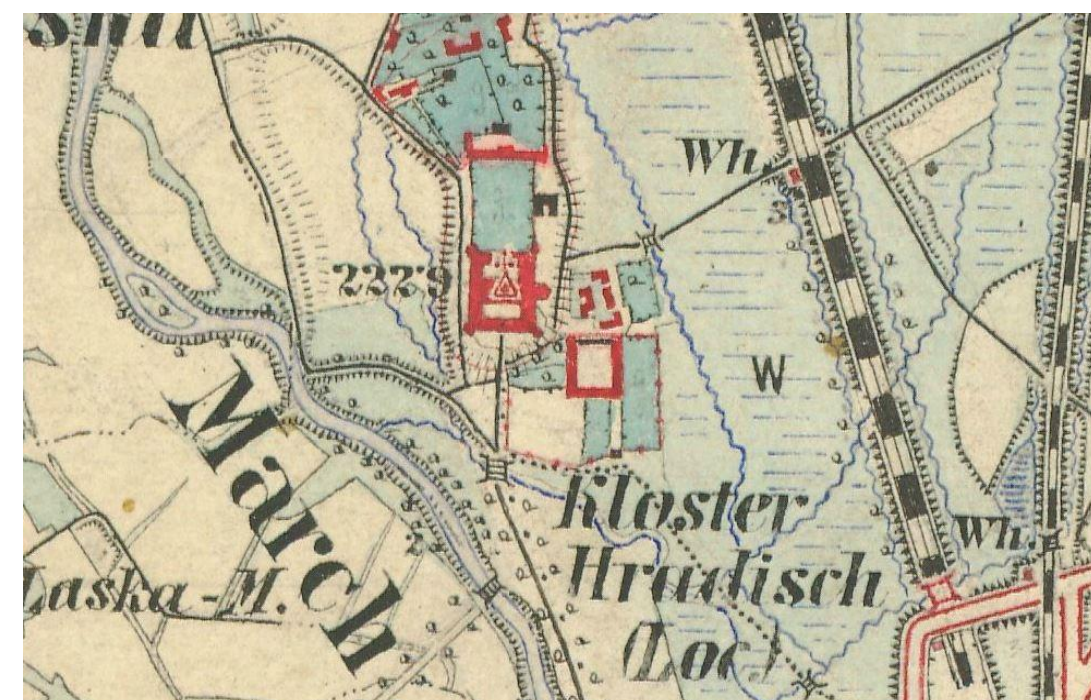
OBR. 50 OLMOUC - CELKOVÝ POHLED OD SEVEROVÝCHODU, V POPŘEDÍ ŘEKA MORAVA A KLÁŠTER HRADISKO, 18. STOLETÍ

OBR. 51 PLÁN IX. NEMOCNICE, 1837

OBR. 52 KLÁŠTERNÍ HRADISKO - POHLED OD JIHU, 1854, AKVAREL

OBR. 54 VÝŘEZ MAPY 3. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ

5.1.6 PROPOJENÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA A SVATÉHO KOPEČKU

Po oslavách 600. výročí příchodu premonstrátského řádu na Klášterní Hradisko se začala stavět přímá cesta lemovaná lipovou alejí od kláštera ke Svatému Kopečku. Tehdy bývala v okolí ještě volná krajina a pomyslné propojení těchto dvou dominant se tak zviditelnilo. Alej ale nevznikla naráz, trvalo to asi 100 let. Vyjadřovala moc a bohatství premonstrátské kanonie a upozorňovala na křesťanskou symboliku nejvýznamnějšího poutního místa.

První etapa výstavby zahrnovala samotný svah pod kostelem, kde v návaznosti na dostavbu komplexu poutního kostela vznikla spojovací linie mezi vstupem do kostela a patou svahu. Osa aleje opticky navazovala na stojící klášter Hradisko v dáli tak, aby kněz žehnající při mši lidem, žehnal zároveň i mateřskému klášteru. V letech 1712 – 1719 dotvářel okolí Svatého Kopečku a Hradiska Domenico Martinelli. Poutní kostel měl v půdorysném zobrazení vytvářet kompozici kříže. Stavba kostela tvořila jeho horní část s bočními rameny a spodní část kříže znázorňoval široký průsek porostem ve svahu. Vznikla tak kompozice s velmi silnou náboženskou symbolikou.

Dalším zásahem do krajiny bylo již zmiňované budování přímé cesty mezi dvěma památkami. V historických pramenech stojí, že byla založena poutní alej ve svazích Svatého Kopečka. Je tedy pravděpodobné, že původní porost v kopci byl odstraněn a místo průseku byla vysazena alej.⁵⁰

Alej vedla od kostela sv. Štěpána na Klášterním Hradisku přes Chválkovice. Chválkovickou návsi pokračovala dál jako cesta s dvěma zatáčkami, které měly sloužit pro klidné zastavení poutníků a odkud byl patrný pohled na poutní kostel. Od města vedla ještě jedna cesta s lipovou alejí, která se na hlavní alej napojovala ve Chválkovicích. Po zrušení kláštera byly poutě na Sv. Kopeček zakázány a cesta chátrala. I přes přísný zákaz však poutě neustávaly a lipová alej v příkrém svahu těsně pod kostelem Sv. Kopečku byla neustále obnovována. Roku 1831 byl kostelu navrácen statut poutního místa a komplex byl předán premonstrátskému řádu.

Roku 1841 dochází k přetnutí významné cesty z Klášterního Hradiska na Svatý Kopeček realizací železniční tratě z Olomouce do Prahy. Přerušením aleje dochází k potlačení duchovního propojení těchto dominant. Alej v těsné blízkosti kostela chátrá ve 20. století díky nové komunikaci pro automobilovou a městskou hromadnou dopravu. Časem začíná splývat se svým okolím a ztrácí dominanci.

⁵⁰ KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ. Barokní kulturní krajina Klášterní Hradisko a Svatý Kopeček, *Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování: přednášky z odborného semináře konaného v Olomouci ve dnech 22. -23. dubna 2010*. Olomouc: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, 2010. 165 s. ISBN 978-80-86570-17-4.

Z celé cesty od kláštera Hradisko ke Svatému Kopečku se v současné době dochoval zbytek cesty od kostela sv. Štěpána k vlakové dráze, alej však již zanikla. Přes návěs ve Chválkovicích vede cesta se 4 řadami lip a dále cesta z Chválkovic směrem k patě kopce Svatého Kopečku.⁵¹ Lipová alej pod kostelem Svatého Kopečka byla obnovena v letech 1996 – 2001 dle projektu Ekologické dílny Brno.⁵² Část původní aleje Chválkovice – Svatý Kopeček je opět obnovována v původní šířce. Stromy tvoří celkové rozpětí korun 24 m, což přesně navazuje na věže kostela. Alej na návsi je pravidelně udržovaná a obnovovaná. Jen část původní aleje od Chválkovic směrem ke Klášternímu Hradisku byla přeměněna na pole.

Alej vychází z promyšlené kompozice v krajině, která respektovala vlastnictví pozemků a již vedené cesty. Nešlo tedy o přísnou geometrickou linku. Na pozemcích, které klášter vlastnil, byla cesta vždy přímá, osázená dvouřadou lipovou alejí, ve svahu u kostela pak alejí čtyřřadou. Ve Chválkovickém katastru byla snaha vedení cesty po již stávajících spojnicích.⁵³

OBR. 55 POHLED OD SEVEROZÁPADU, PO R. 1840, KOLOROVÁ KAMENORYTINA, V. REING

⁵¹ KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ, pozn. 46, str. 27

⁵² JANATA, Michal. Cestou intervence. *Stavba*, 2001, roč. 8, č. 3, s. 42-45. ISSN 1210-9568.

⁵³ KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ, pozn. 50, str. 30

5.1.7 PODOBA OPATSKÉ ZAHRADY

Podobu a péči o klášterní zahrady ovlivňovaly určité tradiční hodnoty řádu, dobový vkus a stejně tak již realizovaná díla zahradního umění. I barokní klášter potřeboval, kromě užitkových zahrad, reprezentativní prostor zahrady, kterým by se mohl pyšnit. Vznikaly tak velkoryse koncipované zahrady a parky spojením přírody a umění.

Vzhled velké opatské zahrady v době své největší krásy zachycuje detailně Müllerův prospekt kanonie z roku 1749. Terasovitá zahrada se rozprostírala na půdorysu pětiúhelníka u jižní strany hospodářského dvora. Zahrada byla rozdělena na tři zvýšené terasy, které byly v podélné ose spojeny dvěma dvouramennými schodišti se sochařskou výzdobou. Kompozičně byla zahrada rozdělena na pravidelné čtvercové a trojúhelníkové partery, které byly lemovány menšími stromky. Nad bočními schodišti se nacházely kašny s vodotrysky. V zahradě se nacházel skleník a obydlí zahradníka. Nejvýše položená terasa obsahovala velký vodní prvek. Na nejnižší terase v hlavní ose zahrady stál dvoupatrový letohrádek „lusthaus“. Obdélný letohrádek s valbovou střechou s trojbokým rizalitem byl završený atikou a hodinovou věží. Letohrádek byl také sochařsky zdobený. Veduta dokumentuje i hlavní vstupy do zahrady se sochařsky řešenými portály v podélné a příčné ose zahrady.

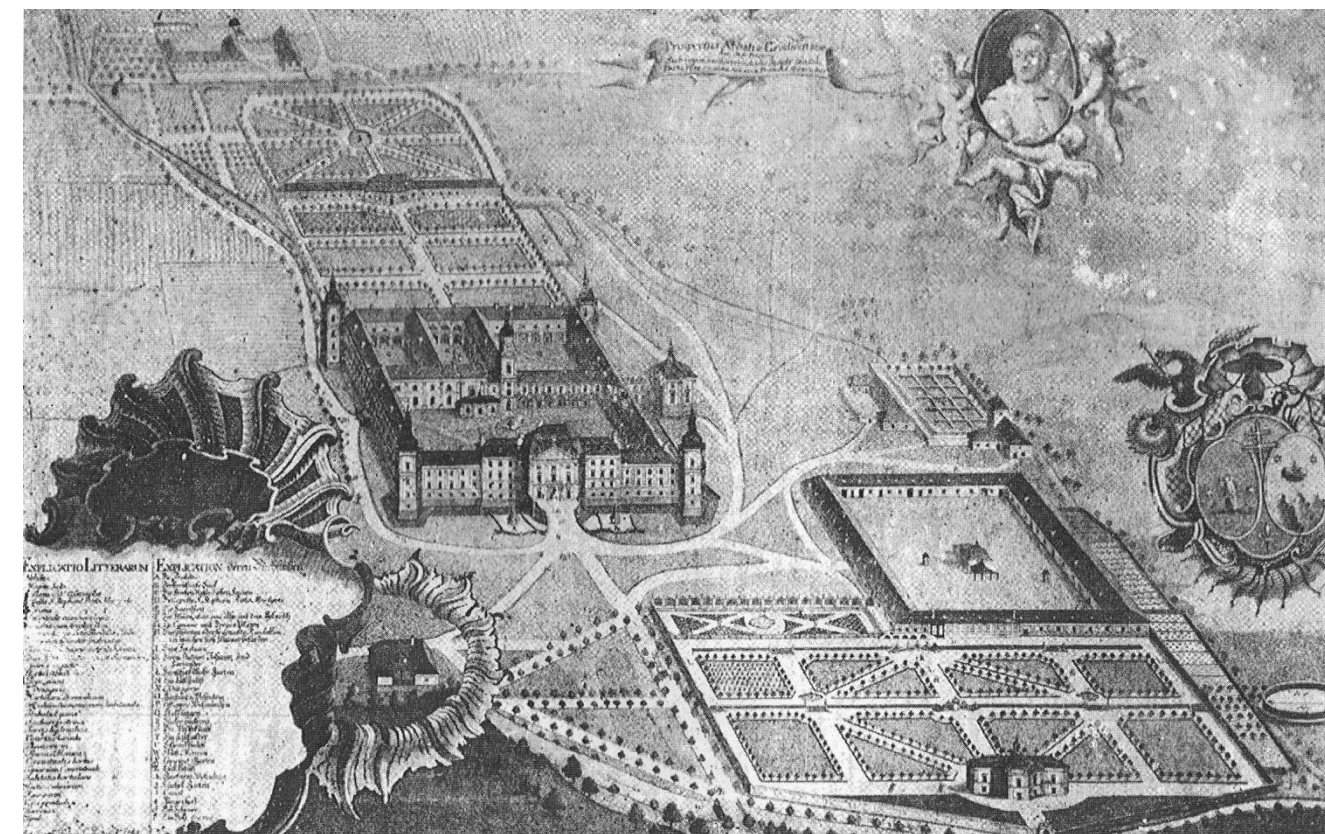
V takto popsané podobě vznikla zahrada zřejmě až na konci 40. let 18. století za opata Václavíka. Základní kámen zahrady je datován v roce 1747, letohrádek byl posvěcen v roce 1752. Sochařskou výzdobu letohrádku vytvořil sochař Franz Prchal. Naneštěstí v roce 1756 bylo rozhodnuto o zboření zahrady. Městu Olomouci hrozilo nebezpečí pruského obležení a velitelství se obávalo toho, že útočníci využijí zahradu jako opěrný bod proti městu. Následující dva roky se pomalu bourala zeď kolem zahrady a hospodářská stavení. Z původní zdi byly ponechány pouze hlavní brány se sochami. Je možné, že byl zbořen i letohrádek, který byl posléze obnoven. Definitivně zahrada zanikla až po roce 1784.

Dnes je v zahradě zachován pětiúhelníkový půdorys, jsou patrné i tři výškové terasy. Zmizel však letohrádek a veškerá sochařská výzdoba. Obě původní brány stojí na svých místech. Na dnes zazděném portálu v jižní části zahrady se nacházel putto s atributem převržené nádoby s vytékající vodou. Na druhém pilíři pak chlapec s dravcem u nohou. Na západní bráně byl k vidění putto s přilbou a mečem a čtvrtou sochu představoval ležící lev. Tato čtyři sochařská díla představovala čtyři živly ovládající čtyři elementy světa. V zahradě byla umístěna další sochařská díla, která zdobila schodiště a malou zahradu na nejvyšší terase. Sochy symbolizovaly čtyři roční období a čtyři světadíly.

Přesný ikonografický program v původní zahradě nelze podle dochovaných plánů zjistit, lze se však domnívat, že se jednalo o symboliku čtyř živlů světa. „*Horní schodiště s grottou a sochou sedící nad ní by symbolizovalo zemi, dolní schodiště s nádrží a ležícími sochami vodních božstev vodu, sochy umístěné nejvýše, na atice letohrádku, zřejmě představovaly vzduch, a v dolní salla terreně uvnitř letohrádku, která sloužila jako jídelna, bychom potom z této perspektivy mohli očekávat sochařskou či malířskou výzdobu vztahující se k ohni.*“ Rozdělením zahrady do tematických celků se zřejmě tvůrci inspirovali u francouzských příkladů.

Zahrada byla ale pravděpodobně založena ještě dříve před úpravami opata Václavíka ve 40. letech 18. století. Jeden z nejstarších pohledů na Hradisko dokumentuje opatskou okrasnou zahradu s letohrádkem. Po vysušení rybníka, který se nacházel v místě zahrady, vznikala úprava podobná zahradě na Müllerově vedutě.

Zahrady byly v klášteře oblíbené. Nesloužily pouze opatovi, ale celému konventu. Pěstovaly se zde ovocné stromy a cizokrajné rostliny ve sklenících.⁵⁴ V 19. a 20. století se prostor opatské zahrady využíval jako zahrada užitková a jako produkční plochy nedaleké Střední zemědělské školy.

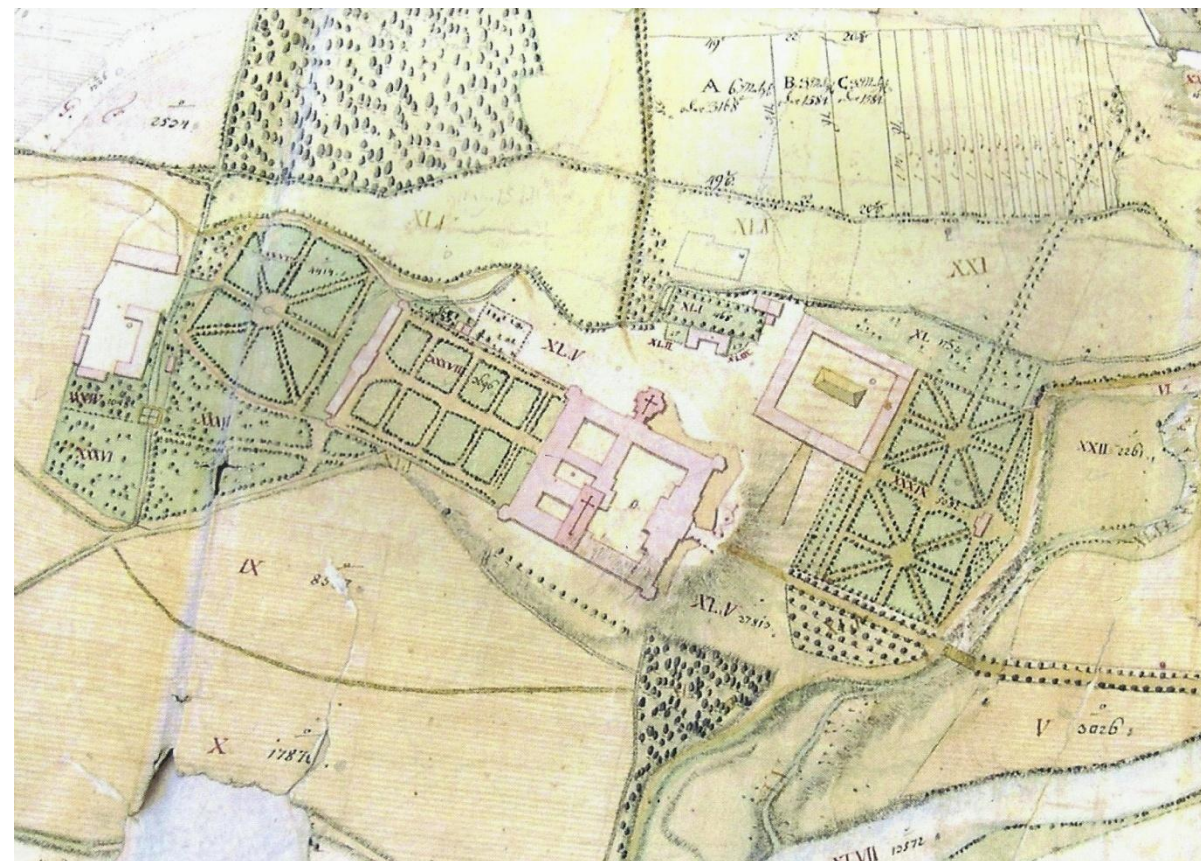

OBR. 56 KLÁŠTERNÍ ZAHRADY, POHLED OD JIHOZÁPADU, RYTINA A. J. WILNERA A G. A. MÜLLERA, 1749

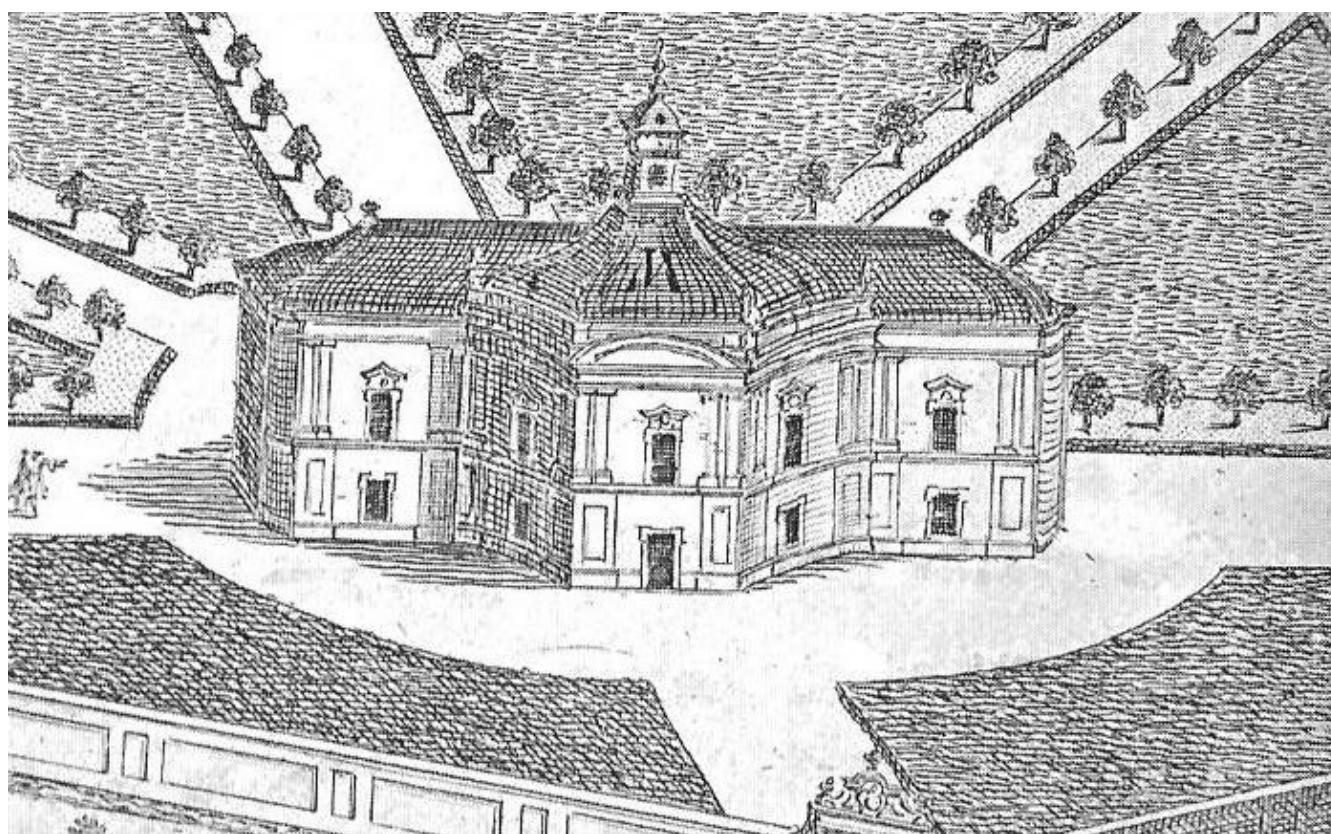
⁵⁴ SUCHÁNEK, Pavel, pozn. 42, str. 25

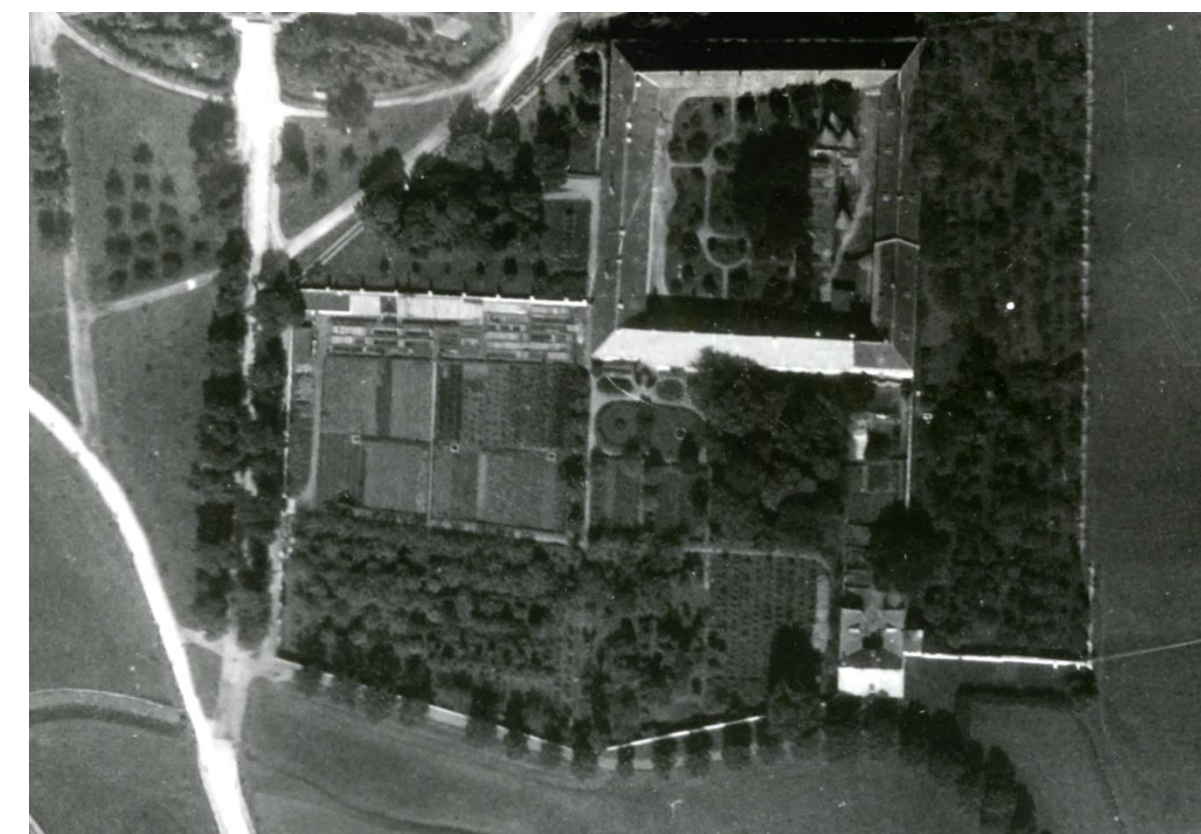
OBR. 57 POHLED NA OPATSKOU ZAHRADU OD JIHOVÝCHODU, LITOGRAFIE 18. STOLETÍ

OBR. 59 PLÁN KLÁŠTERA HRADISKO, KOLEM ROKU 1770

OBR. 58 DETAIL LETOHRÁDKU V OPATSKÉ ZAHRADĚ, RYTINA A. J. WILNERA A G. A. MÜLLERA, 1749

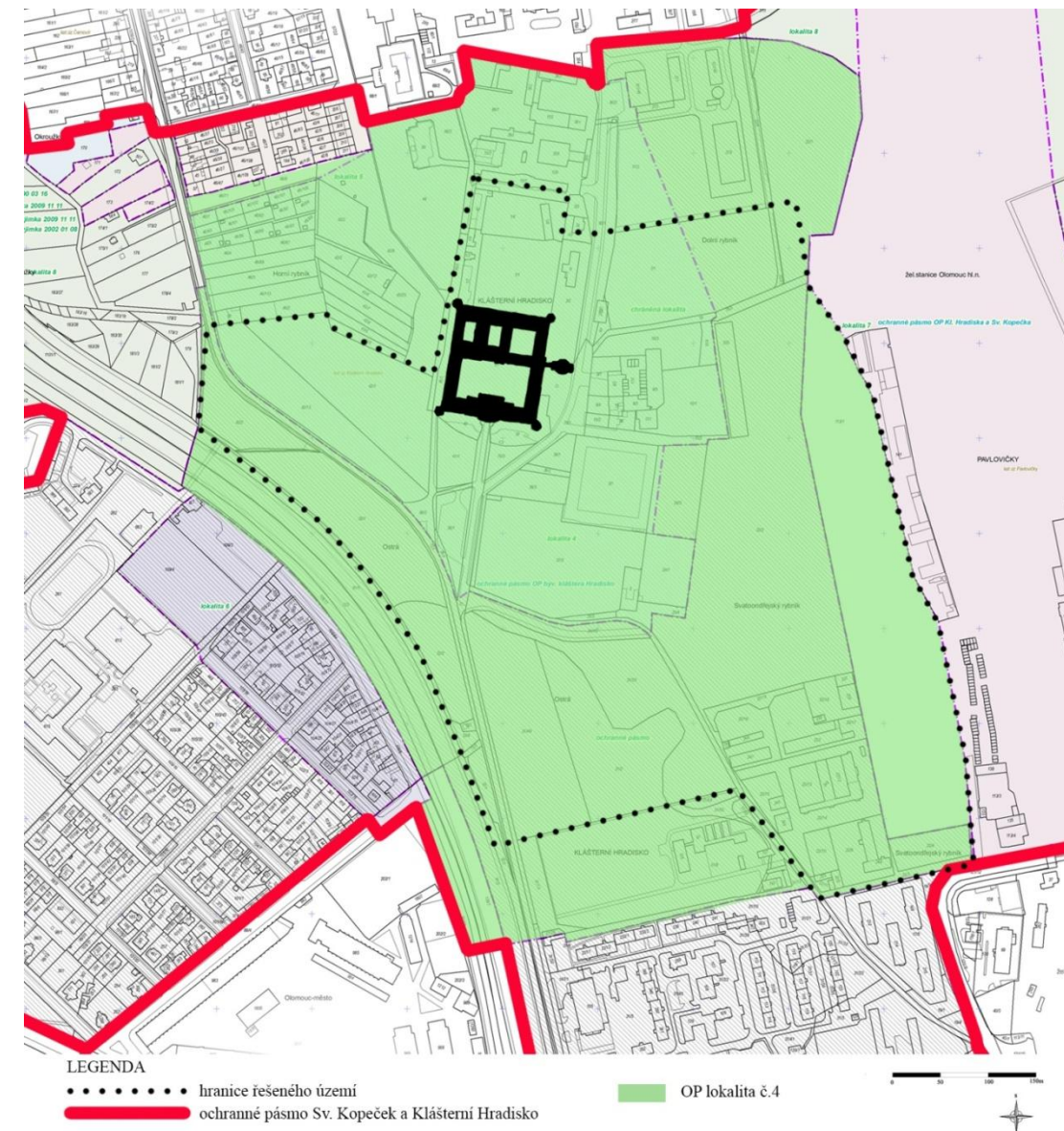

OBR. 60 LETECKÝ SNÍMEK OPATSKÉ ZAHRADY, 1920

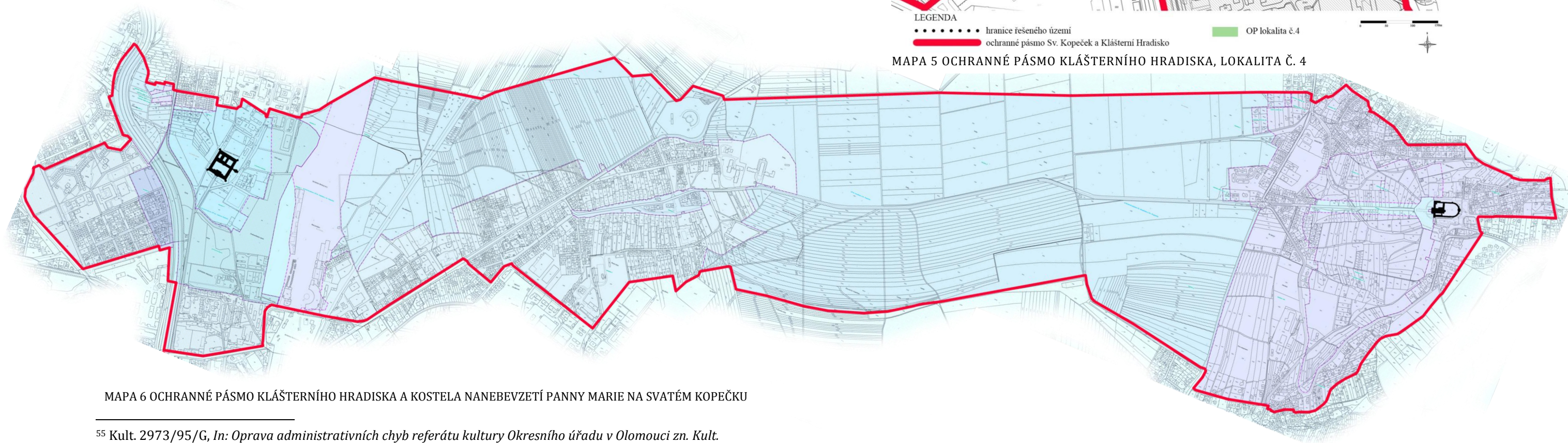
5.1.8 OCHRANNÉ PÁSMO KOSTELA NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE NA SVATÉM KOPEČKU A KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

Rozhodnutím referátu kultury bylo dne 21. 9. 1995 vyhlášeno vymezení ochranného pásma kolem kulturních památek, tj. areálu kostela Navštívení Panny Marie na Sv. Kopečku a areálu bývalého kláštera Hradisko. Celé území ochranného pásma je rozděleno na osm lokalit s rozdílnými podmínkami pro činnost v daném místě. „*Veškeré změny ve způsobu obhospodařování a využití nemovitostí v ochranném pásmu, zejména terénní úpravy a komunikační úpravy, vodohospodářské úpravy, stavební úpravy, výstavba a změny v zemědělském a lesním hospodářství mohou být prováděny jen se souhlasem referátu kultury Okresního úřadu Olomouc, a při dodržení podmínek v jednotlivých lokalitách.*“

Řešeného území se týká lokalita č. 4, která je zařazena do III. regulačního pásma. V rámci lokality je vyloučena výstavba pozemních staveb (kromě udržovacích prací). „*V případě rekonstrukce elektrického vedení a transformoven je nutno užít kabelizovaného rozvodu a transformoven v kioskovém provedení.*“⁵⁵

MAPA 5 OCHRANNÉ PÁSMO KLÁŠTERNÍHO HRADISKA, LOKALITA Č. 4

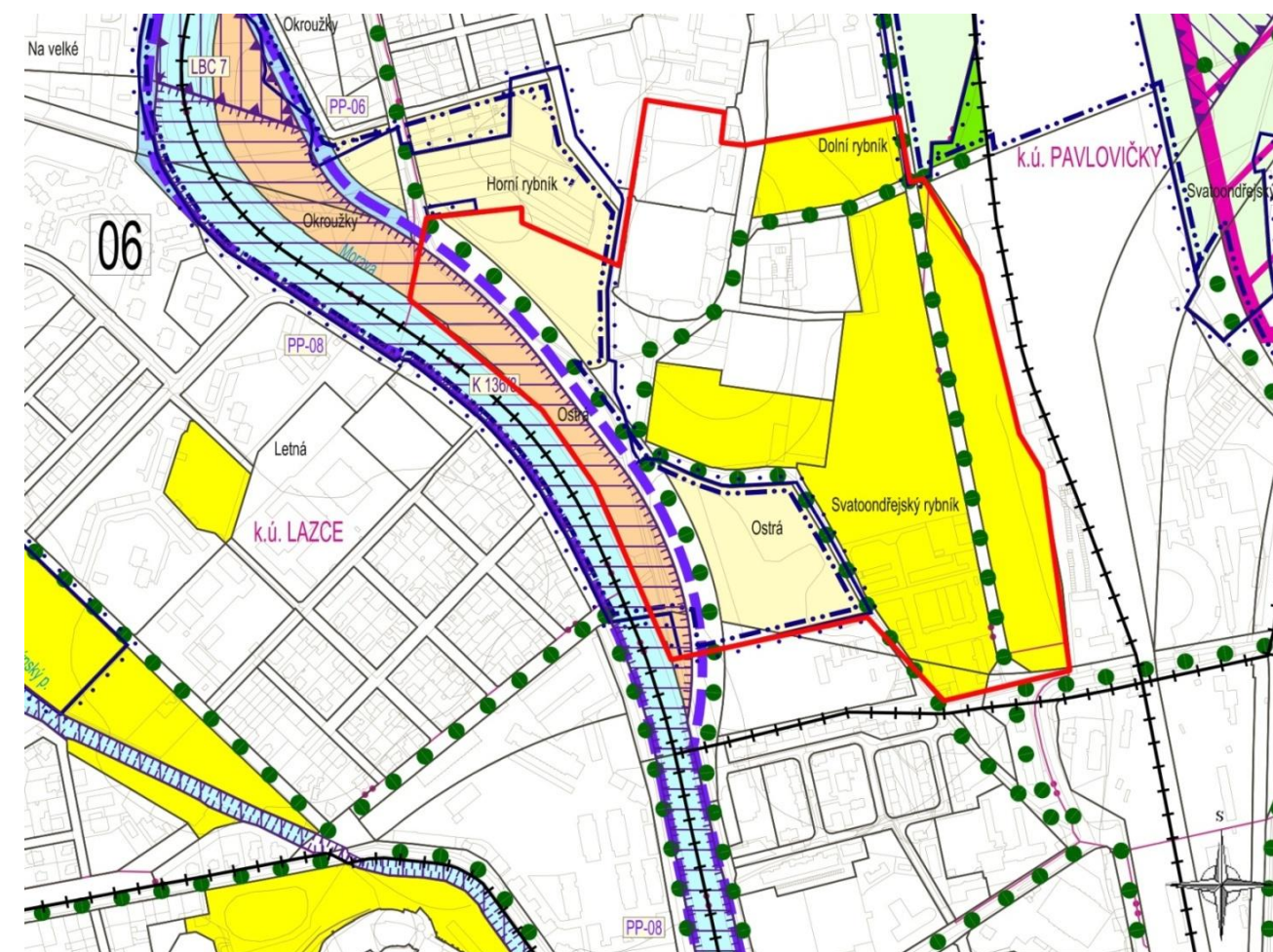
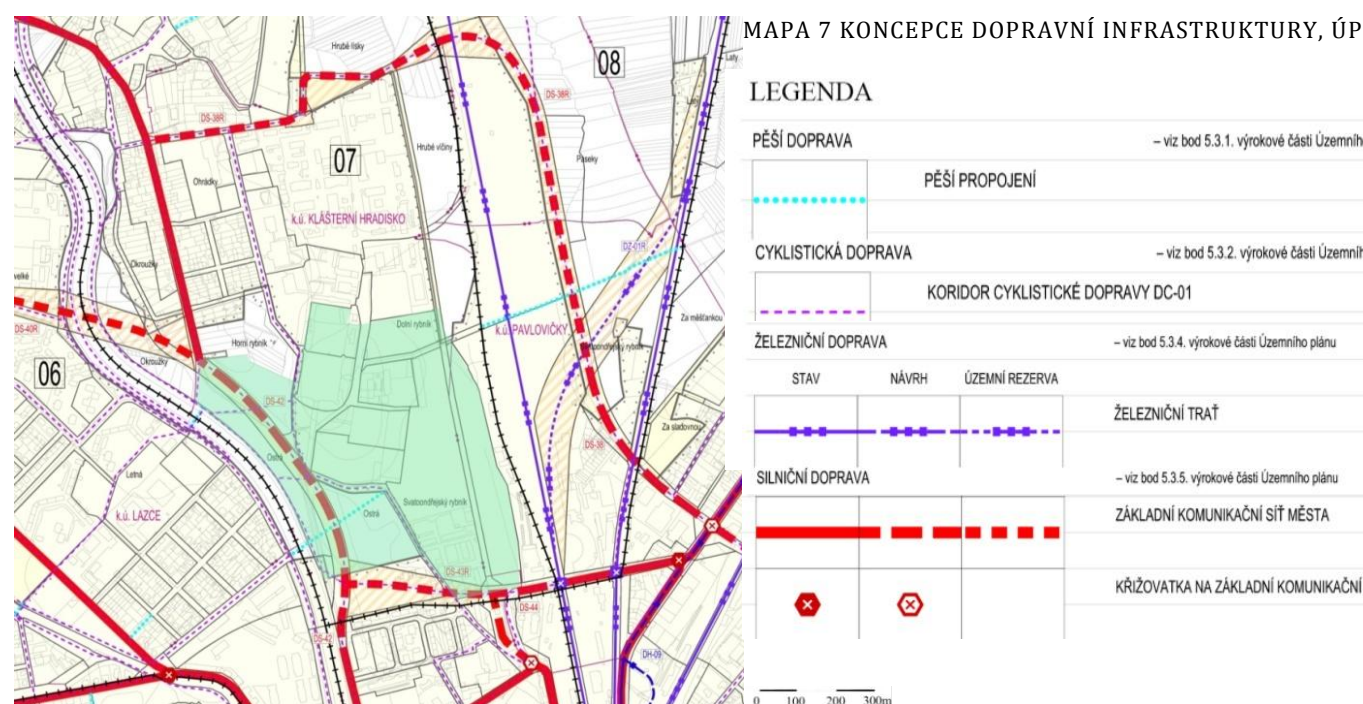
MAPA 6 OCHRANNÉ PÁSMO KLÁŠTERNÍHO HRADISKA A KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE NA SVATÉM KOPEČKU

⁵⁵ Kult. 2973/95/G, In: *Oprava administrativních chyb referátu kultury Okresního úřadu v Olomouci zn. Kult. 2973/95/G ze dne 10. 10. 1995.* Olomouc. Okresní úřad Olomouc, referát kultury. 1995.

5.1.9 ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA OLOMOUCE

Územní plán byl vydán zastupitelstvem města Olomouce dne 15. 9. 2014. Výkres koncepce dopravní infrastruktury řeší v okolí Klášterního Hradiska novou dopravní situaci. Plánuje se přetrasování místní sběrné komunikace, silnice z centra města ke Klášternímu Hradisku a směrem do Černovíra. V jižní části území je navržena nová komunikace s veřejnou městskou vybaveností, která bude spojovat ulici Sokolovská a Černá cesta a bude tudy vést cyklistická doprava. Na severu se projektuje propojení obcí Černovír a Pavlovičky kolem farmaceutické firmy Farmak. Dále se v územním plánu objevuje přemostění řeky Moravy pěší lávkou, která navazuje na ulici Václava III. V místech bývalého propojení kláštera Hradisko s kostelem na Svatém Kopečku se navrhuje pěší lávka přes železnici.

Koncepce uspořádání krajiny navrhuje v území obnovu alejí. V okolí kláštera se budou podle územního plánu vyskytovat plochy s parkovou zelení a zeleň rekreační krajiny. Kolem toku řeky Moravy jsou pak navrženy plochy se zelení rekreačních nábřeží. **Zeleň parková** chrání a rozvíjí veřejně přístupné parkově upravené plochy pro zajištění zázemí každodenní rekreace s vysokým podílem zeleně. **Zeleň rekreační krajiny** slouží k ochraně a rozvoji nezastavitelných ploch pro zajištění zázemí rekreace obyvatel v přírodě blízkém prostředí na přechodu hranice kompaktního sídla; území musí sloužit přírodní kultivaci ploch a rekreačním potřebám v takové míře, aby byl zachován krajinný ráz. **Zeleň rekreačních nábřeží** je určena k ochraně a rozvoji veřejně přístupné zeleně pro zajištění zázemí rekreace obyvatel v přírodě blízkém prostředí podél vodních toků.⁵⁶

MAPA 8 KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY, ÚP

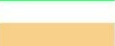

⁵⁶ Územní plán Olomouc [online]. Olomouc: Magistrát města Olomouce, 2014. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z <https://www.olomouc.eu/o-meste/uzemni-planovani/novy-uzemni-plan>

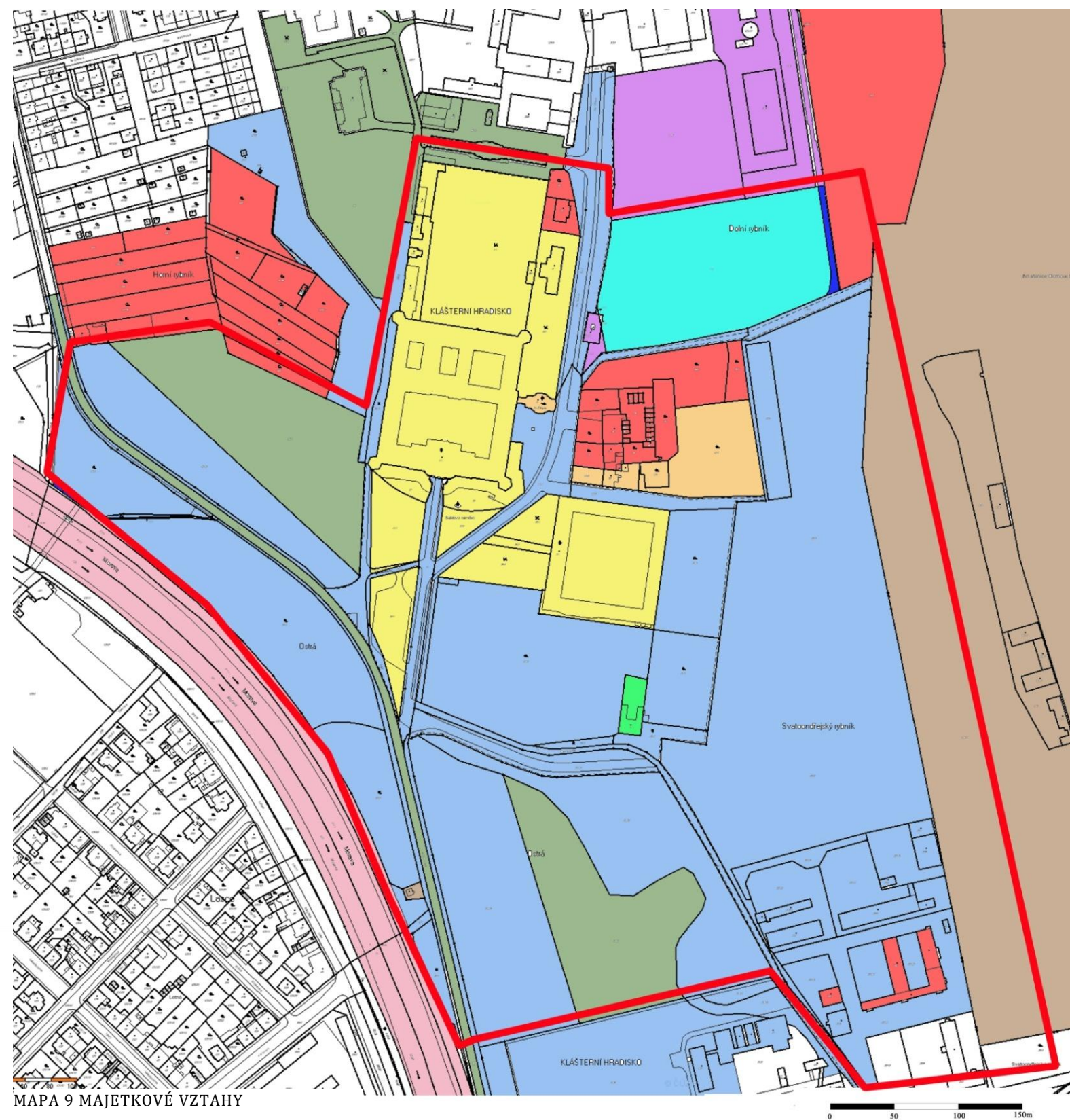
5.1.10 MAJETKOVÉ VZTAHY

Z majetkového hlediska je většina ploch v řešeném území ve vlastnictví Statutárního města Olomouce. Území dnešní orné půdy je částečně majetkem Olomouckého kraje a je svěřené do užívání různým institucím (Střední zemědělské škole, Vlastivědnému muzeu a Správě silnic Olomouckého kraje). Budovy Klášterního Hradiska, konventní zahrada a přilehlé parkoviště jsou majetkem České republiky a užívány Vojenskou nemocnicí. Větší plochu v severovýchodní části území vlastní firma Tořipure. Zahrádkářská kolonie na východě patří Českým drahám. Důležitým faktem je, že bývalá opatská zahrada je ve vlastnictví města Olomouce. Uvnitř zahrady se nachází dům se zahradou, který patří skautům.

Z analýzy majetkových vztahů vyplývá, že téměř celé řešené území je majetkem města Olomouce, tudíž by studie prostoru neměla čelit vážnějším problémům při případné realizaci.

LEGENDA

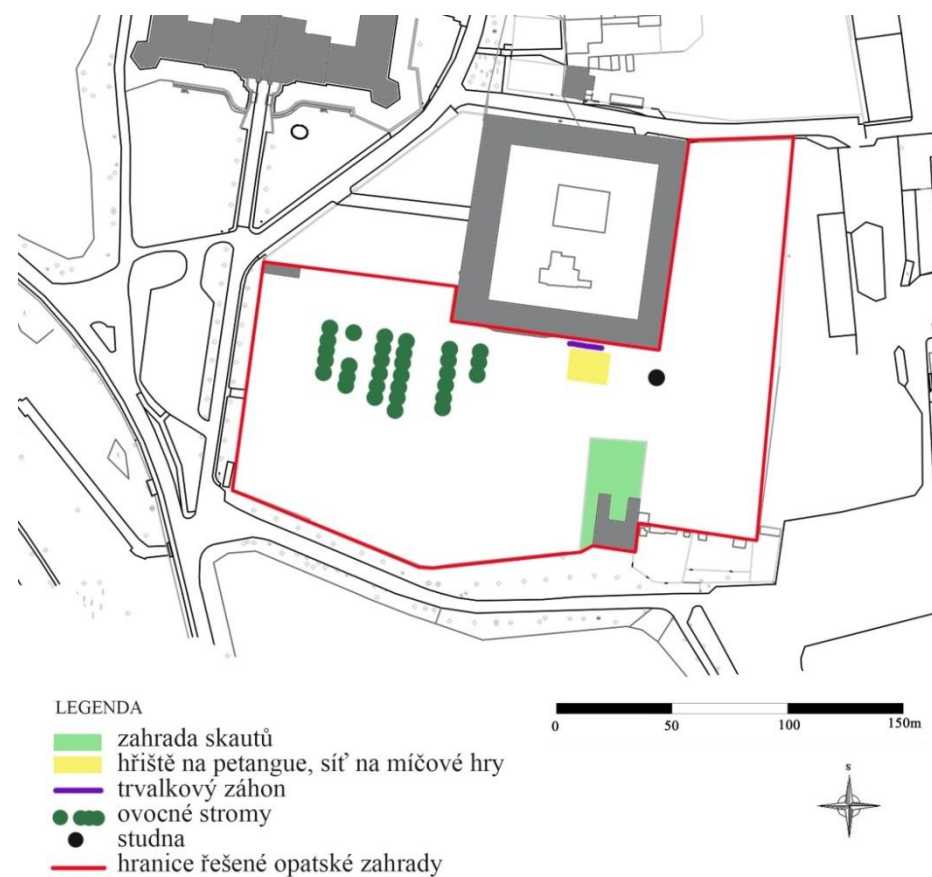
	Statutární město Olomouc		osobní vlastníci
	ČR Vojenská nemocnice Olomouc		FARMAK
	Olomoucký kraj Střední škola zemědělská a zahradnická Správa silnic Olomouckého kraje Vlastivědné muzeum Olomouc		TOFIPURE
	České dráhy		ČR Státní pozemkový úřad
	Junák - svaz skautů a skautek ČR		ČR Povodí Moravy
	Římskokatolická farnost Olomouc		hranice řešeného území

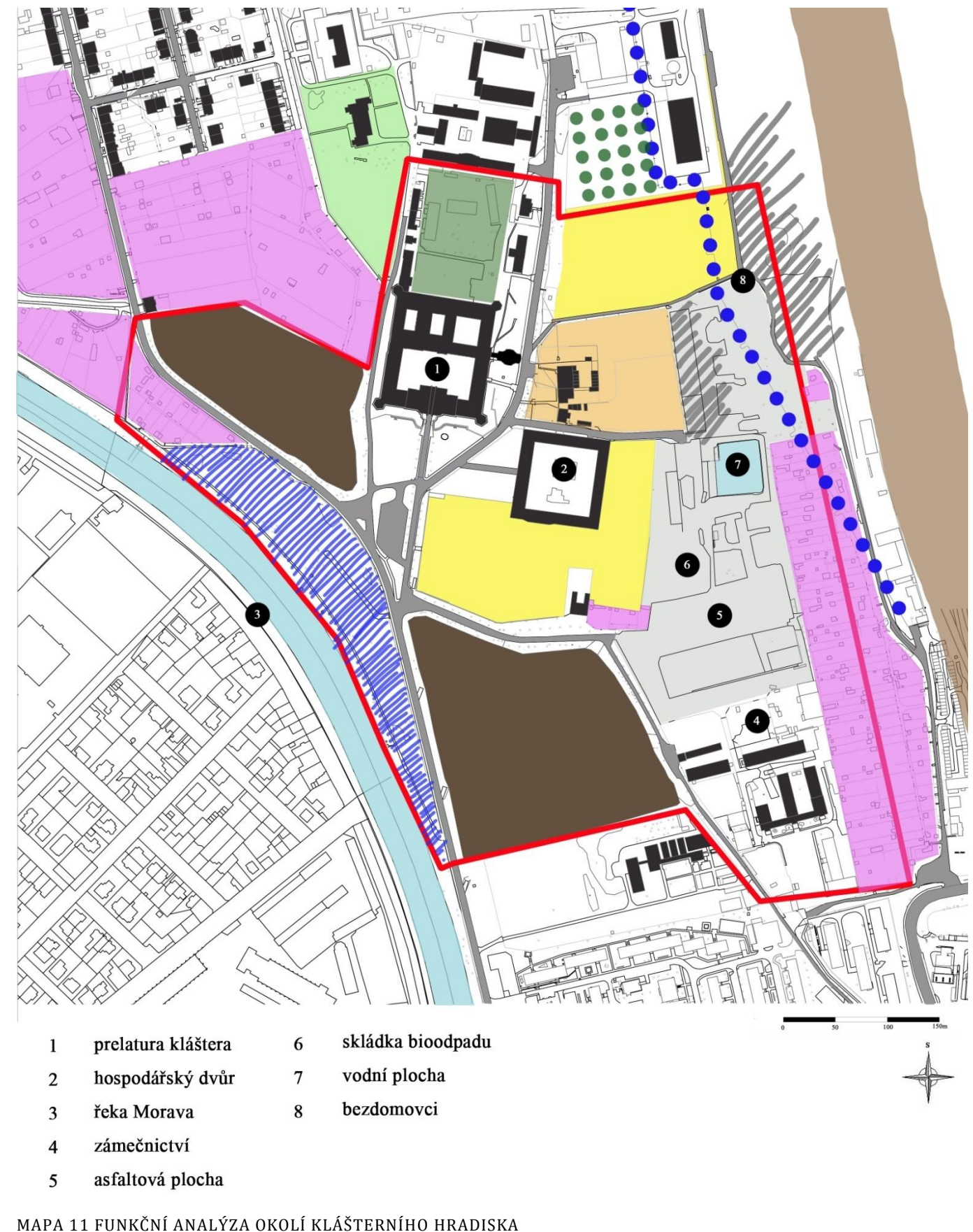
5.1.11 FUNKČNÍ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

Okolí Klášterního Hradiska je v dnešní době využíváno jako orná půda. Okrajové části řešeného území představují zahrádkářské kolonie. Velkou část prostoru zaujímá asfaltová plocha, která je využívána jako skládka štěrku či bioodpadu Technickými službami města Olomouce. Území je také obýváno lidmi bez domova, kteří si zde budují provizorní přístřešky. V blízkosti kláštera vede parovod, který působí nevzhledně. V jižní části je provozována zámečnická firma. Velkou bariéru tvoří železnice Olomouc - Praha, která lemuje území z východní strany.

Bývalá opatská zahrada je obklopena vysokou zdí a je uzavřena veřejnosti. Nachází se zde domek se zahradou skautů. Prostor opatské zahrady je přístupný pouze pacientům detoxikačního oddělení nemocnice. Mají tu k dispozici petangové hřiště a síť na míčové hry. V zahradě roste několik starých ovocných stromů.

MAPA 10 FUNKČNÍ ANALÝZA OPATSKÉ ZAHRADY

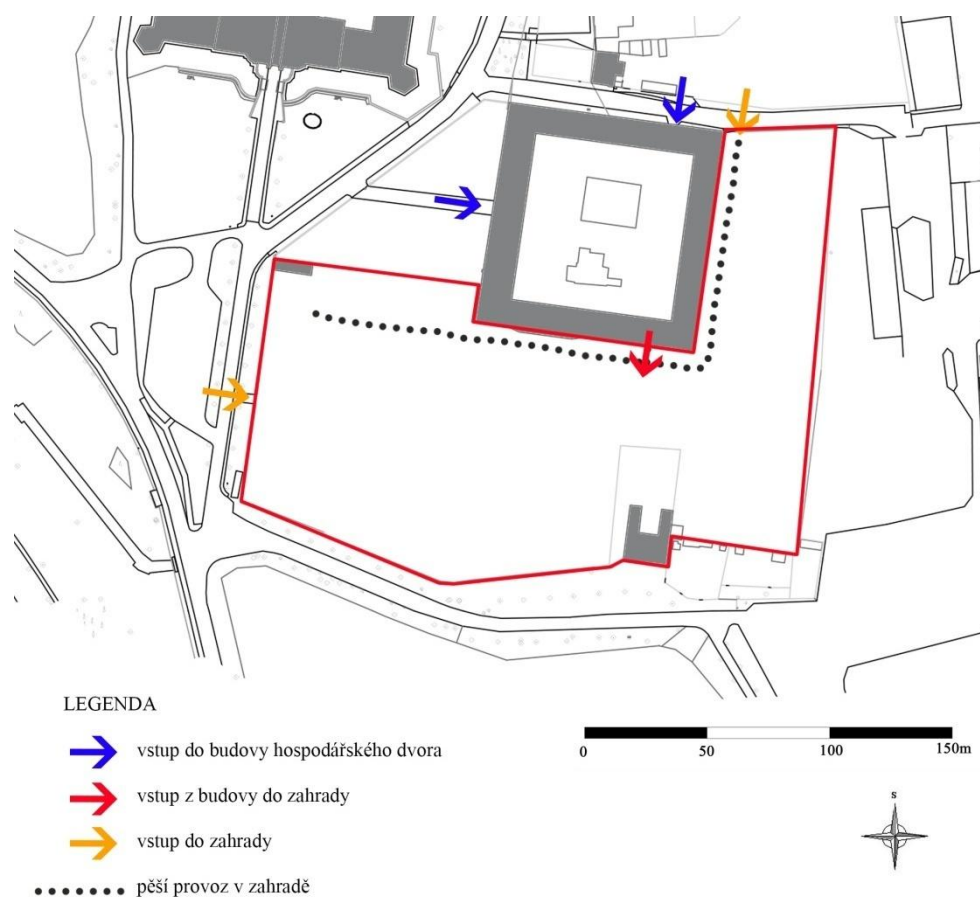

MAPA 11 FUNKČNÍ ANALÝZA OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

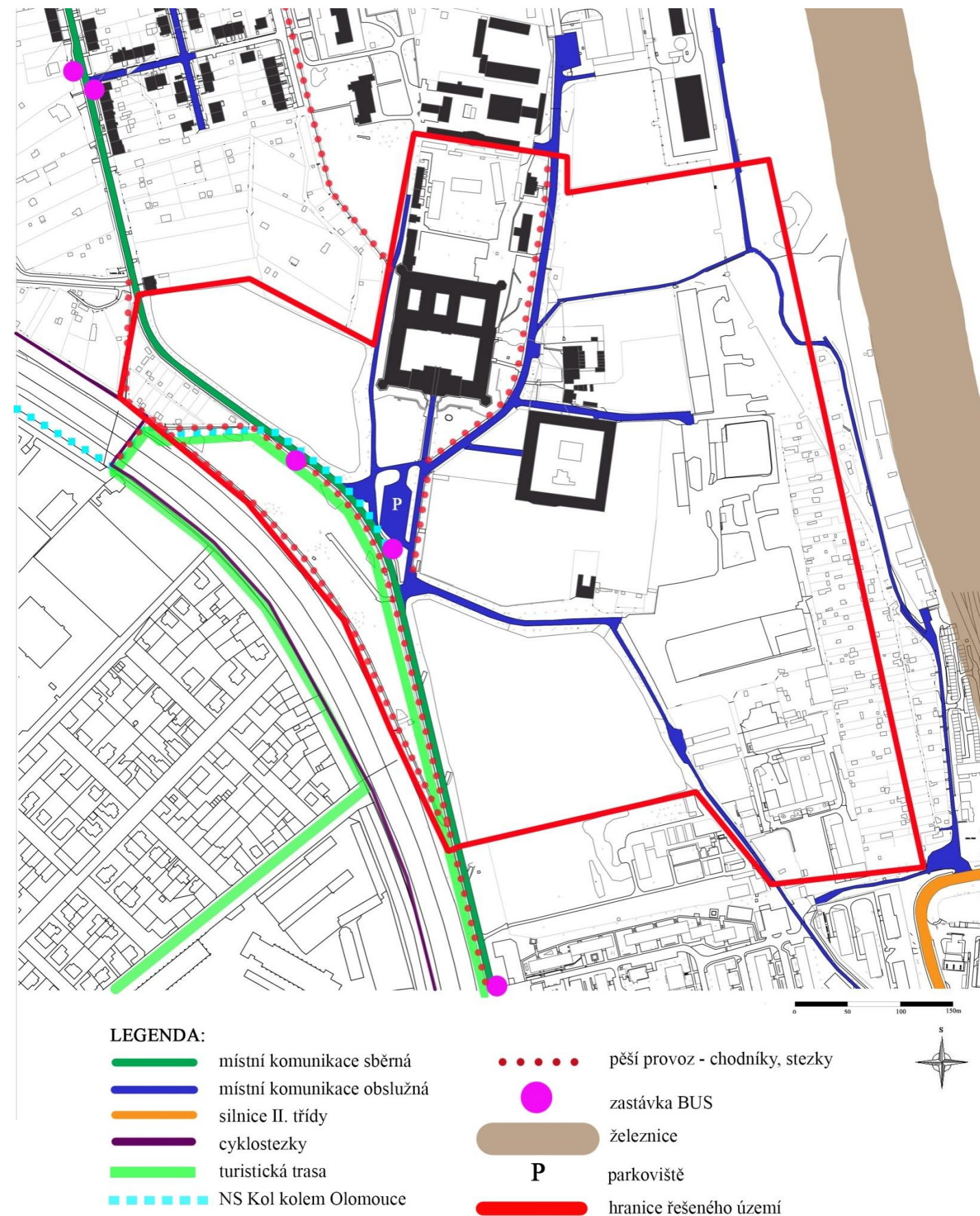
5.1.12 PROVOZNÍ ANALÝZA

Klášteří Hradisko je přístupné automobilové dopravě po místní sběrné komunikaci směrem z centra města. Vojenská nemocnice je také velmi dobře obsluhována městskou hromadnou dopravou. Před budovou nemocnice se nachází parkoviště, které však nevyhovuje nárokům nemocničního provozu. Nedostatečná kapacita parkoviště způsobuje odstavování motorových vozidel podél obslužných komunikací a na Černé cestě. Hojně je využívána pěší lávka přes řeku Moravu, po které vede i cyklistická stezka a propojuje panelové sídliště Lazce s řešeným územím. Okolí kláštera je silně ovlivněno železniční dopravou, která lemují východní část území.

Bývalá opatská zahrada je přístupná pacientům z oddělení v hospodářském dvoře přímo z budovy. Z okolních ulic je možné vstoupit do zahrady dvěma branami. Jelikož je území zarostlé trvalým travním porostem a kromě starého sadu se zde nic nenachází, probíhá provoz v zahradě pouze v blízkosti budovy.

MAPA 12 PROVOZ V OPATSKÉ ZAHRADĚ

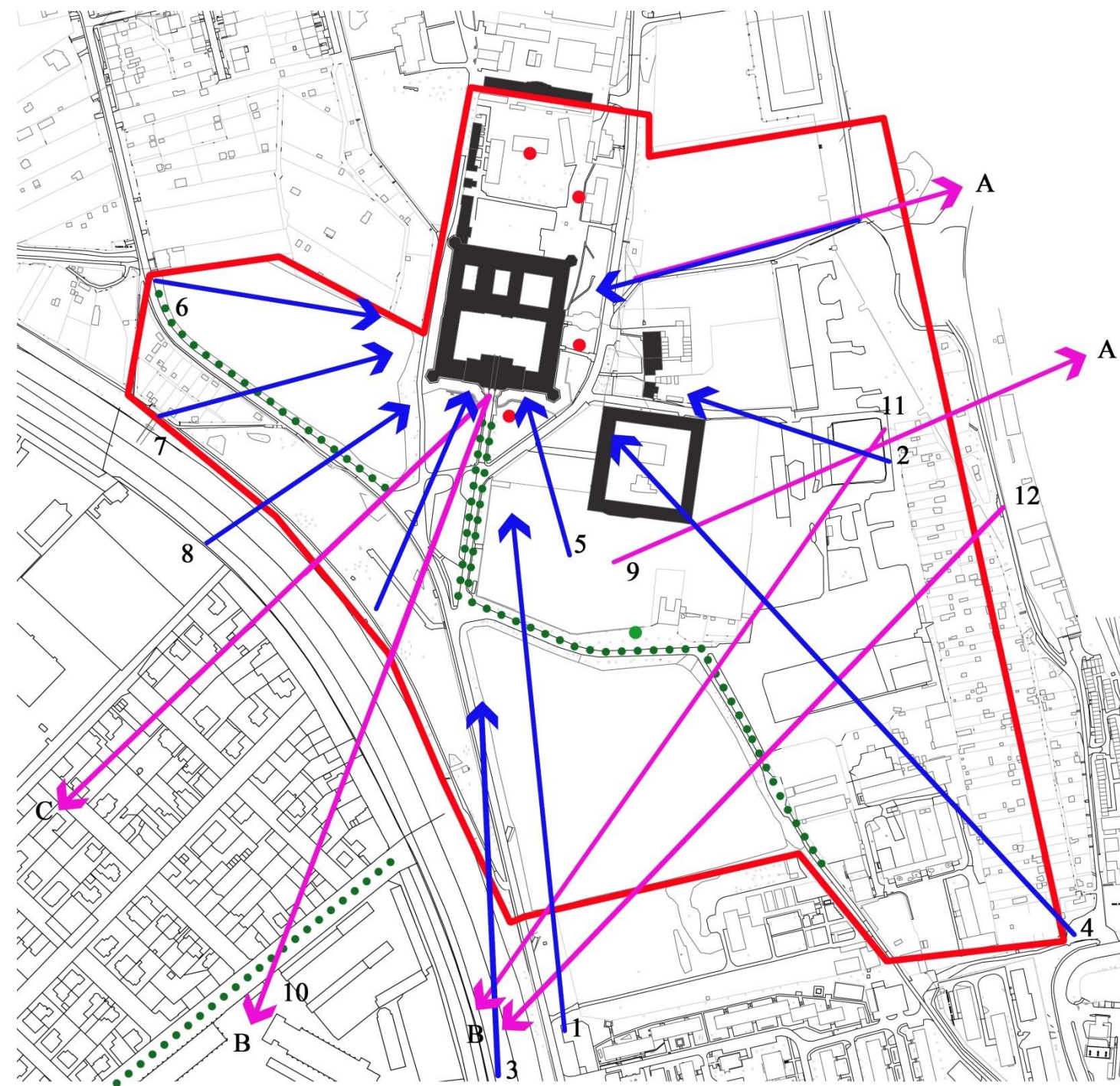

MAPA 13 PROVOZ V OKOLÍ KLÁŠTEŘNÍHO HRADISKA

5.1.13 PROSTOROVÉ ČLENĚNÍ ÚZEMÍ A POHLEDOVÉ OSY

Z historických alejí se zachovala pouze hlavní alej na příjezdu do areálu nemocnice. Na Černé cestě zůstalo pouze torzo poničeného stromořadí, které již neplní svoji funkci. U zdi opatské zahrady roste památná lípa. Dochovala se pouze dvě sochařská díla, sousoší sv. Jana Nepomuckého před prelaturou a kamenný kříž u kostela sv. Štěpána.

Významné jsou pohledy na Klášterní Hradisko z hlediska chodce. Z celého území se klášter jeví jako dominanta. Sám o sobě byl i tak koncipován a potvrzuje se, že daleko příjemnější pohled na klášter Hradisko je z větší dálky. Z území jsou pak patrné dominanty, jako je kostel na Svatém Kopečku, Dóm sv. Václava a kostel Panny Marie Sněžné v centru města.

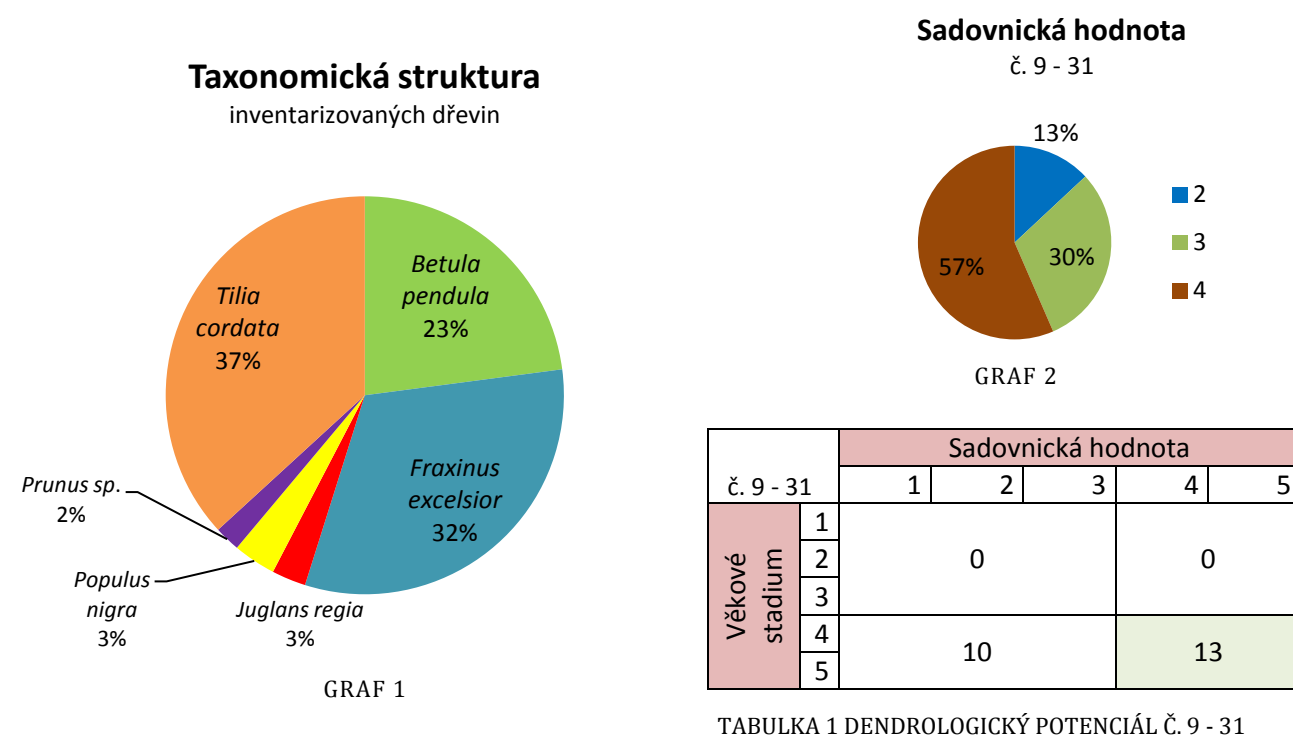
LEGENDA

- významné výhledy z území
- výhledy na Klášterní Hradisko
- A směr Svatý Kopeček
- B směr Dóm sv. Václava
- C směr kostel Panny Marie Sněžné
- alej/stromořadí
- památný strom
- sochařská díla
- hranice řešeného území

MAPA 14 PROSTOROVÉ ČLENĚNÍ OKOLÍ, VÝZNAMNÉ POHLEDOVÉ OSY

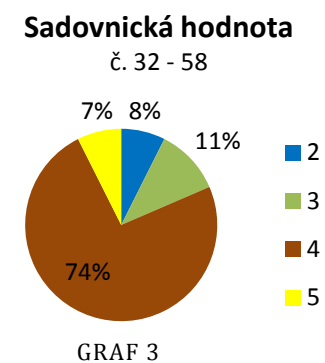
5.1.14 INVENTARIZACE

V rámci analytických rozborů byla provedena inventarizace dřevinných vegetačních prvků zejména stromů v alejích a stromořadích. Následně byly zaznamenány skupiny stromů na nábřeží řeky Moravy a porosty náletových dřevin mezi budovou kláštera a železnicí. Posouzené hodnoty jednotlivých stromů jsou k nahlédnutí v inventarizační tabulce (Příloha č. 1), kde jsou označeny i stromy navržené k odstranění. V území se nejčastěji objevují druhy *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior*, *Betula pendula*. Z náletových dřevin je hojně zastoupen taxon *Salix* a *Populus*.

Z inventarizace vyplývá, že hlavní lipová alej lemující příjezdovou cestu do nemocnice je v nevyhovujícím stavu. Alej je z části proslá a více než polovina stromů vykazuje sadovnickou hodnotu 4. Projevuje se tedy nízkým dendrologickým potenciálem a kompozice aleje se aktuálně rozpadá. Vhodným řešením by byla kompletní obnova aleje s dřevinami *Tilia cordata*.

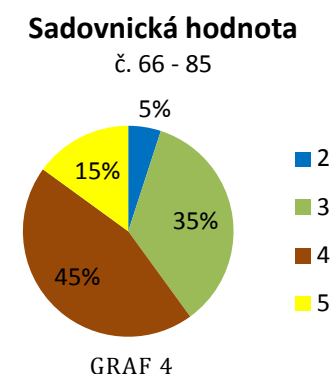
Z původní aleje na Černé cestě je dnes zachováno pouze stromořadí *Fraxinus excelsior*. Stromy jsou přestárlé, trpí často houbovým onemocněním a objevují se dutiny. Dřeviny jsou také nevhodně seřezávány a tvoří nevzhledná torza, která jsou často již odumřelá. Drtivá většina stromů je hodnocena sadovnickou hodnotou 4. Druhou stranu cesty lemují náletové dřeviny druhů *Fraxinus excelsior*, *Prunus*, *Acer platanoides*. Stromořadí má nízký dendrologický potenciál s aktuálním rozpadem kompozice.

č. 32 - 58		Sadovnická hodnota				
		1	2	3	4	5
Věkové stadium	1					
	2	0			0	
	3					
	4	5			22	
	5					

TABULKA 2 DENDROLOGICKÝ POTENCIÁL Č. 32 - 58

Dřeviny lemující ulici Na Vlčinci, komunikaci vedoucí od kostela sv. Štěpána k areálu Farmaku, jsou ve velmi špatném zdravotním stavu. Stromy jsou nejčastěji hodnoceny sadovnickou hodnotou 4, někdy i 5, a to zejména v první polovině zeleného lemu. Tyto dřeviny navrhuji odstranit. Stromořadí *Betula pendula* u komunikace ve směru do Černovíra se v současné době jeví vysokým dendrologickým potenciálem, ale vzhledem ke krátkověkosti taxonu je vhodné stromořadí v blízké budoucnosti obnovit. Druhové složení stromořadí je velmi vhodné, svým habitem nechává vyniknout budově nemocnice a je do jisté míry transparentní. Kompletní inventarizaci zobrazuje mapa sadovnických hodnot (Příloha č. 3).

č. 66 - 85		Sadovnická hodnota				
		1	2	3	4	5
Věkové stadium	1					
	2	0			0	
	3					
	4	8			12	
	5					

TABULKA 3 DENDROLOGICKÝ POTENCIÁL Č. 66 - 85

Dřevinné vegetační prvky v blízkém okolí Klášterního Hradiska nejsou celkově v dobrém zdravotním stavu a původní kompozice se již rozpadá, mnohdy není ani patrná. Skupiny stromů na nábřeží tvoří místy pohledovou bariéru mezi výhledy Klášterní Hradisko – Dóm sv. Václava. Náletové dřeviny nacházející se ve východní části území tvoří porost nevyužitelný v rámci návrhu koncepční studie okolí vojenské nemocnice.

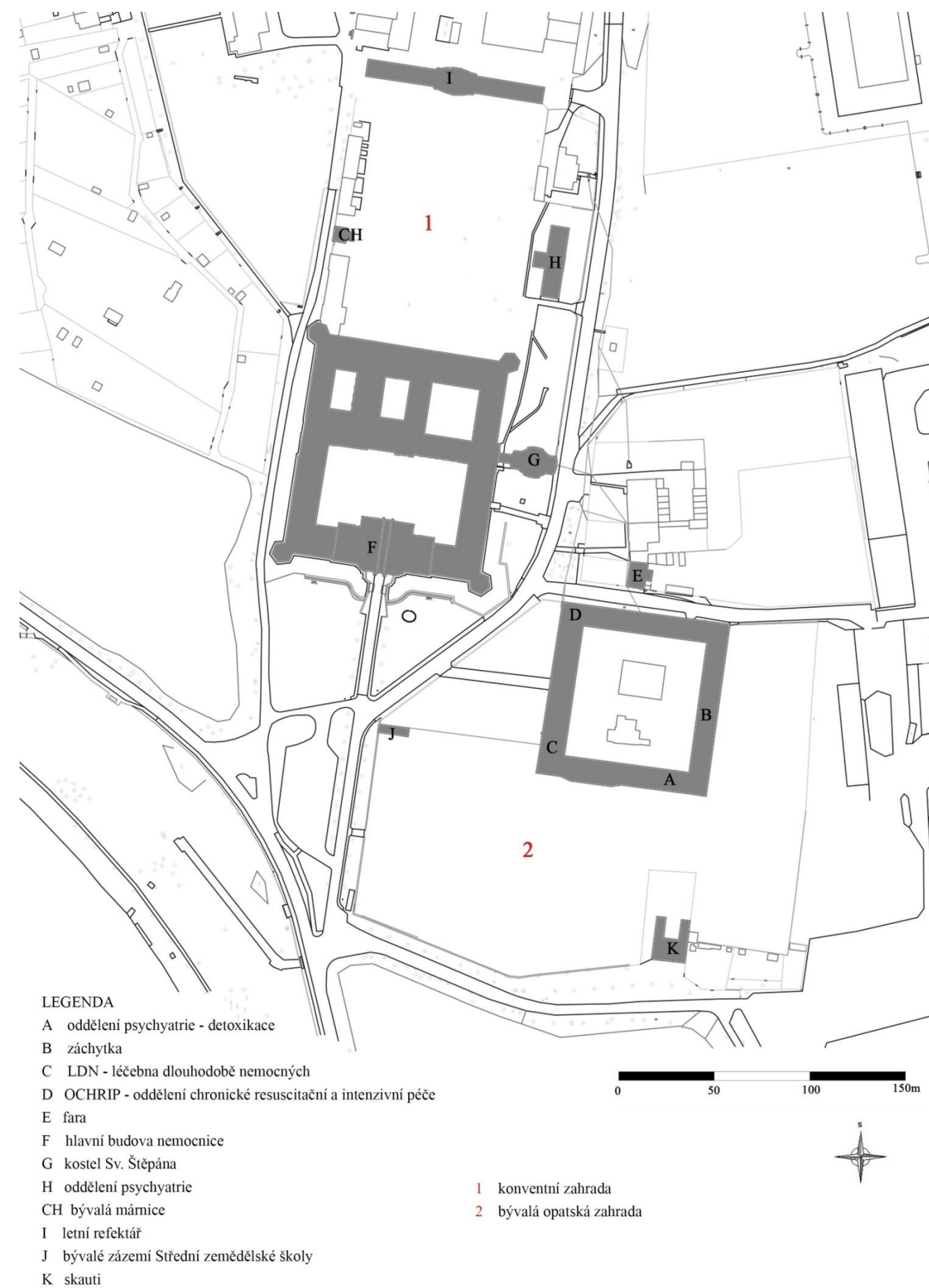
5.1.15 AREÁL NEMOCNICE

Vojenská nemocnice na Klášterním Hradisku je nejstarší vojenskou nemocnicí na území bývalého Československa. Byla založena v roce 1748 a později v roce 1802 přesunuta do budov bývalého kláštera. Její služby jsou k dispozici všem pacientů bez ohledu na vztah k Armádě ČR.

Většina oddělení nemocnice je umístěna v hlavní budově prelatury kláštera. Nemocnice disponuje ještě jednou budovou, která se nachází na Pasteurově ulici. V roce 2008 byl zahájen provoz několika oddělení v budově bývalého hospodářského dvora. Vojenská nemocnice má v současné době k dispozici 265 lůžek na celkem 11. odděleních. Pracuje zde 493 zaměstnanců, z toho 76 lékařů a 186 zdravotních sester.

Vojenská nemocnice se aktivně podílí na činnosti Obecně prospěšné společnosti pro památkovou ochranu Hradiska. Ta se zasloužila o kompletní rekonstrukci klášterních budov, která započala v devadesátých letech 20. století. V roce 2010 proběhla i obnova konventní zahrady a tím nemocnice opravila všechny nemovitosti v jejím vlastnictví. V současnosti usiluje ještě o získání letního refektáře a jeho využití pro zdravotnický provoz.⁵⁷

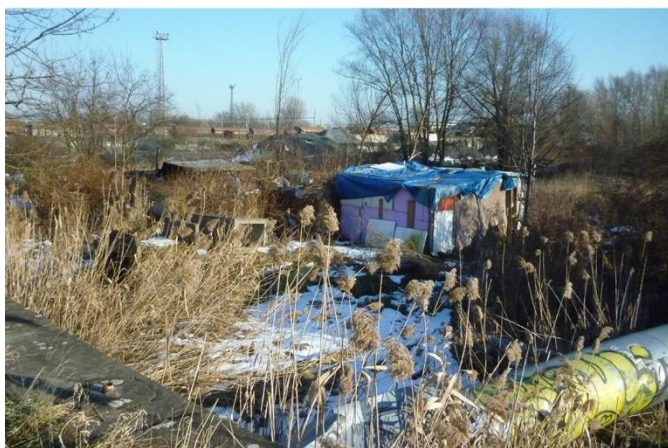
Do prostoru bývalé opatské zahrady mají přístup pouze pacienti detoxikačního oddělení. Na oddělení se léčí 13 osob s problémy závislostí na návykových látkách a alkoholu. Pacienti jsou zde dobrovolně standardně po dobu 4 týdnů terapeutického programu.⁵⁸

⁵⁷ O nás. *Vojenská nemocnice Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.vnol.cz/index.php/cs/uvod/o-nas>

⁵⁸ Středisko sekundární prevence a léčby závislostí. *Vojenská nemocnice Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.vnol.cz/index.php/cs/oddeleni/stredisko-sekundarni-prevence-a-lecby-zavislosti>

5.1.16 PROBLÉMY V ÚZEMÍ

provizorní příbytky bezdomovců

skládka bioodpadu

farmaceutická firma Farmak

zanedbané území

provizorní příbytky bezdomovců

skládka šterku

vedení parovodu

proschlé stromy v hlavní aleji

velká asfaltová plocha

velká asfaltová plocha

nedostatečné parkoviště

špatný zdravotní stav zeleně

5.2 NÁVRHOVÁ ČÁST

5.2.1 VÝCHODISKA

Území se nachází v atraktivní lokalitě. Není daleko od centra města, ale zároveň se přibližuje volné krajině na okraji Olomouce. Budova kláštera vytváří majestátní a dominantní prvek patrný z velké dálky. Okolí Hradiska je dobře přístupné automobilové dopravě, veřejné městské dopravě i pěší chůzí z centra. Je ale důležité přizpůsobit parkovací plochy nárokům nemocnice. Také by bylo vhodné určitým způsobem potlačit vedení železnice.

V blízkosti se nachází velké panelové sídliště, které by jistě uvítalo odpočinkový parkový prostor plný zeleně pro každodenní rekreaci nedaleko svého bydliště. To nabízí právě prostor u Klášterního Hradiska.

V návrhu je důležité zachovat či obnovit původní krajinný ráz okolí, respektovat jeho historickou podobu a hlavně podpořit významné pohledy na Klášterní Hradisko a ostatní památné objekty. Zároveň je však podstatné brát v potaz existenci nemocnice a její pacienty, kteří jsou nadřazení veškeré úpravě okolí. Špatný zdravotní stav dřevinných vegetačních prvků naznačuje nutnost obnovy alejí a nové výsadby stromů.

V konceptu okolí Klášterního Hradiska je potřeba navrhnout provoz – náplň – kompozici. Krajinářská úprava přilehlého území kláštera by měla obsahovat plochy společenské, určené k setkávání lidí a pořádání společenských akcí. Dále by se zde měl objevit klidový prostor k procházkám, klidnému rozjímání a nakonec sportovně rekreační plochy přírodního charakteru pro venčení psů nebo kondiční běh v krajině.

Areál bývalé opatské zahrady zase umožňuje pacientům i široké veřejnosti trávení volného času. Obnovená historická kompozice by se jistě stala nejen turistickým cílem mnoha občanů Olomouckého kraje, ale i místem klidu, pohody a odpočinku lidí žijících v blízkém okolí. Zahrada by měla zahrnovat i prostor pouze pro pacienty detoxikačního oddělení, který by využívali jak k léčbě, tak pro jiné aktivity.

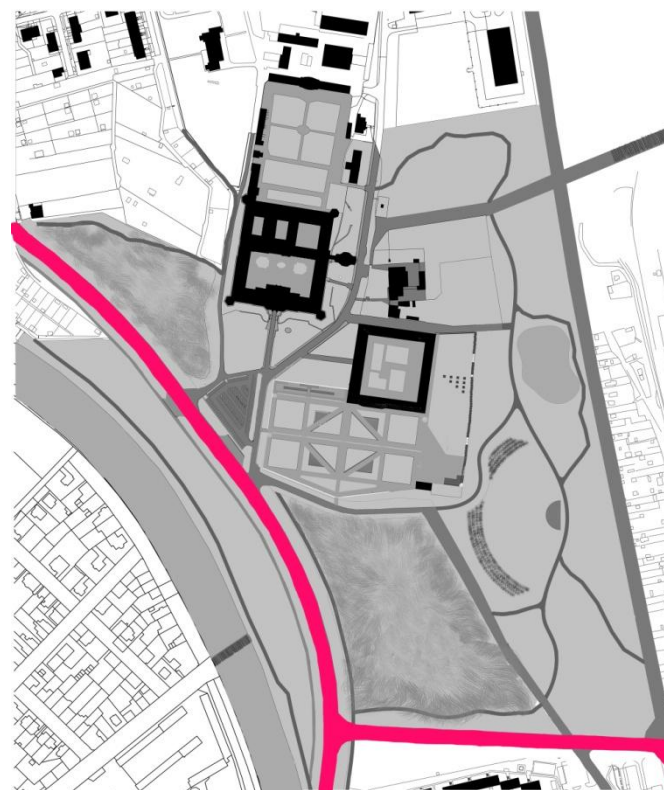
5.2.2 KONCEPČNÍ ŘEŠENÍ OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

PROVOZ – PROGRAM - KOMPOZICE

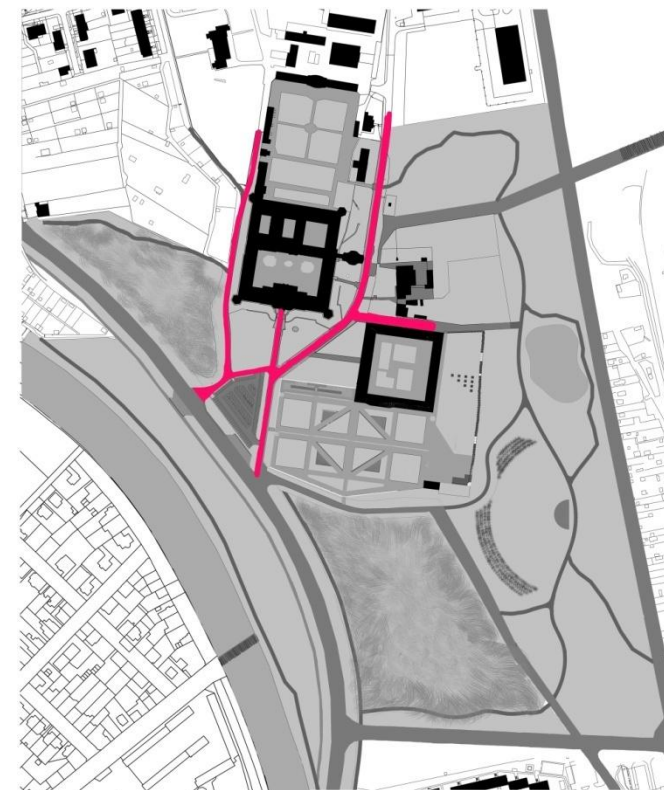
Místní sběrná komunikace je lehce odkloněna od dnešní ulice Sokolovská a Jablonského. Ulice Sokolovská je propojena novou komunikací s Černou cestou. Silnice jsou tak navrženy dle územního plánu. Obslužné komunikace jsou ponechány současnému trasování, u parkoviště se pouze zjednoduší. Na Černé cestě, na trase bývalé spojnice kláštera se Svatým Kopečkem a na nově navržené komunikaci na východní straně území je navržena pěší zóna se smíšeným provozem pro zajištění údržby a obsluhy území. Asfaltové cesty umožňují využití jako in-line stezka. Výhradně pěší provoz je vymezen chodníky a parkovými cestami. Nově je také navržena pěší lávka přes řeku Moravu, která navazuje na ulici Václava III. a již v minulosti se zde nacházela. V souladu s územním plánem je navržena i pěší lávka přes železnici, směrem na Svatý Kopeček.

V konventní zahradě se provoz nemění, ale umožněn je i v zahradě opatské, kde je navrhována obnova zahradně architektonické kompozice. Otevřen je i dnes zazděný vstup do zahrady z Černé cesty.

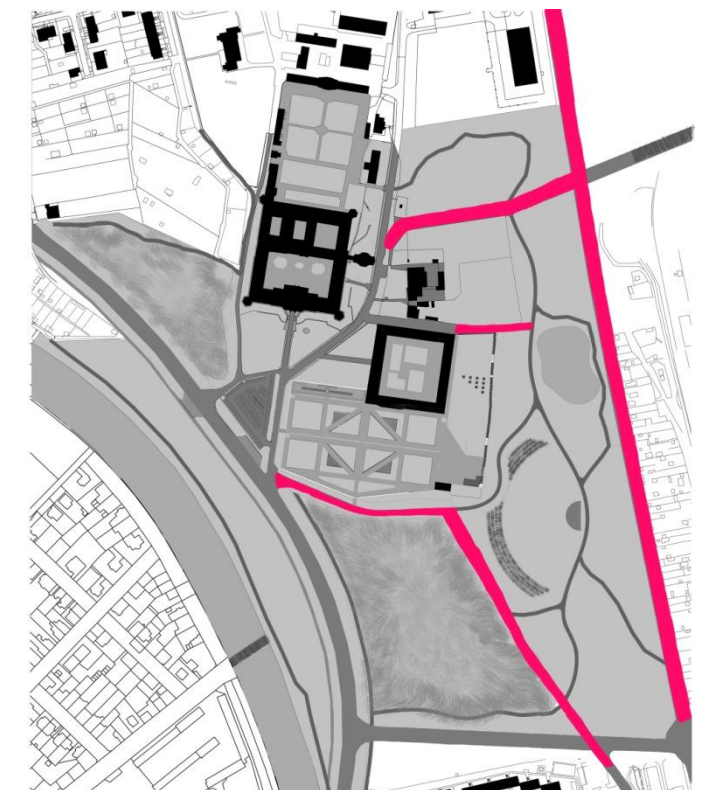
Umístění autobusových zastávek se nemění, území je dobře obsluhováno městskou hromadnou dopravou.

MAPA 16 MÍSTNÍ SBĚRNÁ KOMUNIKACE

MAPA 17 OBSLUŽNÉ KOMUNIKACE

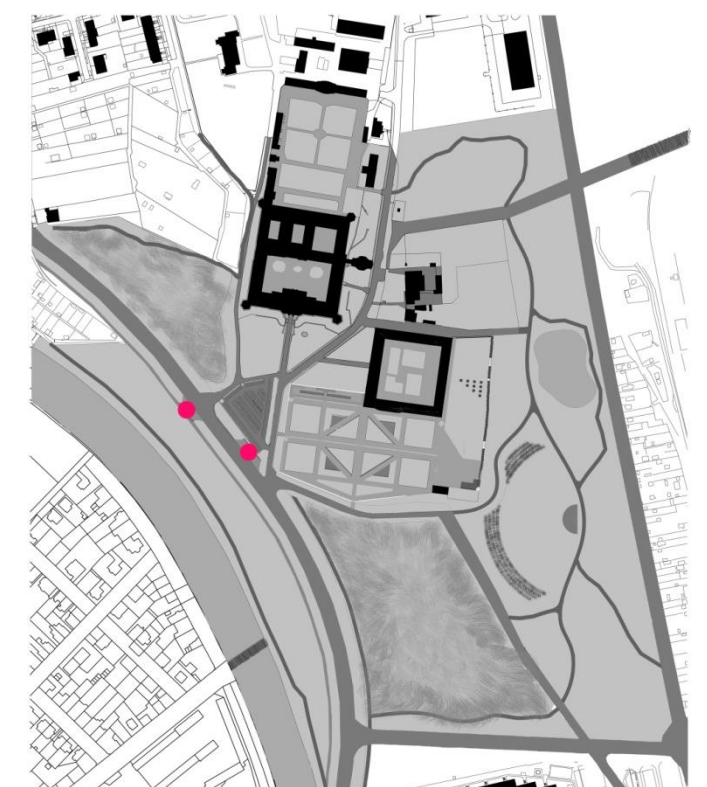
MAPA 18 PĚŠÍ ZÓNA SE SMÍŠENÝM PROVOZEM

MAPA 19 PĚŠÍ TRASY

MAPA 20 PĚŠÍ PROVOZ V KLÁŠTERNÍCH ZAHRADÁCH

MAPA 21 AUTOBUSOVÉ ZASTÁVKY

PARKOVÁNÍ

Vzhledem k nedostatečnému počtu parkovacích míst bylo třeba vyřešit problém s parkováním. Parkoviště samotné není zcela vhodně kompozičně umístěno, vadí pohledu na Hradisko a nevytváří reprezentativní vstupní plochu. Nacházíme se však u nemocnice a pro tu jsou nejdůležitější pacienti. Parkování je umístěno co nejbližší vchodu do nemocnice naprosto záměrně, aby pacient měl co nejjednodušší a nejkratší cestu. Počet potřebných parkovacích míst byl navržen podle ČSN 73 6110.

Celkový počet stání pro řešené území byl vypočten podle vzorce:

$$N = O_o \cdot k_a + P_o \cdot k_a \cdot k_p$$

kde:

N - celkový počet stání pro posuzovanou stavbu (území)

O_o - základní počet odstavných stání (dle tabulky)

P_o - základní počet parkovacích stání (dle tabulky)

k_a - součinitel vlivu stupně automobilizace pro posuzované území

k_p - součinitel redukce počtu stání pro posuzované území

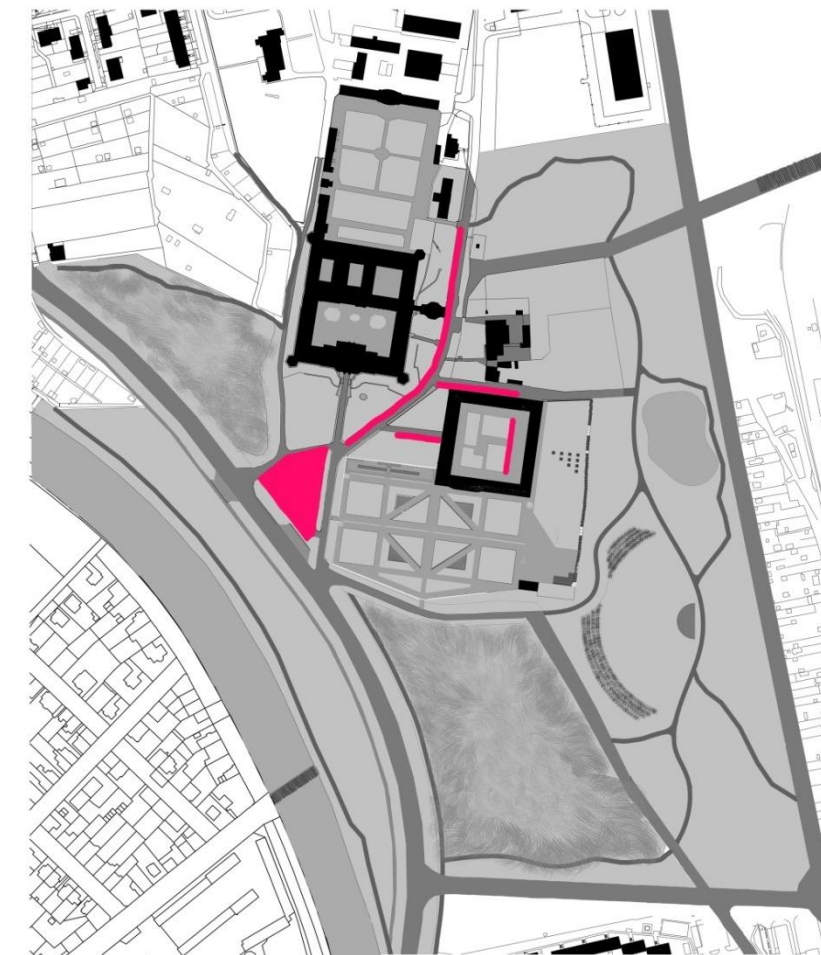
V nemocnici je k dispozici 265 lůžek a pracuje zde 493 zaměstnanců. Počet účelových jednotek na 1 stání se rovná 3. Z toho vyplývá, že základní počet parkovacích stání je 252. Odstavná stání se u tohoto případu neurčují. Součinitel vlivu stupně automobilizace pro okrajovou část Olomouce je 1,25. Součinitel redukce počtu stání je rovný 0,6.⁵⁹

$$N = 252 \cdot 1,25 \cdot 0,6$$

$$N = 189 \text{ parkovacích míst}$$

Nově navržené parkoviště je doplněno zelení a disponuje celkem 110 parkovacími místy. Parkovat je možné na 63 kolmých a 47 šikmých stáních. Prostor pro podélné parkování nabízí i ulice Sušilovo náměstí a ulice Na Vlčinci, kde zaparkuje cca 40 vozidel. Kolem hospodářského dvora a na jeho nádvoří se nachází cca 45 míst. Počet 195 parkovacích stání by měl současnému provozu vojenské nemocnice plně vyhovovat.

⁵⁹ *Doprava v klidu* [online]. 2010 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.skladiste.janpolak.cz/Jana-doprava/Doprava%20v%20klidu.pdf>

MAPA 22 PARKOVÁNÍ U KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

MAPA 23 NÁVRH PARKOVIŠTĚ

PROVOZ – PROGRAM - KOMPOZICE

Plochy přilehlé místní sběrné komunikaci jsou navrženy jako sportovně – rekreační. Jsou řešeny jako plochy přírodního charakteru a vyjadřují typický krajinný ráz oblasti Hané. V okolí Hradiska se dříve objevovaly luční porosty bez zeleně. Toto území také dává vyniknout dominantě kláštera, proto je ponecháno čisté a volné, nenarušené cestní sítí. To však nebrání tomu, aby byly rekreačně využívány k procházkám nebo cvičení se psy, kondičnímu běhu v přirozeném terénu či jinému podobnému sportu.

Dále navazuje oblast se společenskou funkcí. Plocha je navržena terénní modelací jako přirozený amfiteátr. Objevují se zde travnaté schody, které nasměrují pohledy návštěvníků na volný travnatý prostor. Nabízí se zde možnost konání různých společenských akcí, letního kina, divadel, koncertů pod širým nebem nebo prosté posezení na trávniku u pikniku. Společenská plocha sousedí s klidovým korzem, které umožňuje lidem odpočinkové procházky ve stínu stromů. V této části se nachází vodní plocha s dřevěnou terasou s krásným výhledem na Klášterní Hradisko.

V severní části území je navržen ovocný sad, který navazuje na stávající sad na pozemcích firmy Farmak. Sadem prochází cesta vedoucí z konventní zahrady. Tato oblast slouží primárně pacientům nemocnice k procházkám mezi kvetoucími stromy s tím, že by pacienti nebo nemocnice mohli mít z ovoce užitek.

Plocha lemující tok řeky Moravy je navržena jako nábřeží s přístupem k vodě a volnými plochami. Nábřeží je odděleno od místní sběrné komunikace terénním valem, který plní protipovodňovou funkci a nahrazuje stávající betonovou zeď. Skupiny dřevin byly zredukovány v zájmu zachování nebo obnovení požadovaných výhledů na klášter. Nábřeží je propojeno s druhým břehem stávající pěší a cyklistickou lávkou u panelového sídliště Lazce a novou pěší lávkou navazující na ulici Václava III směřující k Dómu sv. Václava.

MAPA 26 KLIDOVÉ KORZO

MAPA 24 SPORTOVNĚ - REKREAČNÍ PLOCHY

MAPA 25 SPOLEČENSKÉ CENTRUM

MAPA 27 OVOCNÝ SAD

MAPA 28 NÁBŘEŽÍ U ŘEKY

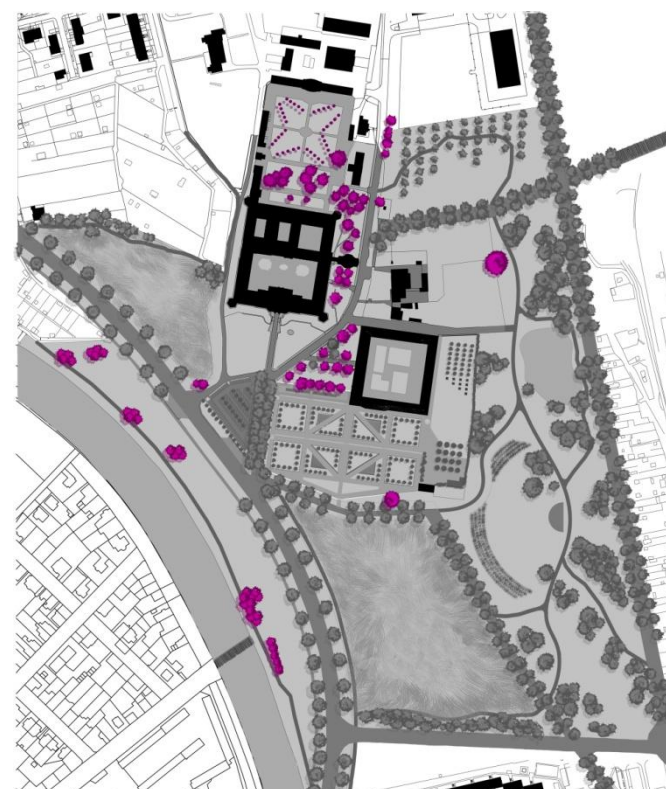
PROVOZ – PROGRAM – **KOMPOZICE**

V řešeném území byly ponechány zdravé a hodnotné stromy z velké části v těsné blízkosti klášterních budov. Zachován byl také památný strom u zdi opatské zahrady. Skupiny stromů na nábřeží byly zredukovány, aby nebránily pohledů v ose Klášterní Hradisko – Dóm sv. Václava. Odstraněna byla rovněž výsadba dřevin těsně před vjezdem do kláštera, která navazovala na historickou lipovou alej a bránila vyniknutí fasády stavby.

Obnovily se stávající aleje. Lipová alej na hlavní příjezdové cestě do nemocnice a alej na Černé cestě v původní délce dle historických podkladů. Navrženy jsou nové aleje na původní historické cestě ke kostelu na Svatém Kopečku a nově vzniklé komunikaci podél železnice. Alej tak tvoří z části pohledovou bariéru stávající zahrádkářské kolonii a odcloňuje hlučnou vlakovou dopravu. Alej však není natolik hustá, aby se nedalo shlédnout dominantu kláštera z projíždějícího vlaku. Alej kolem hlavní sběrné komunikace byla také obnovena dle historických pramenů, větší rozestupy dřevin umožňují vnímat budovu kláštera i skrz alej.

Nově navržené stromy se nachází hlavně v klidové části parku. Skupiny a porosty jsou tvořeny tak, aby byly zachovány hlavní výhledy z území na klášter Hradisko z pohledu pěšího. Do severní části je zakomponován ovocný sad, který navazuje na již stávající výsadbu ovocných dřevin. Nová výsadba je navržena i v opatské zahradě a menšími dřevinami je doplněno zvětšené parkoviště.

Kompozice parku je navržena dle funkčního členění prostoru a zejména na základě významných pohledů ke klášteru. Budova Hradiska je také pohledově spjata s panoramatem města Olomouce a to hlavně výhledem z věže kláštera směrem k jihu. Vyniknou tak památky kostela sv. Mikuláše, kostela sv. Mořice, kostela Panny Marie Sněžné. Je patrná věž olomoucké radnice, ale nejdůležitější památkou pohledově svázanou s klášterem je Dóm sv. Václava. Na straně opačné směrem k východu je důležitá vazba na kostel Nanebevzetí Panny Marie na Svatém Kopečku. Celková situace koncepčního řešení okolí Klášterního Hradiska je znázorněna na mapě (Příloha č. 4).

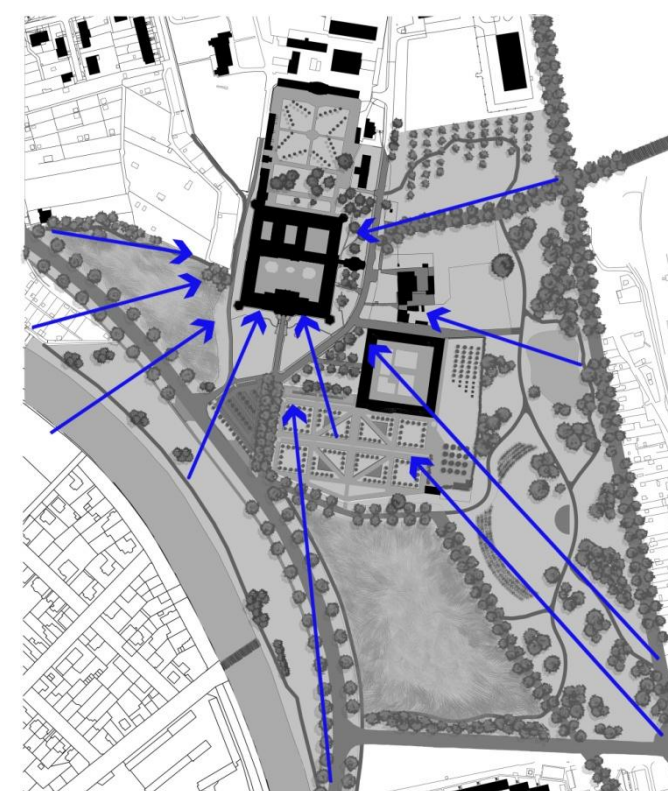
MAPA 29 PŮVODNÍ PONECHANÉ STROMY

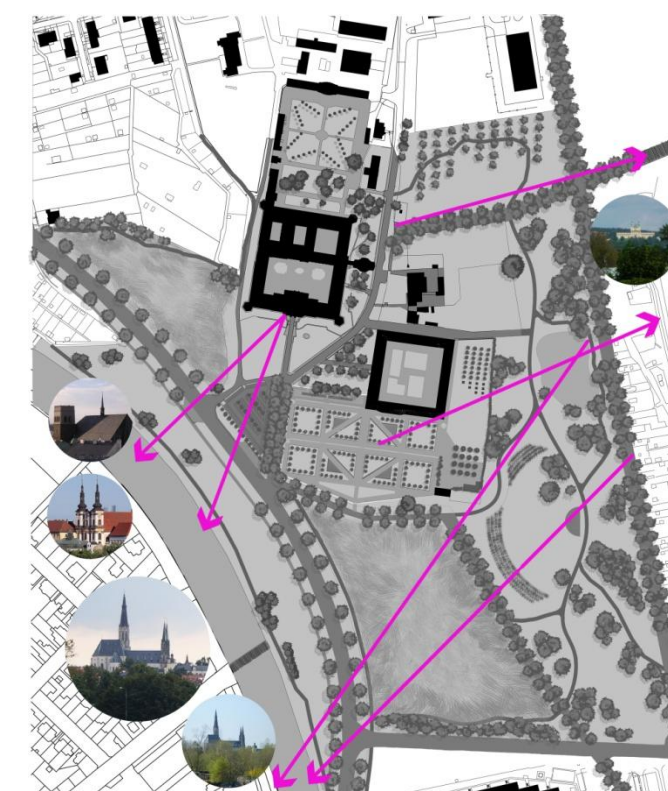
MAPA 30 OBNOVA ALEJÍ

MAPA 31 NOVĚ NAVRŽENÉ STROMY

MAPA 32 POHLEDOVÉ OSY NA KLÁŠTER

MAPA 33 POHLEDOVÉ OSY NA VÝZNAMNÉ PAMÁTKY

5.2.3 NÁVRH OBNOVY OPATSKÉ ZAHRADY

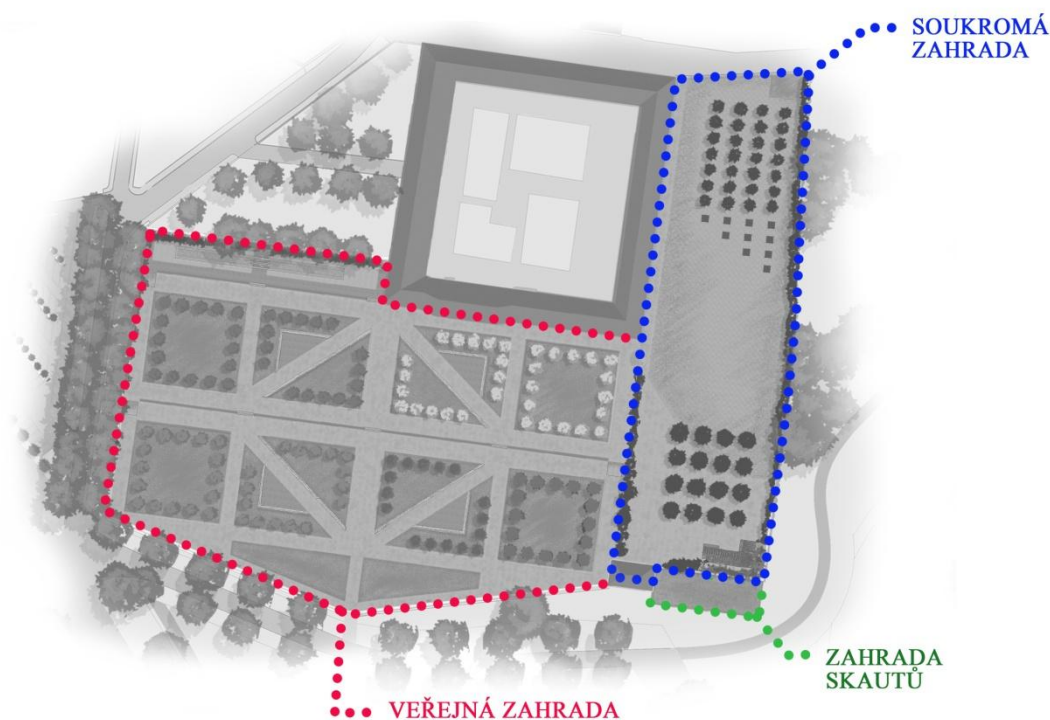
KONCEPT

Bývalá opatská zahrada u hospodářského dvora se rozprostírá na ploše cca 25 700m². Jelikož v dnešní době mají přístup do zahrady pouze pacienti detoxikačního oddělení, byla část prostoru vymezena jako soukromá zahrada pouze pro pacienty nemocnice. Zahrada byla koncipována tak, aby pomáhala v léčbě pacientů a poskytovala jim zároveň prostor pro trávení volného času.

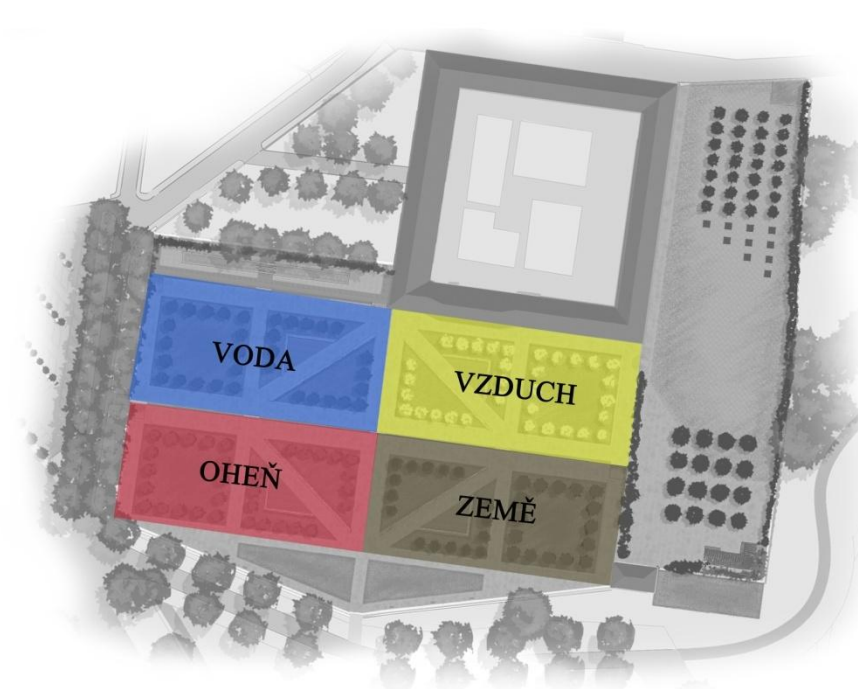
Část zahrady společně s menší zděnou budovou má dnes ve vlastnictví spolek skautů. Umístění domku nevyhovuje navrhované obnově historické zahrady a narušuje její kompozici. Stavba není nijak historicky hodnotná ani památkově chráněná, proto je navrženo její odstranění a postavení jiného objektu, který by sloužil skautům a zároveň poskytoval možnost technického zázemí pro údržbu zahrad. K nové menší budově je připojena zahradní plocha pro účely skautského spolku.

Největší část zahrady je navržena jako zahrada pro širokou veřejnost. Nabízí klidný prostor pro posezení, obdivování uměleckého díla, turistický cíl či místo, kam mohou přijít i pacienti z hlavní budovy nemocnice se svými návštěvami. Objekt by byl přes den veřejně přístupný, na noc by byl však uzavřen. Jelikož se z původní podoby opatské zahrady téměř nic nedochovalo, nejednalo by se dle Florenské charty o obnovu historické zahrady, ale byla by provedena její adaptace. Adaptací se rozumí přizpůsobení historického prostoru novému účelu.

Jak již bylo zmíněno v historickém rozboru opatské zahrady, nacházela se při vstupu do zahrady sochařská díla s významem čtyř živlů. Uvnitř se pak objevovaly další prvky připomínající stejnou symboliku. Dříve to byla zahrada okrasná, později se změnila na užitkovou. Myšlenka je tedy aplikována na novou koncepci opatské zahrady a ta je rozdělena na 4 základní části. Jednotlivé živly jsou stylizovány do podoby různých druhů stromů. Navrženy jsou stromy okrasných odrůd užitkových rodů jako je *Malus sp.*, *Prunus sp.*, *Pyrus sp.* a *Amelanchier sp.* Vzájemná podoba okrasných stromů a čtyř živlů je ztělesněna barvou jejich plodů.

OBR. 61 NÁVRH FUNKČNÍHO ROZDĚLENÍ OPATSKÉ ZAHRADY

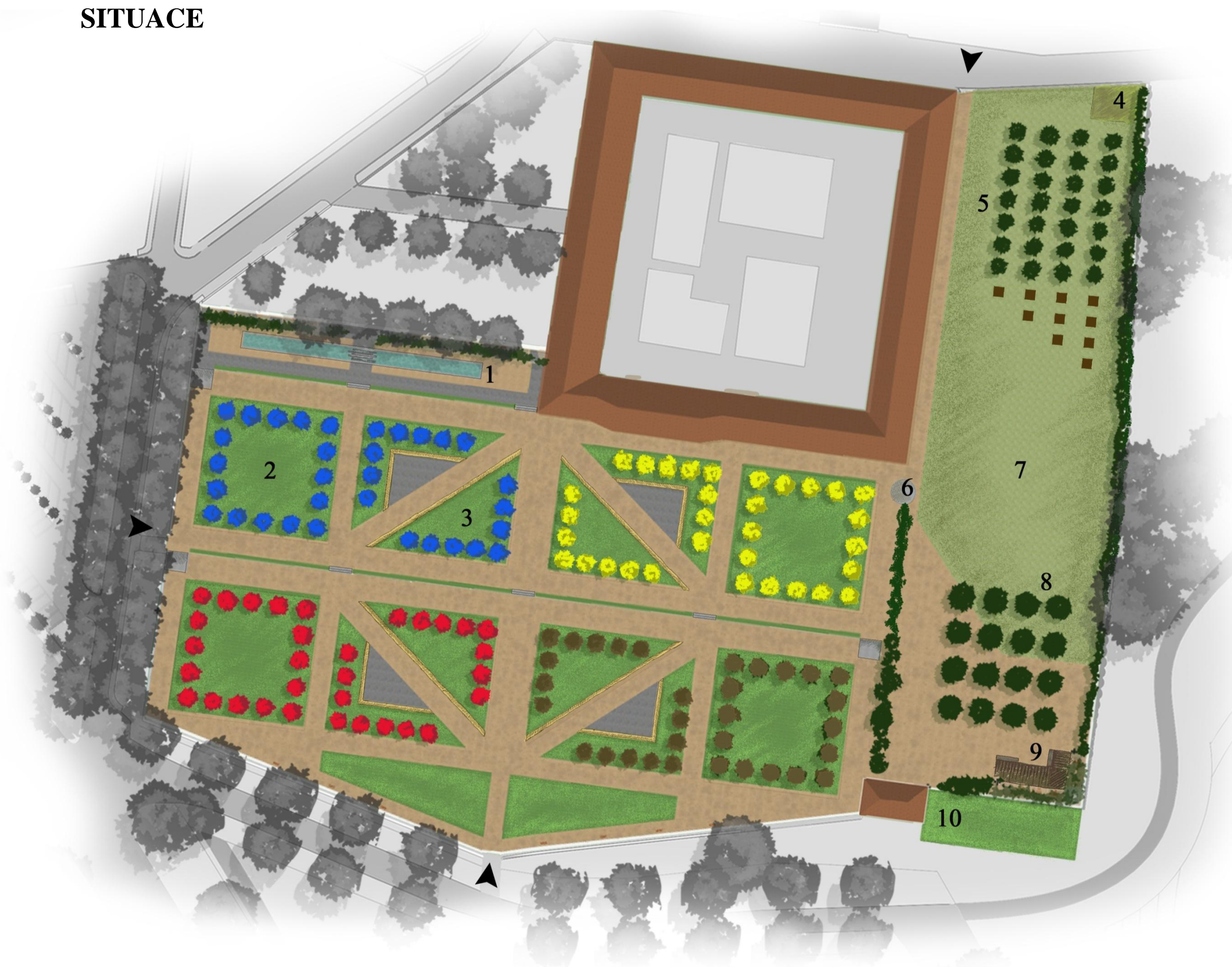

OBR. 62 KONCEPT OPATSKÉ ZAHRADY

OBR. 63 PROPOJENÍ ŽIVLŮ A POUŽITÝCH OKRASNÝCH DŘEVIN

SITUACE

LEGENDA

- budovy
- trávnik
- MZK
- kamenná dlažba
- Malus sibirica* 'Winter Gold'
- Amelanchier lamarckii*
- Prunus cerasifera* 'Pissardii Nigra'
- Pyrus calleryana* 'Chanticleer'
- terapeutické záhony
- vstup do zahrady
- 1 terasa s vodním prvkem
- 2 pobytový trávnik v úrovni terénu
- 3 vyvýšený záhon s posezením
- 4 kompost
- 5 jabloňový sad
- 6 studna
- 7 volná trávniková plocha
- 8 rastr stromů *Platanus x hispanica*
- 9 pergola
- 10 technické zázemí + skauti se zahradou

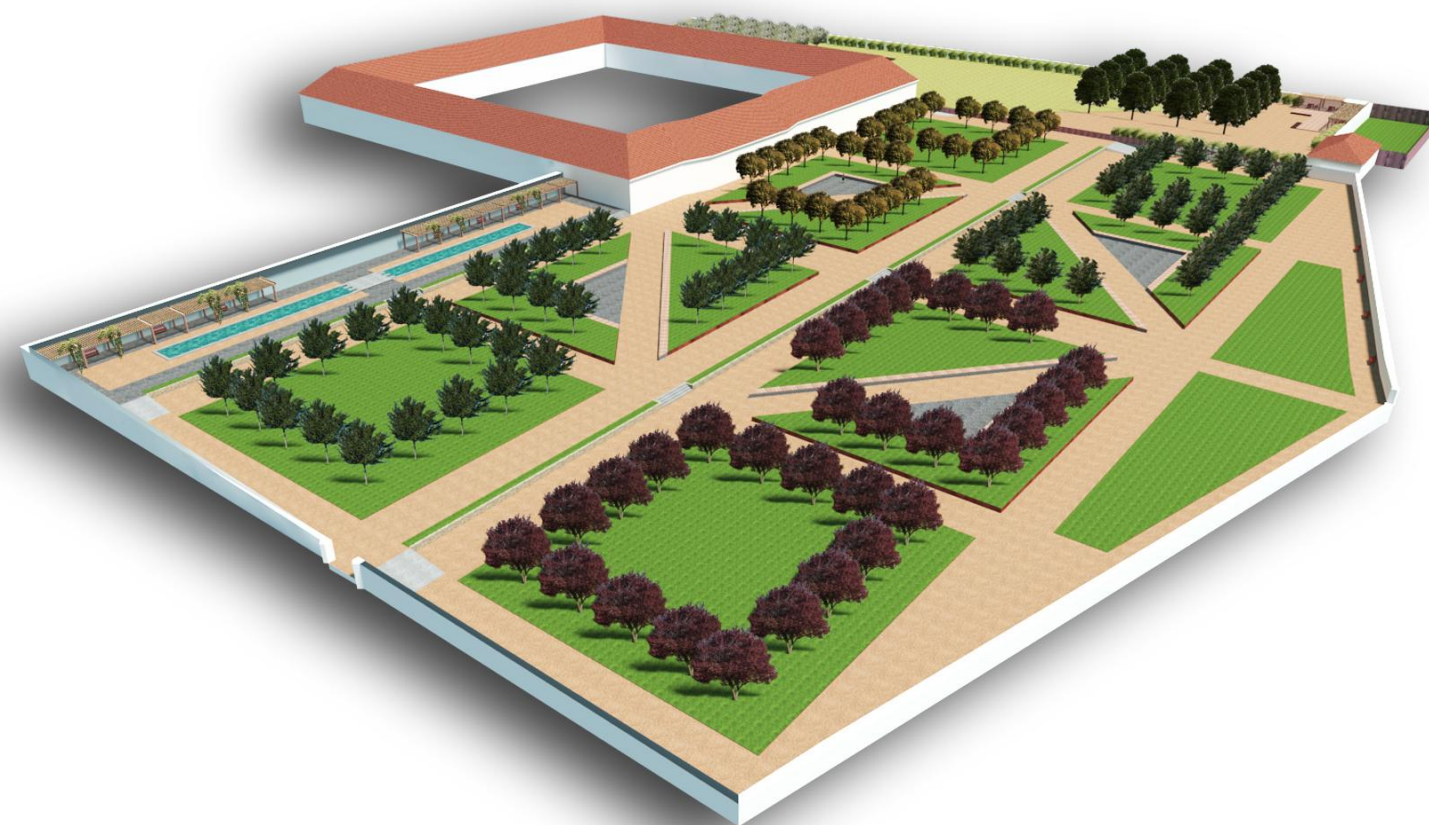
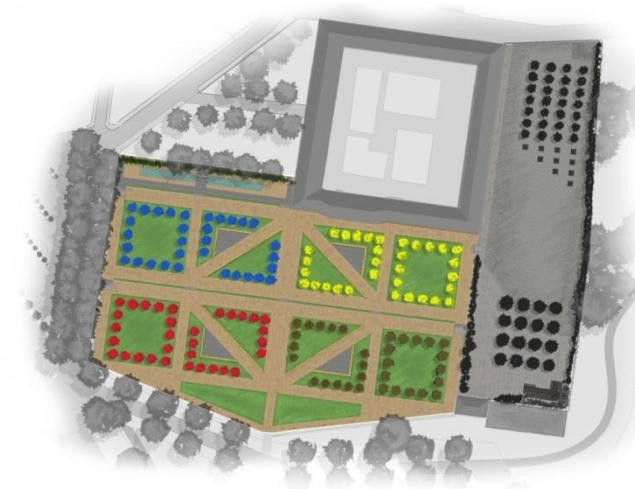
NÁVRH ŘEŠENÍ OPATSKÉ ZAHRADY

Návrh nové opatské zahrady provádí adaptaci její historické podoby. Celá zahrada je obklopena vysokou zdí. V kompozici zůstávají zachovány 3 výškové terasy, které jsou dnes na místě patrné. Terasy jsou vzájemně odděleny kamennými zídkami vysokými 60 cm. Spojovací prvky mezi jednotlivými úrovněmi teras tvoří schodiště a rampy pro bezbariérový přístup. Vstupit do prostoru zahrady je možné stávajícím vstupem ze západní strany od parkoviště. Obnoven je i původní druhý jižní vstup od Černé cesty. Cestní síť je tvořena mechanicky zpevněným kamenivem.

Kompozice zahrady založena na symbolice čtyř živlů – voda – vzduch – oheň - země. Živly v návrhu představují 4 druhy stromů. Jsou navrženy stromy okrasné, aby dřeviny nevyžadovaly častou údržbu a péči v podobě stříhání, postřiku, atd. I přesto navrhované dřevinné vegetační prvky vytváří ovocné jedlé plody menší velikosti a stávají se tak částečně užitkovými. Tím jsou propojeny obě historické funkce tohoto prostoru, a to jak okrasná tak později užitková. Živel vody zastupuje taxon *Amelanchier lamarckii*, jehož modrající se plody stylizují modrou barvu vody. Vzduch představuje barva žlutá v podobě citronově žlutých plodů *Malus sibirica* 'Winter Gold', které vydrží na stromě až do zimy. Ohnivý živel zpodobňuje *Prunus cerasifera* 'Pissardii Nigra'. Strom plodí ohnivě červené peckovice a pyšní se červeně zbarvenými listy po celou dobu vegetace. Zástupcem země je *Pyrus calleryana* 'Chanticleer'. Okrasná hrušeň má jen pár centimetrů velké plody hnědé barvy. Na podzim se vybarví do zlatavě bronzových tónů.

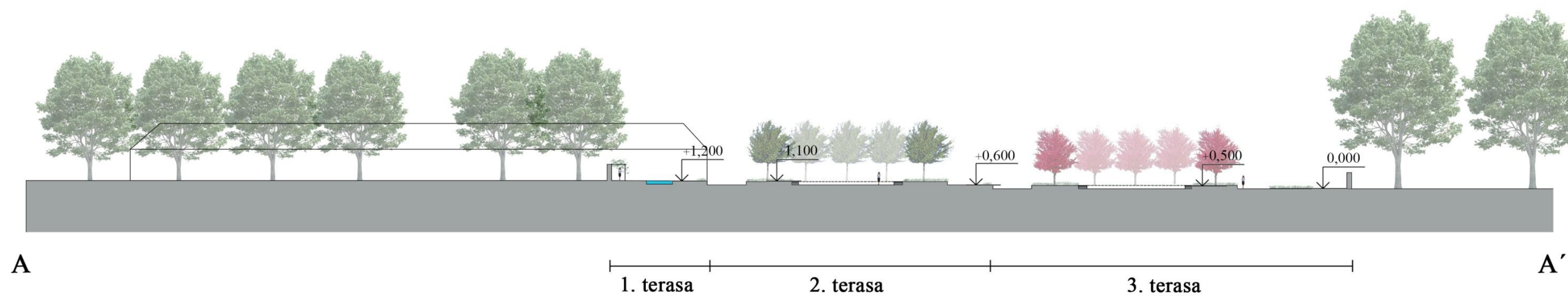
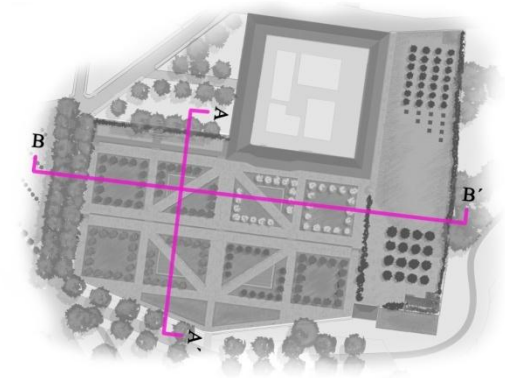
Prostor je rozdělen na 4 základní části, každou část zastupuje jeden živel. Jednotlivé živly zastupují v zahradě dvě plochy s výsadbou stromů. Jednu plochu tvoří pobytový trávník v úrovni terénu. Objevuje se zde intenzivně sečený trávník a umožňuje lidem vstoupit do prostoru ohraničeného stromy, který poskytuje určitou míru intimity a klidu. Druhá plocha je diagonálně rozdělená cestní sítí a je navržena jako vyvýšený záhon s možností posezení ve vnitřním prostoru. Zvýšený záhon je vymezen cortenovým lemem, posezení tvoří gabiony vyskládané drobou a dřevěné sedací prvky. Místo posezení je vydlážděno břidlicovými deskami. Podsadbou stromů na vyvýšených záhonech tvoří půdopokryvné trvalky a trávník. Kolem jižní zdi je umístěn mobiliář, který nabízí klidné posezení s nádherným výhledem na budovu Klášterního Hradiska.

Na nejvýše položené terase se nachází vodní prvek. Nízký bazén je ve středu přemostěn nášlapnými betonovými kvádry. Plochu terasy tvoří dlažba a mechanicky zpevněné kamenivo. Zeď lemuje dřevěná pergola s popínavými rostlinami, které poskytují stín v parných letních dnech.

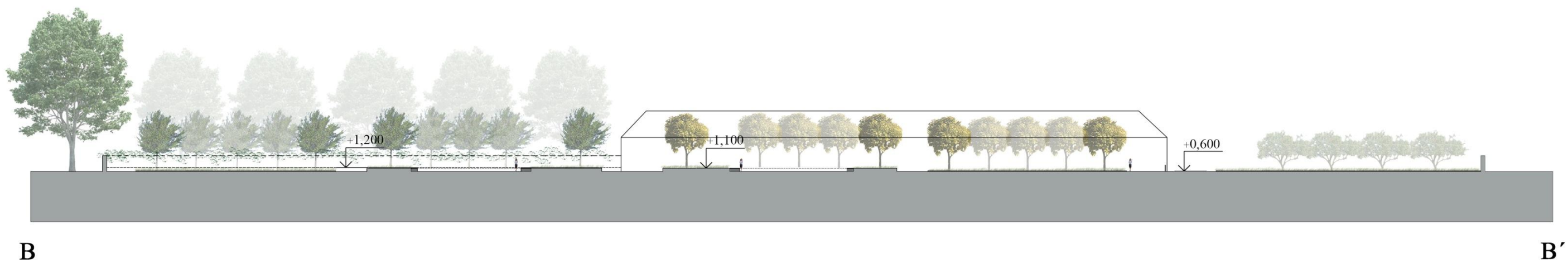

OBR. 64 AXONOMETRIE OPATSKÉ ZAHRADY

ŘEZY

OBR. 65 PŘÍČNÝ ŘEZ OPATSKÉ ZAHRADY

OBR. 66 PODÉLNÝ ŘEZ OPATSKÉ ZAHRADY

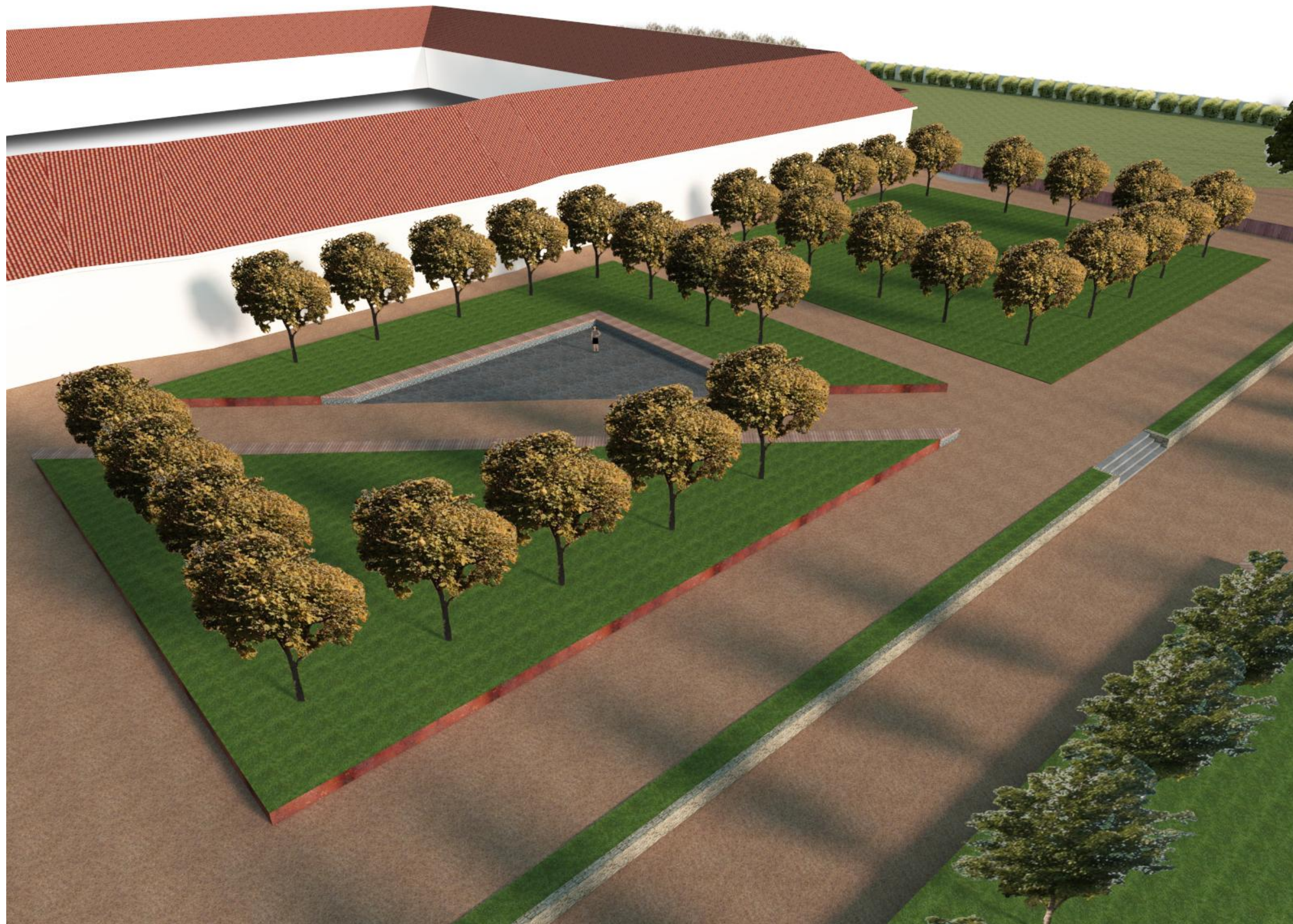

OBR. 67 VIZUALIZACE - VSTUPNÍ ČÁST - PODÉLNÁ KOMPOZIČNÍ OSA

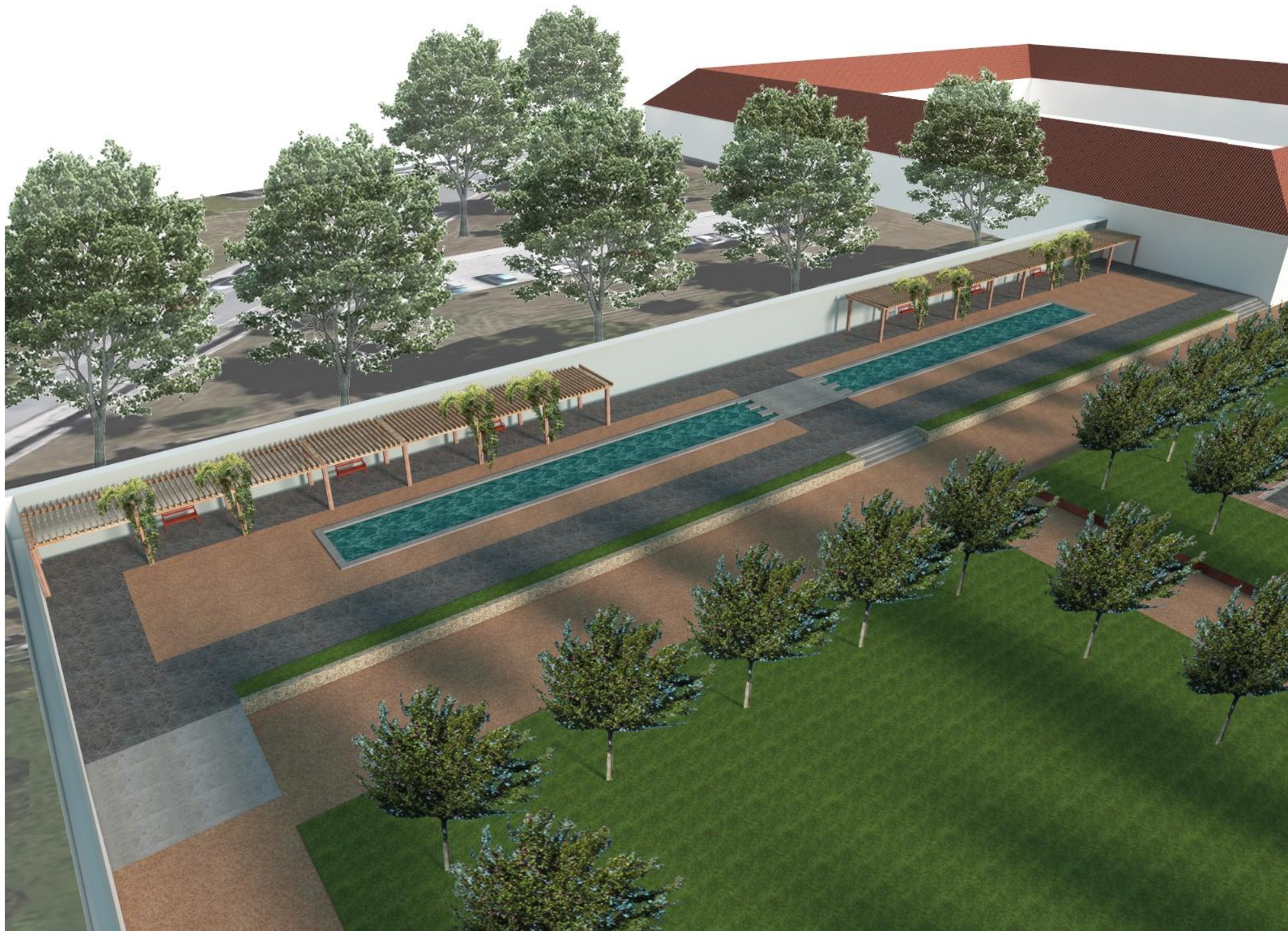
OBR. 68 VIZUALIZACE - PŘÍČNÁ KOMPOZIČNÍ OSA, ČLENĚNÍ TERAS

OBR. 69 AXONOMETRIE VYVÝŠENÝCH ZÁHONŮ – ŽIVEL VZDUCH

OBR. 70 VIZUALIZACE – POSEZENÍ S VYVÝŠENÝMI ZÁHONY

OBR. 71 AXONOMETRIE TERASY S VODNÍM PRVKEM A PERGOLOU

OBR. 72 VIZUALIZACE – TERASA S VODNÍM PRVKEM

NÁVRH ŘEŠENÍ TERAPEUTICKÉ ZAHRADY

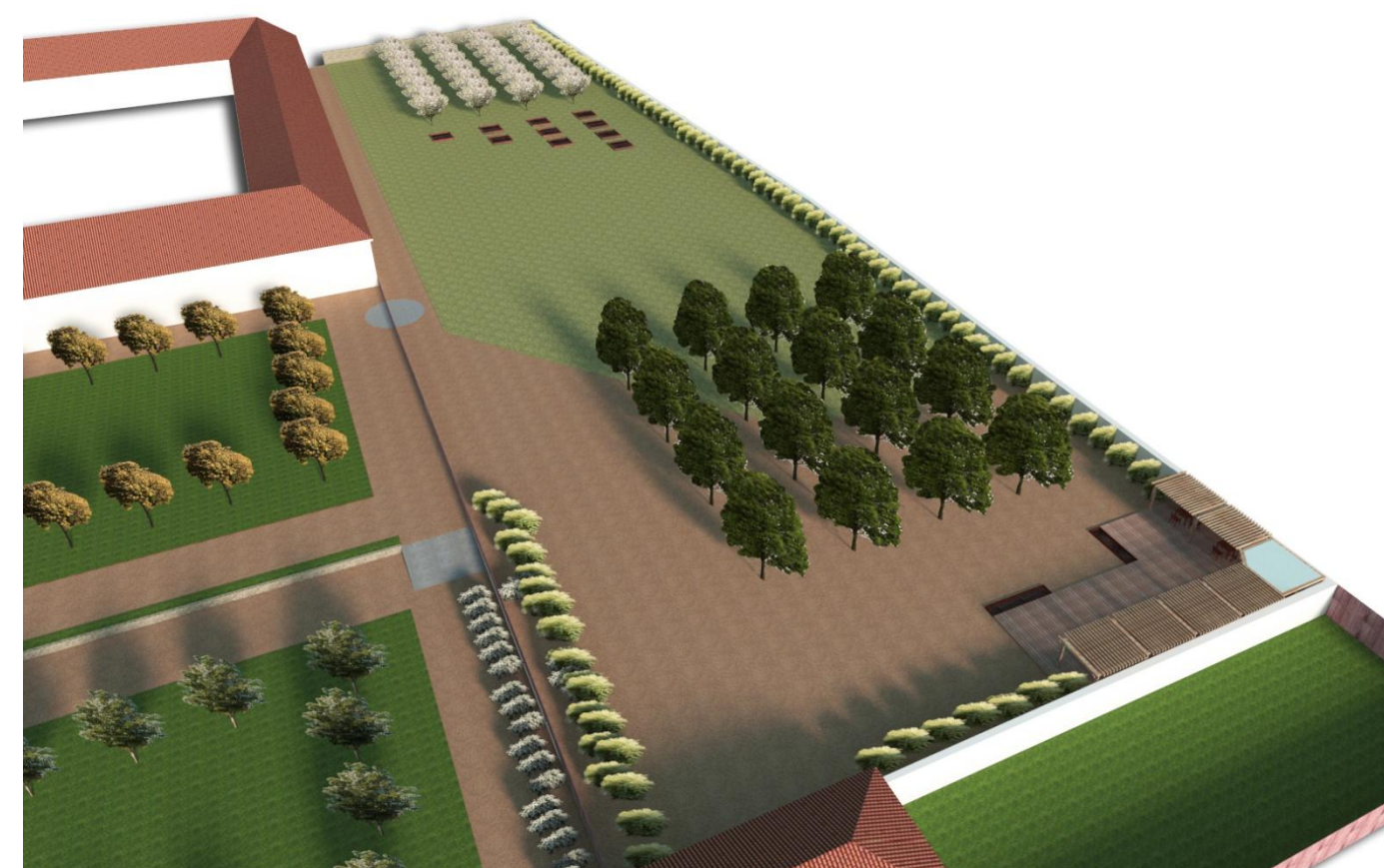
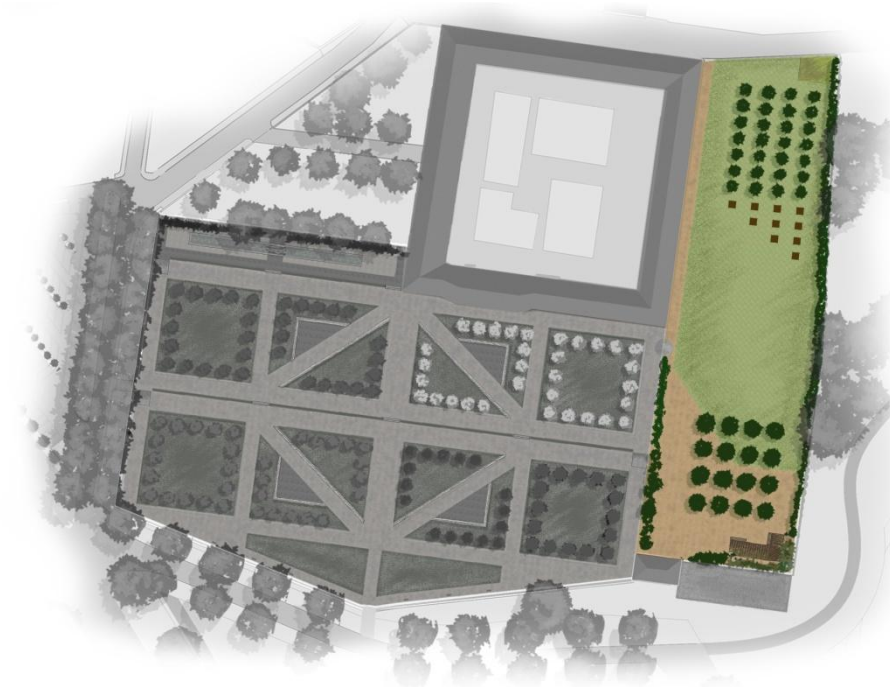
Terapeutická zahrada je navržena pouze pro pacienty nemocnice, zejména pro oddělení detoxikačního oddělení. Prostor může ale sloužit i ostatním pacientům, např. psychiatrickému oddělení či jiným pacientům, kterým by napomáhala v léčbě. Vstup do zahrady je možný přímo z hospodářského dvora nebo ze severní strany po přístupové cestě. Severní vstup slouží i pro automobily a provoz údržby. Nachází se zde sad s ovocnými dřevinami, který připomíná původní historickou funkci užitkové zahrady. Sklizené ovoce může být využíváno pacienty a zaměstnanci nemocnice. V severní části se nachází místo pro kompost, který se dále využije při zahradnických pracích. Na sad navazují terapeutické záhony, kde se dají pěstovat aromatické byliny, léčivé rostliny a zelenina. Záhony mají sloužit v rámci zahradní terapie jako léčebný prostředek. Pobyt na čerstvém vzduchu ve společnosti rostlin člověka uklidňuje. Možnost zasadit si své vlastní rostliny, být v kontaktu se zemí a pozorovat jak se rostlina vyvíjí a roste, má velmi pozitivní vliv na člověka a jako nástroj terapie se osvědčil.

Velkou plochu terapeutické zahrady zaujímá volný trávnický prostor, který poskytuje místo sportovního vyžití pacientů. Sport uvolňuje endorfiny, hormony štěstí, a pozitivně působí na psychickou pohodu a vyrovnanost člověka. Volný prostor je na zahradě to nejcennější a může být využit jakkoliv.

Trávnická plocha přechází do jižní části, kde převažuje zpevněný povrch. Obě plochy spolu komunikují prostřednictvím rastru vysázených dřevin *Platanus x hispanica*. Výsadba stromů ukončuje podélnou osu opatské zahrady a vzdáleně navazuje na výsadbu ovocných dřevin v sadu. Rastr stromů poskytuje příjemné přistínění mlatové plochy. Ta je vhodná pro hry petangu, které jsou u pacientů oblíbené. V jihovýchodním rohu zahrady je umístěna dřevěná terasa s pergolou a posezením, kde se mohou konat terapeutická sezení nebo jiné společenské aktivity. Terasu doplňují dva trvalkové záhony s dominantním zastoupením okrasných travin.

Se zahradou je propojena i nově navržená stavba, která slouží primárně skautskému oddílu. Část objektu je vyhrazena pro technické zázemí, které je potřeba k údržbě celé zahrady. K nové budově je připojena menší zahrada pro potřeby skautů.

Terapeutická zahrada je oddělena od opatské zahrady dřevěným plotem a keřovou výsadbou, aby měli pacienti své soukromí. V místě rozdělení obou zahrad se nachází studna, která je zakrytá pochozím dekorativním poklopem. Ze studny je rozvedena závlaha trávníků.

OBR. 73 AXONOMETRIE TERAPEUTICKÉ ZAHRADY

OBR. 74 VIZUALIZACE – OVOCNÝ SAD S TERAPEUTICKÝMI ZÁHONY

OBR. 75 VIZUALIZACE – VOLNÁ PLOCHA S RASTREM STROMŮ

OBR. 76 VIZUALIZACE – DŘEVĚNÁ TERASA S PERGOLOU

5.2.4 DOSAŽENÍ CÍLOVÉHO STAVU A REALIZACE POSTUPU

STUPNĚ PROJEKTOVÉ DOKUMENTACE

Žádná zakázka, která má být realizována se neobejde bez řízení a rozhodnutí dle stavebního zákona. Rozsah dokumentace ovlivňuje znění stavebního zákona, který stanovuje požadavky pro jednotlivá rozhodnutí. Zahradně architektonické úpravy se dle právního hlediska řadí mezi stavby, na které se vztahují ustanovení stavebního zákona a vyhlášek a je tedy potřeba vydání územního rozhodnutí a stavebního povolení. Jednotlivé stupně dokumentace k dosažení cílového stavu jsou následující:

a) DOKUMENTACE STUDIE ZAHRADNÍCH STAVEB

Tomuto stupni dokumentace odpovídá zpracovaná diplomová práce. Studie zahradních úprav představuje dokumentaci projektu v předinvestiční fázi projektu. Předchází dokumentaci pro vydání územního rozhodnutí a provedení složitějších a finančně náročnějších průzkumů. Složitější podklady nahrazuje odborný odhad projektanta a míra nepřesnosti je tedy v tomto stupni dokumentace nejvyšší. Studie se obvykle zpracovává pro náročné či složitější projekty. Investor se posléze rozhodne, zda se bude v projektu pokračovat. Je to ale zároveň koncepční či návrhové řešení s vyjádřením hlavní myšlenky projektu. Studie se také používá jako hlavní přesvědčovací prostředek pro zastupitelstvo obcí a širokou veřejnost. Návrh je doložen modelem, vizualizacemi. Obsah a podrobnost zpracování studie nejsou legislativně stanoveny, ale jsou vymezeny Standardem České komory architektů.

b) DOKUMENTACE PRO ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ (DUR)

Dokumentace pro územní řízení se zpracovává po odsouhlasení záměru vymezeného studií. Musí být zpracována autorizovaným projektantem. Požadavky na obsah a rozsah dokumentace stanovuje vyhláška č. 503/2006 Sb. o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření. Pokud nebyla zpracována studie, je možné zahrnout do dokumentace i urbanisticko-architektonické řešení stavby. V případě předešlého zpracování studie je podstatná část využita pro DUR. V tomto stupni dokumentace se prokazuje koordinace projektového záměru s dalšími zájmy na využití území a se zájmy dotčených orgánů. V případě Klášterního Hradisko by se jednalo o Národní památkový ústav v Olomouci, Vojenskou nemocnici, Střední zemědělskou školu, Farmak, správce inženýrských sítí, České dráhy, Pozemkový úřad a majitele soukromých pozemků.

c) DOKUMENTACE KE STAVEBNÍMU ŘÍZENÍ (DSP)

Dokumentace ke stavebnímu povolení je základní druh dokumentace, který dokládá splnění podmínek rozhodnutí o umístění stavby. Součástí jsou výsledky provedených průzkumů a měření

(např. dendrologický průzkum). Dokumentace je rozdělena na jednotlivé stavební objekty, na kterých spolupracuje široký okruh specialistů (SO Příprava území, SO Vegetační úpravy, SO komunikace, atd). Součástí může být i odhadovaný propočet nákladů na vyžádání investora.

d) DOKUMENTACE PRO PROVEDENÍ STAVBY (DREA)

Dokumentace je podkladem pro zhotovení stavby. Dokládá splnění podmínek předešlých rozhodnutí, předkládá výsledky průzkumů. Požadavky na obsah a rozsah dokumentace stanovuje vyhláška č. 499/2006 Sb. o dokumentaci staveb. Dokumentace obsahuje podklady správného technického řešení k provedení stavby. Často je uplatňována u složitých staveb. Součástí je výkaz výměr a kontrolní položkový rozpočet stavby.

e) DOKUMENTACE PRO VÝBĚR DODAVATELE (TENDROVÁ DOKUMENTACE)

Dokumentace obsahuje rozpočet pro stanovení výše cenové nabídky. Je podkladem výběrového řízení a stanovení ceny objektu.⁶⁰

ETAPIZACE REALIZACE PROJEKTU

OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA

Etapa A

V první etapě bude provedena likvidace asfaltových ploch ve východní části území a kácení náletových dřevin. První etapa se soustředí na provozní vztahy v území. Bude opravena cestní síť a proběhne realizace nově navržených komunikací. Budováno bude také nové parkoviště.

Etapa B

Ve druhé etapě bude probíhat obnova alejí v celém území, upravovat se bude terén a uskuteční se realizace nových parkových cest. Rozšíří se stávající vodní prvek. Proběhne výsadba dalších navrhovaných stromů v území a zatravnění území. Nakonec bude umístěn mobiliář.

Etapa C

Jako poslední je navrhována realizace pěších lávek přes řeku Moravu a přes železnici.

⁶⁰ ŠIMEK, Pavel, *Projektová dokumentace staveb (osnova přednášky 2009)*, Lednice. 2009.

OPATSKÁ ZAHRADA

Etapa A

Nejdříve by měla být opravena zeď okolo zahrady a domek skautů by měl být zbořen a přesunut na jiné místo. Proběhne vyměření pozemku, realizaci inženýrských sítí a kácení stávajících dřevin.

Etapa B

Druhou etapou započnou terénní práce, obnovení teras, provedení vyvýšených záhonů s důkladným odvodněním. Bude následovat rozvedení závlahy a realizace cestní sítě.

Etapa C

Nakonec bude provedena výsadba dřevin, položení trávníku, realizace pergol, záhonů a vodního prvku. Umístěn bude mobiliář.

6 DISKUZE

Dnešní stav řešeného území je v zanedbaném stavu, který neodpovídá úpravě okolí národní kulturní památky. Kompletně zrekonstruovaný komplex Klášterního Hradiska tvoří cennou historickou dominantu města Olomouce po celá staletí. Území by si zasloužilo citlivou obnovu, která bude sloužit dnešní společnosti a zároveň bude tvořit důstojnou krajinářskou úpravu vojenské nemocnice. O této úpravě se již v minulosti uvažovalo. V 19. století byla snaha krajinářsky zvelebit významné památky Olomouce a podpořit jejich krásu a hodnotu. Bohužel se tato myšlenka neuskutečnila. Dnes máme možnost inspirovat se idejemi minulosti a pozvednout okolí Klášterního Hradiska na úroveň, kterou si zaslouží.

Diplomová práce nabízí jeden pohled na koncepční řešení okolí kláštera a snaží se řešit problémy, které se v území nachází. Analytické rozbory jsou důkazem toho, že území se s problémy potýká a je na čase je začít řešit. Jednou z potíží je majetkové vlastnictví okolních ploch u kláštera. Většina pozemků patří městu Olomouci a to neprojevuje iniciativu pro obnovu prostředí. Dá se předpokládat, že kdyby pozemky patřily vojenské nemocnici, tak by okolí vypadalo jinak.

Prostor u Hradiska je hodnotný nejen existencí národní kulturní památky, ale také svojí polohou vůči městu. Nachází se nedaleko historického centra a mohl by se tak začlenit mezi veřejné prostory Olomouce a splnit nároky lidí toužících po rekreaci v blízkosti svého domova.

Diplomová práce se zabývá také problematikou obnovy historické opatské zahrady na Klášterním Hradisku. Prostor zůstává nevyužitý a nikdo se k němu nehlásí. Je v majetku města, přesto uzavřený. Vstup je možný pouze přes hospodářský dvůr, ale ani pacienti a zaměstnanci nemocnice nemohou prostor naplno využívat, protože nemocnice pozemek nevlastní. Tím území chátrá a památková hodnota i funkce prostoru se vytrácí. Přitom v sobě ukrývá tolik tajemství, která by se mohla odkrýt veřejnosti.

Návrhové řešení citlivě pracuje s historickou hodnotou památky zahradního umění, ale přitom se pokouší přizpůsobit dnešnímu využití a požadavkům společnosti a ukázat něco nového. Jelikož z historické substance památky se dochovalo pouze terénní členění, nemůže se jednat o obnovu prostoru, ale spíše o jeho renovaci. Když pomyslíme i na změnu funkce a využití, dá se návrhová studie považovat za adaptaci památky.

7 ZÁVĚR

Problematikou obnovy historických zahrad se mnoho publikujících autorů zabývalo již v 90. letech 20. století a dříve. Pohled na téma obnovy historických prostorů se prakticky nemění. Historické zahrady jsou cenným dědictvím našich předků a my máme dnes možnost je obdivovat. Ty, které se nedochovaly nebo byly poničeny, mají naději na obnovu. Bohužel takových je v naší zemi mnoho a dostane se jen na pár vyvolených. Mnohdy se ale nedočkájí přesné rekonstrukce, jelikož žijeme v jiné době, než kdy byly zahrady založeny a využívány svým majitelem. Požadavky dnešní společnosti se změnily. Při obnovách a realizacích zahrad je často nejdůležitějším kritériem nízká údržba, pokud možno žádná údržba. To však není možné, protože pracujeme s živým rostlinným materiálem, který se velmi rychle mění a potřebuje určitou péči. Dají se ale navrhnout projekty, které se požadavkům maximálně přizpůsobí a přitom neubude na bohatosti a originalitě uměleckého díla. Funkce historických památek zahradního umění se změnila také. V bývalých užitkových zahradách dnes najdeme rostliny pouze pro okrasu, už nejsou základním zdrojem obživy obyvatel. Lidé více touží po psychickém odpočinku, relaxaci, úniku do krajiny, po kulturním obohacení. Všichni hledají víkendové cíle v okolí svého bydliště i mimo něj. Posedlost po poznávání nových míst a nových věcí je v současnosti enormní.

Modelový objekt pro účely diplomové práce bylo vybráno území kolem Klášterního Hradiska v Olomouci a bývalá opatská zahrada, která je součástí areálu. Na základě průzkumů v terénu a rozborů historického vývoje byly zjištěny problémy území a ty následně řeší koncepce studie okolí Klášterního Hradiska.

V okolí je navržen anglický krajinářský park. Území se nenachází v samotném centru města, ale blíží se volné krajině a krajinářský park se snaží na ni navazovat. I podle historického vývoje se odjakživa v okolí Hradiska nacházely bažiny, později louky, aleje, přirozená obhospodařovaná krajina. Návrh okolí zachovává krajinný ráz v území a současně nabízí lidem prostor pro rekreaci a sportovní vyžití. Některé partie jsou řešeny více přírodně, jiné zastávají společenskou funkci k setkávání obyvatel Olomouce. Nechybí ani klidová zóna, kterou mohou využít samotní pacienti nemocnice. Dle dochovaných plánů byly obnoveny historické aleje a byly podpořeny pohledy na dominantu Klášterního Hradiska. Provoz v území byl upraven dle územního plánu, v novém parku byla navržena cestní síť. Nejdůležitější změnou týkající se provozu nemocnice je zvětšení kapacity stávajícího parkoviště, aby vyhovělo současným nárokům.

Diplomová práce se zaměřuje podrobněji na obnovu historické opatské zahrady u hospodářského dvora. Jelikož se zde nachází několik oddělení nemocnice, byla zahrada rozdělena na

dvě části. Jedna bude otevřena široké veřejnosti, druhá bude sloužit pouze pacientům nemocnice pro jejich léčbu.

V terapeutické zahradě jsou navrženy terapeutické bylinné zeleninové záhony, které mohou být využity v rámci zahradní terapie. Dále prostor nabízí volnou plochu a terasu s pergolou pro terapeutické sezení. V areálu se nachází i technické zázemí, které je umístěno do nově postaveného objektu pro oddíl skautů.

Veřejná zahrada je adaptací historické zahrady. Po prozkoumání historických podkladů byla navržena kompozice zahrady. Koncept představuje symboliku čtyř živlů. Živly jsou v zahradě zastoupeny různými druhy okrasných stromů, které tvoří drobné jedlé plody. Dají se tak využít i jako užitkové. Celá zahrada je rozdělena na tři terasy. Na prostřední a spodní terase se projevují živly. Objevují se zde plochy s pobytovým trávníkem a plochy vyvýšených záhonů s možností posezení. Nejvyšší terasa je doplněna vodním prvkem a pergolou s popínavými rostlinami.

Zahrada nabízí místo trávení volného času lidem všech věkových kategorií. Zobytnuje prostor a nechává ho znovu ožít. Diplomová práce poskytuje možnost využití a zvelebení prostoru, který je dnes zanedbaný a zchátralý. Nabízí řešení, jak by mohlo území vypadat po obnově a pokouší se poukázat na to, že památka Klášterního hradiska si úpravu okolí a obnovu historické substance zahrady zaslouží. Jednoznačně by to přidalo na důstojnosti a hodnotě vojenské nemocnice.

8 SOUHRN

Diplomová práce se zabývá tematikou obnovy historických zahrad. Definuje základní termíny týkající se problematiky obnov památek zahradního umění. Specifikuje funkce zeleně ve městech a soustředí se na změnu funkčního využití historických prostorů v současnosti. V rámci práce byl proveden terénní průzkum modelového území Klášterního Hradiska v Olomouci a byly zjištěny střety a problémy. Ty následně řeší koncepce studie okolí kláštera návrhem provozu, programu a kompozice. Podrobněji se práce soustředí na návrh obnovy bývalé opatské zahrady. Návrh rozděluje zahradu na dvě části. Jedna část slouží široké veřejnosti k trávení volného času, druhá je navržena jako terapeutická zahrada pro pacienty nemocnice.

Klíčová slova: *obnova památky zahradního umění, historická zahrada, Klášterní Hradisko, opatská zahrada*

RESUMÉ

The master thesis focuses on the theme of restoration of historic gardens. It defines basic terms related to the issue of restoration of landscape architecture. The work specifies the functions of greenery in urban places and focuses on the changing function of historical areas in the present. As part of the work there was done a survey of the area of Hradisko Monastery in Olomouc and there were identified conflicts and problems. These problems are solved in the concept study of the surroundings of the monastery. It includes a proposal of traffic, program and composition of the area. The work then focuses on a proposal of restoration of the abbey garden. It divides the garden into two parts. One part is opened for public for leisure time; the other is designed as a therapeutic garden for hospital patients.

Key words: *restoration of historic gardens, Hradisko Monastery, abbey garden*

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

1. BAŠEOVÁ, Olga. Vývoj a perspektivy historických zahrad a parků v sídlech a krajně. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 45-46.
2. BLAŽÍČEK, Oldřich J. *Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace*. 1.vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962, 239 s.
3. ČERMÁK, Miloslav. Vodní toky a stavby mezi Černovírem (Černým Vírem) a klášteřem Hradisko. *Střední Morava*, 2010, roč. 16, č. 30, s. 110-112. ISSN 1211-7889. ISBN 978-80-85807-43-1.
4. ČESKO. *Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny*. Český Těšín: Poradce, 2004. 152 s. Zákony 2004. Aktualizace. VI/1. Úplné znění. ISBN 80-86674-74-6.
5. ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA. Zákon 20/1987 Sb., České národní rady ze dne 30. března 1987, o státní památkové péči. In: *Sbírka zákonů ČSSR*. 1987, částka 6. s. 214-227. ISSN: 0322-8037.
6. DAMCOVÁ, Eva. Základní principy rekonstrukce parků. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 100-101.
7. JANATA, Michal. Cestou intervence. *Stavba*, 2001, roč. 8, č. 3, s. 42-45. ISSN 1210-9568.
8. JANEČKOVÁ, Jitka. Klášterní Hradisko otevře unikátní barokní zahradu, ozdobí ji nová kašna. *IDNES.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://olomouc.idnes.cz/klasterni-hradisko-otevire-unikatni-barokni-zahradu-ozdobi-ji-nova-kasna-1o6-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110415_1567548_olomouc-zpravy_stk
9. KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ. Barokní kulturní krajina Klášterní Hradisko a Svatý Kopeček, In: *Historické parky a kulturní krajina: sborník příspěvků ze semináře: Olomouc*, 10. -11. 9. 1999. Olomouc: Město Olomouc, [2000]. s. 31-41.
10. KUBEŠA, Petr a Jarmila MARKOVÁ. Barokní kulturní krajina Klášterní Hradisko a Svatý Kopeček, *Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování: přednášky z odborného semináře konaného v Olomouci ve dnech 22. -23. dubna 2010*. Olomouc: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, 2010. 165 s. ISBN 978-80-86570-17-4.
11. KUČA, Otakar. Projektování obnov historických parků a zahrad v souvislosti s jejich novým využitím. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 60-63.
12. MLČÁK, Leoš. *Olomouc: Klášterní Hradisko: bývalá premonstrátská kanonie*. Uherské Hradiště: Historická společnost Starý Velehrad, 2011. 57 s., [12] s. obr. příl. Církevní památky; sv. 51. ISBN 978-80-86157-34-4.
13. PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, 526 s. ISBN 80-7277-279-1.
14. PEJCHAL, Miloš. Obnova vegetačních prvků v památkách zahradní a krajinné architektury. *Životné prostredie*. 2005, č. 3, s. 153-155, ISSN 0044-4863.
15. PEJCHAL, Miloš. *Kreativita v památkové péči - hrozba či nutnost?*. Dny zahradní a krajinářské tvorby: Člověk jako tvůrce a uživatel prostoru. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2008, s. 37 - 42. ISBN 978-80-86950-05-1.
16. PEJCHAL, Miloš. Rostliny a autenticita památek zahradního umění. *Acta horticulturae et regiotecturae*. 2010, roč. 13, č. emerg. n., s. 56-60. ISSN 1315-2563
17. PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.
18. PETRŮ, Jaroslav. Problematika nové tvorby v historické zeleni. In: *Historické parky a zahrady - současné a budoucí využití: sborník referátů z celostátního semináře se zahraniční účastí*. Ostrava: Krajský ústav státní památkové péče a ochrany přírody Severomoravského kraje, 1989, 152 s. ISBN 80-850-3402-6, s. 83.
19. PETRŮ, Jaroslav. Mocná síla Florentské charty. *Zahrada - park - krajina*. 2003, roč. 13, č. 4, s. 4-5. ISSN 1211-1678.
20. POTMĚŠIL, Jaroslav. *Klášter Hradisko: Vojenská nemocnice Olomouc. Populární průvodce po současném Hradisku u Olomouce*. [Praha]: Impuls, 1992. 48 s. ISBN 80-85469-24-3.
21. SUCHÁNEK, Pavel. *K větší cti a slávě: umění a mecenát opatů kláštera Hradisko v 18. století*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007. 374 s. Dějiny a teorie umění. ISBN 978-80-87029-11-4.
22. ŠIMEK, Pavel, *Projektová dokumentace staveb (osnova přednášky 2009)*, Lednice. 2009.
23. ŠONSKÝ, Drahošlav. Městský park v areálu Jezuitské koleje v Kutné Hoře. *Zahrada - park - krajina*. 2012, roč. 22, č. 2, s. 9-12. ISSN 1211-1678.
24. VODIČKOVÁ, Zdenka. *Národní kulturní památka Klášterní Hradisko*. Obecně prospěšná společnost pro památkovou ochranu Hradiska, 2004. 56s.
25. WIMMER, C. A. *Das Kreative in der Denkmalpflege. Die Gartenkunst*. 2007, roč. 19, č. 2, s.

ELEKTRONICKÉ ZROJE

1. BALABÁNOVÁ, Pavla a Igor KYSELKA. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. 2013 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C5-2013.pdf>
2. Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
3. *Doprava v klidu* [online]. 2010 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.skladiste.janpolak.cz/jana-doprava/Doprava%20v%20klidu.pdf>
4. *Evropská úmluva o krajině* [online]. Praha: ministerstvo životního prostředí [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva
5. Geologie, geomorfologie a podnebí. *Střední Morava* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.strednimorava-tourism.cz/tic-olomouc/informacni-centrum-olomouc/seznam-clanku/geologie-geomorfologie-a-podnebi>
6. GeoWeb: Dotaz: Olomouc. *GeoWeb - geologický informační server* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.gweb.cz/dotazy/d-415/>
7. KADLEC, Miloš a Milan SVOBODA. *Památková péče, cestovní ruch a veřejná správa* [online]. 2007 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/71687f46-21f8-4e70-8b5c-afb6ab19ad38/GetFile7_1
8. Klášterní zahrada ve Vrchlábí už slouží veřejnosti i ekovýchově. *KRNAP* [online]. 28. 8. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/tiskove-zpravy/klasterni-zahrada-ve-vrchlabi-uz-slouzi-verejnosti-i-ekovychove/>
9. Kult. 2973/95/G, In: *Oprava administrativních chyb referátu kultury Okresního úřadu v Olomouci zn. Kult. 2973/95/G ze dne 10. 10. 1995*. Olomouc. Okresní úřad Olomouc, referát kultury. 1995.
10. Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel. *Restauro* [online]. 1964 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>
11. Muzeum barokních soch a rekonstrukce klášterních zahrad. *Archiweb* [online]. 2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3129>
12. nás. *Vojenská nemocnice Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.vnol.cz/index.php/cs/uvod/o-nas>
13. Příroda povodí Rokytky. *Kolovraty* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://rokytka-green.sweb.cz/vegetace-prir-leg-4.htm>
14. Rekonstrukce. *Arts Lexikon* [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Rekonstrukce>
15. Středisko sekundární prevence a léčby závislostí. *Vojenská nemocnice Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.vnol.cz/index.php/cs/oddeleni/stredisko-sekundarni-prevence-a-lecby-zavislosti>
16. Substituce památky. *Arts Lexikon* [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Substituce_pam%C3%A1tky
17. *Územní plán Olomouc* [online]. Olomouc: Magistrát města Olomouce, 2014. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z <https://www.olomouc.eu/o-meste/uzemni-planovani/novy-uzemni-plan>
18. VOJTOVÁ, Lea. *SDO_6_Obnova_metody* [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1456/podzim2011/MPR_ORKH/um/SDO_6_Obnova_metody.pdf
19. Zahrady Břevnovského kláštera - Občanská iniciativa starého Břevnova. *Sdružení Tejnka* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.tejnka.cz/pro-vyletniky/zahrady-brevnovskeho-klastera>
20. Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

10 SEZNAM OBRÁZKŮ A PŘÍLOH

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBR. 1 SITUACE PARKU V AREÁLU JEZUITSKÉ KOLEJE, ŠONSKÝ, Drahoslav. Městský park v areálu Jezuitské koleje v Kutné Hoře. *Zahrada - park - krajina*. 2012, roč. 22, č. 2, s. 9-12. ISSN 1211-1678.

OBR. 2 BASTION, Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

OBR. 3 VCHOD DO DOLU, Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

OBR. 4 TRVALKOVÉ ZÁHONY V PARKU, Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

OBR. 5 PŘÍRODNÍ DIVADLO SVODNÍ PLOCHOU, Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

OBR. 6 ODOPOČÍVADLA, Zahrady jezuitské koleje. *ARN STUDIO* [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.arn-studio.cz/projekty/zahrady-jezuitske-koleje>

OBR. 7 VINICE U JEZUITSKÉ KOLEJE Obr. 7, SAPÍK, Lukáš. OBRAZEM: Zahrady u Jezuitské koleje v Kutné Hoře se představují v novém. *iDNES.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/opravene-zahrady-u-jezuitske-koleje-v-kutne-hore-f68-/praha-zpravy.aspx?c=A130927_1982019_praha-zpravy_sfo

OBR. 8 SITUACE ZAHRAD BŘEVNOVSKÉHO KLÁŠTERA, HAVLAS, Jakub, HÁJEK, Jan a JOBA, Pavel. Břevnovský klášter: Rehabilitace a zpřístupnění klášterní zahrady veřejnosti = Břevnov Monastery: Rehabilitation and Opening Up of the Monastery Garden to the Public. *Stavba*, 2014, roč. 21, č. 2, s. 12-21. ISSN 1210-9568.

OBR. 9 KVETOUČÍ SAD, Břevnovský klášter. *Víkend otevřených zahrad*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.vikendotevrenychzahrad.cz/sindex.php?idvyrb=75&akc=detail>

OBR. 10 DOLNÍ ČÁST ZAHRADY, BRZÁK, Kamil Kristen. *Panoramio*. [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.panoramio.com/photo/71074806>

OBR. 11 VODNÍ PRVEK NA TERASE PŘED ORANŽERÍÍ, Břevnovský klášter. *Víkend otevřených zahrad*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.vikendotevrenychzahrad.cz/sindex.php?idvyrb=75&akc=detail>

OBR. 12 OBNOVENÉ SADY U KLÁŠTERA, Břevnovský klášter. *Víkend otevřených zahrad*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.vikendotevrenychzahrad.cz/sindex.php?idvyrb=75&akc=detail>

OBR. 13 OBNOVENÝ RYBNÍK, Břevnovský klášter. *Víkend otevřených zahrad*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.vikendotevrenychzahrad.cz/sindex.php?idvyrb=75&akc=detail>

OBR. 14 ORANŽERIE, HAVLAS, Jakub, HÁJEK, Jan a JOBA, Pavel. Břevnovský klášter: Rehabilitace a zpřístupnění klášterní zahrady veřejnosti = Břevnov Monastery: Rehabilitation and Opening Up of the Monastery Garden to the Public. *Stavba*, 2014, roč. 21, č. 2, s. 12-21. ISSN 1210-9568.

OBR. 15 PLATO – MLATOVÁ ROVINA, Monastery gardens Chrudim. *a05*. [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.a05.cz/projects/2319-monastery-gardens-chrudim>

OBR. 16 SEDACÍ PRVKY A DŘEVĚNÁ LÁVKA, Monastery gardens Chrudim. *a05*. [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.a05.cz/projects/2319-monastery-gardens-chrudim>

OBR. 17 ROZÁRIUM, Monastery gardens Chrudim. *a05*. [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.a05.cz/projects/2319-monastery-gardens-chrudim>

OBR. 18 SITUACE KLÁŠTERNÍCH ZAHRAD V CHRUDIMI, BRYCHTA, Roman et al. Muzeum barokních soch a klášterní zahrady = Museum of Baroque statues and monastery gardens, Chrudim. *Architekt*, 2012, roč. 58, č. 1, s. 4-21. ISSN 0862-7010.

OBR. 19 ŠTĚPNICE A HERNÍ PRVKY, [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://i.ytimg.com/vi/0OgZ9NhSWd8/maxresdefault.jpg>

OBR. 20 RASTROVÉ ZÁHONY, Krokusový koberec - Klášterní zahrada Vrchlábí. *Rajce.net*[online]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://vicky1044.rajce.idnes.cz/Krokusovy_koberec_-_Klasterni_zahrada_Vrchlabi/

OBR.21 TRVALKOVÉ ZÁHONY KLÁŠTERNÍ ZAHRADY, Otevření zrekonstruované klášterní zahrady Správy KRNAP - Vrchlábí 27.8.2013. *Rajce.net*[online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://hory200.rajce.idnes.cz/Otevreni_zrekonstruovane_klasterni_zahrady_Spravy_KRNAP_-_Vrchlabi_27.8.2013/

OBR. 22 ŠTĚPNICE S VODNÍM TOKEM, Otevření zrekonstruované klášterní zahrady Správy KRNAP - Vrchlábí 27.8.2013. *Rajce.net*[online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://hory200.rajce.idnes.cz/Otevreni_zrekonstruovane_klasterni_zahrady_Spravy_KRNAP_-_Vrchlabi_27.8.2013/

OBR. 23 INFORMAČNÍ PANEL, Otevření zrekonstruované klášterní zahrady Správy KRNAP - Vrchlábí 27.8.2013. *Rajce.net*[online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://hory200.rajce.idnes.cz/Otevreni_zrekonstruovane_klasterni_zahrady_Spravy_KRNAP_-_Vrchlabi_27.8.2013/

OBR.24 GEOLOGICKÁ STEZKA, Otevření zrekonstruované klášterní zahrady Správy KRNAP - Vrchlábí 27.8.2013. *Rajce.net*[online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://hory200.rajce.idnes.cz/Otevreni_zrekonstruovane_klasterni_zahrady_Spravy_KRNAP_-_Vrchlabi_27.8.2013/

OBR. 25 EKOLOGICKÁ ZAHRADA, Otevření zrekonstruované klášterní zahrady Správy KRNAP - Vrchlábí 27.8.2013. *Rajce.net*[online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://hory200.rajce.idnes.cz/Otevreni_zrekonstruovane_klasterni_zahrady_Spravy_KRNAP_-_Vrchlabi_27.8.2013/

OBR. 26 POZEZENÍ, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>

OBR. 27 SITUACE KLÁŠTERNÍ ZAHRADY, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>

OBR. 28 VYVÝŠENÝ TRÁVNÍK S KAMENNOU DESKOU, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>

- OBR. 29 NÁVRH KONCEPTU, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
- OBR. 30 LEM TRÁVNÍKU, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
- OBR. 31 KAMENNÁ DESKA, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
- OBR. 32 DLAŽBA, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
- OBR. 33 POSEZENÍ, Cloister Garden by Michael van Gessel. *LANDEZINE* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.landezine.com/index.php/2011/02/cloister-garden-by-michael-van-gessel/>
- OBR. 34 PRELATURA KLÁŠTERA, 1751, Josef Sebastian a Johann Baptist Klauber podle Jana Hoffmana, mědirytina s leptem, Vlastivědné muzeum Olomouc
- OBR. 35 VEDUTA KLÁŠTERA – POHLED OD JIHU, 1781, tempera na pergameni z matriční knihy. SOA Olomouc, fond fary sv. Mořice, sign. 232, kol. 329
- OBR. 36 VISHEROVA MAPA MORAVY, 1692, ZA Opava, pobočka Olomouc
- OBR. 37 POHLED NA KLÁŠTERNÍ HRADISKO, 1915, Klášterní hradisko, www.olomouc.cz. [online]. 1997-2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.olomouc.cz/pohlednice/Klasterni-hradisko-8>
- OBR. 38 PODOBA KLÁŠTERA PŘED OPRAVOU, 1938, Klášterní hradisko, www.olomouc.cz. [online]. 1997-2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.olomouc.cz/pohlednice/Klasterni-hradisko-8>
- OBR. 39 VÝSADBA OVOCNÝCH STROMŮ PŘED KLÁŠTEREM, 1968, Klášterní hradisko, www.olomouc.cz. [online]. 1997-2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.olomouc.cz/pohlednice/Klasterni-hradisko-8>
- OBR. 40 SOUČASNÁ PODOBA KLÁŠTERNÍHO HRADISKA, foto autorka, 2014
- OBR. 41 VSTUP DO BUDOVY KLÁŠTERA, foto autorka, 2014
- OBR. 42 POHLED NA KLÁŠTER HRADISKO Z VĚŽE DÓMU SV. VÁCLAVA, KUBAN, Michal. Klášterní Hradisko. *Flicker*. [online]. 2011 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/michalkuban/5898484766/in/set-72157627107810044>
- OBR. 43 VÝŘEZ Z MAPY 1. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ, I. vojenské (josefské) mapování - Morava, mapový list č.39. *Oldmaps – Staré mapy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=0&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m039
- OBR.44 OBLAST MEZI KLÁŠTEREM HRADISKO A DÓMEM SV. VÁCLAVA OD SEVERU, 1694, perokresba, MZA Brno
- OBR. 45 DETAIL ZOBRAZENÍ HOSPODÁŘSKÉHO DVORA, RYBNÍKA A RYBÍCH SÁDEK, 1694, perokresba, MZA Brno
- OBR. 46 KANONIE NA KLÁŠTERNÍM HRADISKU, 1724, reprofoto NPÚ v Olomouci
- OBR. 47 KLÁŠTERNÍ HRADISKO PO R. 1724, Sborník kreseb českých a moravských měst, F. B. Werner. Městská knihovna Wroclav, MS – HSR – 555 d, kol. 72
- OBR. 48 PLÁN MĚSTA A OKOLÍ, SITUACE OBLEŽENÍ MĚSTA, 1758 – KRAJINA V OKOLÍ KLÁŠTERA, SOA Olomouc, M 32, III, 1.
- OBR. 49 PLÁN PEVNOSTI 1759, 1761 - aleje kolem hradiska, SÚPP Praha, PPOP 996 – 5 – 452.
- OBR. 50 OLOMOUC – CELKOVÝ POHLED OD SEVEROVÝCHODU, v popředí řeka morava a klášter Hradisko, 18. Století, SOA Olomouc, 356/XXXII, 31.
- OBR. 51 PLÁN IX. NEMOCNICE, 1837, VÚA ČR, fond Pevnost Cheb a Olomouc-plány
- OBR. 52 KLÁŠTERNÍ HRADISKO – POHLED OD JIHU, 1854, akvarel, VM Olomouc, fotoarchiv 7018; 7794 A.
- OBR. 53 STABILNÍ KATASTR KLÁŠTERA HRADISKO, 1834, Stabilní katastr. *Archivní mapy*. [online]. 2011 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_query_01.html?mapno_cm=m1187-1
- OBR. 54 VÝŘEZ Z MAPY 3. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ, III. vojenské mapování - 1 : 25 000, mapový list 4158_1. *Oldmaps – Staré mapy*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=0&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=3vm&map_region=25&map_list=4158_1
- OBR. 55 POHLED OD SEVEROZÁPADU, po r. 1840, kolorová kamenorytina, V. Reing, Galerie Olomouc
- OBR. 56 KLÁŠTERNÍ ZAHRADY, pohled od jihozápadu, rytina a. j. wilnera a g. a. müllera, 1749, Královská kanonie premonstrátů Strahov
- OBR. 57 POHLED NA OPATSKOU ZAHRADU OD JIHOVÝCHODU, litografie 18. století, VM Olomouc, fotoarchiv 3132 c
- OBR. 58 DETAIL LETOHRÁDKU V OPATSKÉ ZAHRADĚ, rytina a. j. wilnera a g. a. müllera, 1749, Královská kanonie premonstrátů Strahov
- OBR. 59 PLÁN KLÁŠTERA HRADISKO, kolem roku 1770, ZA Opava, pobočka Olomouc, sbírka map a plánů, č. mapy 377 A.
- OBR. 60 LETECKÝ SNÍMEK OPATSKÉ ZAHRADY, 1920, fotografie Ateliér Bonmot, Olomouc
- OBR. 61 NÁVRH FUNKČNÍHO ROZDĚLENÍ OPATSKÉ ZAHRADY, autorka 2015
- OBR. 62 KONCEPT OPATSKÉ ZAHRADY, autorka 2015
- OBR. 63 PROPOJENÍ ŽIVLŮ A POUŽITÝCH OKRASNÝCH DŘEVIN, autorka 2015
- OBR. 84 AXONOMETRIE OPATSKÉ ZAHRADY, autorka 2015
- OBR. 65 PŘÍČNÝ ŘEZ OPATSKÉ ZAHRADY, autorka 2015
- OBR. 66 PODÉLNÝ ŘEZ OPATSKÉ ZAHRADY, autorka 2015

OBR. 67 VIZUALIZACE – VSTUPNÍ ČÁST – PODÉLNÁ KOMPOZIČNÍ OSA, autorka 2015
OBR. 68 VIZUALIZACE – PŘÍČNÁ KOMPOZIČNÍ OSA, ČLENĚNÍ TERAS, autorka 2015
OBR. 69 AXONOMETRIE VYVÝŠENÝCH ZÁHONŮ – ŽIVEL VZDUCH, autorka 2015
OBR. 70 VIZUALIZACE – POSEZENÍ S VYVÝŠENÝMI ZÁHONY, autorka 2015
OBR. 91 AXONOMETRIE TERASY S VODNÍM PRVKEM A PERGOLOU, autorka 2015
OBR. 72 VIZUALIZACE – TERASA S VODNÍM PRVKEM, autorka 2015
OBR. 73 AXONOMETRIE TERAPEUTICKÉ ZAHRADY, autorka 2015
OBR. 74 VIZUALIZACE – OVOCNÝ SAD S TERAPEUTICKÝMI ZÁHONY, autorka 2015
OBR. 75 VIZUALIZACE – VOLNÁ PLOCHA S RASTREM STROMŮ, autorka 2015
OBR. 76 VIZUALIZACE – DŘEVĚNÁ TERASA S PERGOLOU, autorka 2015

SEZNAM MAP

Mapa 2 ŠIRŠÍ VZTAHY
Mapa 2 GEOLOGIE ÚZEMÍ
Mapa 3 PEDOLOGIE ÚZEMÍ
Mapa 3 VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
Mapa 4 OCHRANNÉ PÁSMO KLÁŠTERNÍHO HRADISKA, LOKALITA Č. 4
Mapa 6 OCHRANNÉ PÁSMO KLÁŠTERNÍHO HRADISKA A KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE NA SVATÉM KOPEČKU
Mapa 7 KONCEPCE DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY, ÚP
Mapa 8 KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY, ÚP
Mapa 9 MAJETKOVÉ VZTAHY
Mapa 10 FUNKČNÍ ANALÝZA OPATSKÉ ZAHRADY
Mapa 11 FUNKČNÍ ANALÝZA OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA
Mapa 12 PROVOZ V OPATSKÉ ZAHRADĚ
Mapa 13 PROVOZ V OKOLÍ KLÁŠTERNÍHO HRADISKA
Mapa 14 PROSTOROVÉ ČLENĚNÍ OKOLÍ, VÝZNAMNÉ POHLEDOVÉ OSY
Mapa 15 BUDOVY NEMOCNICE
Mapa 16 MÍSTNÍ SBĚRNÁ KOMUNIKACE
Mapa 17 OBSLUŽNÉ KOMUNIKACE

Mapa 18 PĚŠÍ ZÓNA SE SMÍŠENÝM PROVOZEM
Mapa 19 PĚŠÍ TRASY
Mapa 20 PĚŠÍ PROVOZ V KLÁŠTERNÍCH ZAHRADÁCH
Mapa 21 AUTOBUSOVÉ ZASTÁVKY
Mapa 22 PARKOVÁNÍ U KLÁŠTERNÍHO HRADISKA
Mapa 23 NÁVRH PARKOVIŠTĚ
Mapa 24 SPORTOVNĚ – REKREAČNÍ PLOCHY
Mapa 25 SPOLEČENSKÉ CENTRUM
Mapa 26 KLIDOVÉ KORZO
Mapa 27 OVOCNÝ SAD
Mapa 28 NÁBŘEŽÍ U ŘEKY
Mapa 29 PŮVODNÍ PONECHANÉ STROMY
Mapa 30 OBNOVA ALEJÍ
Mapa 31 NOVĚ NAVRŽENÉ STROMY
Mapa 32 POHLEDOVÉ OSY NA KLÁŠTER
Mapa 33 POHLEDOVÉ OSY NA VÝZNAMNÉ PAMÁTKY

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1 Taxonomická struktura inventarizovaných dřevin
GRAF 2 Sadovnická hodnota č. 9 – 31
GRAF 3 Sadovnická hodnota č. 32 – 58
GRAF 4 Sadovnická hodnota č. 66 – 85

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 Dendrologický potenciál č. 9 – 31
TABULKA 2 Dendrologický potenciál č. 32 – 58
TABULKA 3 Dendrologický potenciál č. 66 – 85

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – INVENTARIZAČNÍ TABULKY

Příloha č. 2 – Současný stav opatské zahrady – fotodokumentace

Příloha č. 3 - INVENTARIZACE – Mapa sadovnických hodnot, M 1:2000

Příloha č. 4 – Okolí Klášterního Hradiska – Koncept , M 1:2000